

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Malleus maleficarum

Institoris, Heinrich

[Speyer], nicht nach 14. Aug. 1490

[Prima pars super tria que ad maleficalem effectum concurrunt]

[urn:nbn:de:bsz:31-310136](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-310136)

terlocutorias q̄ diffinitivas. Tercia. Quot modis iudex potest delatū habere suspectū 7 super quibz potest ferre sententiam. Quarta. Quomodo sit sententia ferenda super personam. sed immunem totaliter. Quinta. qualiter sit ferenda super delatam 7 diffamatam generaliter. Sexta. qualiter sup delatā. diffamatam questionibz tamen 7 tormentis exponendam aliqualiter. Septima. qualiter sup suspectā de illa heresi leuiter. Octaua. Qualiter super suspectam uehementer. Nonā. q̄liter super suspectam uolēter. Decima. Qualiter est ferenda sup diffamatam 7 suspectam insimul 7 cōmūter. Undecima. Qualiter super confessam illam heresim sed nō relapsam 7 penitentem. Duodecima qualiter sup confessam heresim 7 penitentē sed relapsam p̄babiliter. Tredecima. Qualiter sup confessam 7 impenitentem. sed relapsam realiter. Quarta decima. qualiter super cōfessam heresim 7 impenitentē atqz relapsaz certitudinalit. Quinta decima. Qualiter super non confessam sed cōuictam de heresi legitimis testibz 7 alias iudicialiter. Sedecima. qualiter sup cōuictam sed fugitiuam vel se ab sentantē cōtumaciter. Decima septima. Qualiter super delatam ab alia malefica incinerata. sed nō cōfessam. Decima octaua. Qualiter super delatam nō maleficia inferentem sed tollentem. Decima nona. Qualiter super sagittarios maleficos. armozum incantatores. 7 quoscūqz nigromanticos. Vicesima super obstetrices maleficas omnes alias in maleficijs excedentes. Concludendo de remedio appellationis vbi delata quocūqz ad illud confugeret. quid iudici ecclesiastico seu civili sit faciendum.

Prima questio in ordine.

Utrum asserere maleficos esse sit adeo catholicum q̄ eius oppositū prinaciter defendere omnino sit hereticum. Et arguitur q̄ nō sit catholicū quicqz de his asserere. re. xxvi. q. v. cpi. Qui credit posse fieri aliquā creaturam aut in melius deteriorē transmutari. aut in aliam speciem vel similitudinem transformari q̄ ab ip̄o omniū creatore. pagano 7 infideli deterior ē. Talia aut cum referuntur fieri a maleficis ideo talia asserere non est catholicum sed hereticum. Preterea nullus effectus maleficialis est in mūdo. Probatur. Quia si esset operatione demonū fieret. Sed asserere q̄ demones possint corporales trāsmutationes aut impedire aut efficere nō videtur catholicum. quia sic perimere possent totum mūdū. Preterea om̄is alteratio corporalis puta circa infirmitates aut sanitates procurandas reducitur in motum locale. patet ex septimo physicozum. Quorūcūqz est motus celi. Sed demones motum celi variare nō possunt. Dionisius in epistola ad Policarpum. Quia hoc solius dei est. ergo videtur q̄ nullam trāsmutationem ad minus veram in corporibus causare possunt. 7 q̄ necesse sit huiusmodi trāsmutationes in aliquam causam occultā reducere. Preterea sicut op̄ dei ē fortius q̄ opus diaboli. ita zeius faciūra. Sed maleficium si esset in mūdo esset vti q̄ opus diaboli contra facturam dei. ergo si cut illicitum est asserere facturam superficiosa diaboli excedere opus dei. ita illicitū est credere creaturē opera dei in hominibus 7 uumentis valeant viciari ex operibus diaboli. Preterea id quod subiacet virtuti corporali non habet virtutē imprimendi in corpora. Sed demones subduntur virtutibus stellarum quod patet ex eo. q̄ certi incantatores constellationes determinatas ad inuocandum demones obseruant. ergo non habent virtutem imprimendi aliquid in corpora. 7 sic multominus malefice. Itē demones non operantur nisi per artem. Sed ars non potest dare verā formā. vñ in. c. de mineris dicit Sciāt auctores alchimie spēs transmutari nō posse. Ergo 7 demones p̄ artem opantes veras qlitates sanitatis aut infirmitatis iducere nō p̄nt. sed si vere sunt hñt aliquā aliā causaz occultā absqz ope demonū 7 maleficorū. Sz contra in decre. xxiiij. q. i. si perfortiarias atqz maleficas artes non nunqz occulto iusto dei iudicio permittente 7 diabolo preparante. 7ē. loquitur de impedimento maleficialē

John ...

quo ad actus cōiugales tria cōcurrere. s. ma-
leficam. diabolum ⁊ dei permissionem. **P**erte
rea fortius agere potest in id quod ē minus
forte. Sed virtus demonis ē fortior virtute
corporali. **J**ob. xl. Non est potestas sup ter-
ram q̄ ei valeat compari. qui creatus est vt ne
minē timeret. **R**ūsto. **H**ic impugnandi sunt
tres errores hereticales quib; reprobatis ve-
ritas patebit. **N**am q̄dam iuxta doctrinaz. s.
tho. in. iij. di. cxiij. vbi tractat de impedimē-
to maleficiali conati sunt asserere maleficiuz
nihil esse in mūdo nisi in opinione hominuz
q̄ naturales effectus quoz cause sunt occul-
te maleficijs impuabāt. **A**lij q̄ maleficos cō-
cedūt sed ad maleficiales effectus illos tantū
modo imaginarie ⁊ fantastice concurrere asse-
rūt. **T**ercij q̄ effectus maleficiales omnino di-
cunt esse fantasticos ⁊ imaginarios. licet de-
mon cū malefica realiter cōcurrat. **H**oz erro-
res sic declarant ⁊ reprobantur. **N**am primi
omnino de heresi notātur p̄ doctores in. iij.
p̄fata di. p̄cipue p̄ sc̄m̄ **T**ho. in. iij. ar. 2 in cor-
pore. q. dicens illam opinionem esse omnino
p̄tra auctoritates sanctoruz ⁊ p̄cedere ex radi-
ce infidelitatis. **Q**uia vbi auctoritas scriptu-
re sacre dicit q̄ demones habēt potestātē su-
pra corporalia ⁊ supra imaginationē hoim qm̄
a deo p̄mittūtur. vt ex multis scripture sacre
passib; notatur. **I**deo illi q̄ dicunt maleficiū
nihil esse in mūdo nisi in estimatione hoim.
Etia nō credūt esse demones nisi in estima-
tione vulgi tm̄ vt terrores quos homo sibi p̄-
facit ex sua estimatione impuēt demoni. **E**t
q̄ etiā ex imaginatione vehemētī aliq̄ figure
apparent in sensu tales quales hō cogitat q̄ ⁊
tūc creduntur demones videri dicamus vel
etiā malefici. **E**t qm̄ hec vera fides repudiat
p̄ quā angelos de celo cecidisse ⁊ demones cē-
credimus. **I**deo ⁊ fatemur ipos ex subtilita-
te sue nature multa posse q̄ nos nō possum⁹.
Et illi q̄ eos ad talia faciēda inducūt malefi-
ci vocātur. hec ibi. **Q**uia nō infidelitas in ba-
p̄fato heresis nomiatur ideo tales de heresi
rephenduntur. **A**lij duo errores demones ⁊
coz naturalē potentiā nō negantes sed inter
se quo ad effectum maleficialē ⁊ ipam malefi-
cam dissidentes in quātū vnus p̄cedit malefi-
cam realiter coopari ad effectū nō tamē verū
sed fantastici. **A**lter vero p̄ contrariū effectū re-
alem in lesō p̄cedens sed maleficam fantasti-
ce putat coopari. **F**undamentū erroris ex du-
obus passibus canōn. q̄ h̄ntur. cxxvi. q. v. ep̄i.
sumpserūt. vbi p̄mo rephēdūtur mulieres q̄
credūt se cū dyana vel herodiana nocturnis
horis cōtate. **I**nspectat ibi canon. **E**t q̄ sepe

fantastice ⁊ imaginarie talia solummodo fi-
unt. ideo ⁊ illi errantes de omnibus alijs ef-
fectibus ita fieri iudicant. **S**ecundo. **Q**uia
ibi continetur q̄ qui credit vel asserit posse fi-
eri aliquam creaturam aut in melius deterio-
usue immutari aut transformari in aliam spe-
ciem vel similitudinem q̄ a deo omnī cre-
atore. infidelis est ⁊ pagano deterior. **U**nde
propter hoc quod ibi dicitur deteriorisue im-
mutari dicunt illum effectum non esse reale
in maleficiato sed tantūmodo fantasticum.
Sed q̄ hi errores heresim sapiant ⁊ contra
sanum intellectum canonis militent. ostendit
dicitur primo tam per legem diuinam q̄ etia
ecclesiasticam ⁊ ciuilem. ⁊ hoc in generali. de-
mum in speciali verba canonis exprimendo
licet etiam in sequenti questione clarius hoc
deduceretur. **N**am lex diuina in plerisq; lo-
cis precipit maleficas non solum esse vitan-
das sed etiam occidendas. cuiusmodi penas
non imponeret si nō veraciter ⁊ ad reales ef-
fectus ⁊ lesiones cum demonibus concurre-
rent. **H**ors enim corporalis non infligit si-
ne corporali ⁊ graui peccato licet aliud de mor-
te anime que ex fantastica illusione seu etiam
tentatione oriri potest. **H**ec est sententia san-
cti. **T**ho. in. ij. dist. vij. in questione. **A**nti-
autilio demonū sit malum. **N**am **D**eutroñ.
xvij. precipitur omnes maleficos ⁊ incanta-
tores interfici. **L**euistici etiā. xij. dicitur. **A**ni-
ma que declinauerit ad magos ⁊ ad ariolos
⁊ fornicata fuerit in eis ponam faciem meaz
contra eam ⁊ interficiam eam de medio popu-
li mei. **E**t iterum. x. **U**irvel mulier in q̄bus
p̄bitonicius v̄ diuinus sp̄s fuerit moriatur
lapidibus obruet eos. **E**t dicitur p̄hitones
in quibus demon operatur miros effectus.
Preterea hec sunt q̄ p̄pter hoc pctm̄ ochoz
as infirm⁹ mortu⁹ fuit. iij. **R**eg. i. ⁊ saul. i. pa-
ralipo. x. **D**iuinorū deniq; eloq̄oz tractato-
res q̄d aliud in eoz scriptis sup. ij. dist. vij. ⁊
vij. tradiderūt de p̄tate demonū ⁊ magicis ar-
tibus eoz scripta inspiciātur cuiuscūq; do-
ctoris sup. ij. li. sen. ⁊ inueniet nullo discrepā-
te magos ⁊ maleficos virtute demonū p̄mit-
tente deo miros effectus nō fantasticos pos-
se p̄ducere. **T**aceo de varijs alijs locis in q̄-
bus sanctus **T**ho. diffuse de h̄mōi opibus p̄-
tractat vt in summa cōtra genti. li. iij. c. i. ⁊ ij.
in prima parte. q. cxiij. ar. iij. **E**t in secunda
secunde. q. xcij. ⁊. xcij. **I**nspectantur deniq;
postillatores ⁊ glosatores de magis pharao-
nis. **E**xodi. vij. **I**nspectantur ⁊ dicta **A**ugu-
stini. cxiij. de ciuitate dei. ca. xvij. **E**t in secu-
do de doctrina christiana. **S**imiliter aliorū

doctorum quibus omnibus contradicere valde
 absurdū ē nec a vicio heresis excusari p̄t imo
 in iure hereticus cēsetur q̄cūq; errat in expo-
 sitione sacre scripture. xxiiij. q. i. heresis. Et q̄
 cūq; aliter sentit de his q̄ fide p̄cernūt q̄s ro-
 mana tenet ecclia. e. c. 2. q. 7. **Hec ē fides q̄ de-**
niq; p̄tra sanū intellectum canonis militante
ostēdit p̄ legem ecclesiasticā. Nam 2 canonū
doctores sup. c. Si p̄fortiarias 2 maleficas
artes. xxiiij. q. i. 2 extra de frigidis 2 maleficiā
tis. qd̄ aliud p̄tendūt nisi de maleficiali impe-
dimento circa actus p̄iugales declarare quō
dirimit p̄tractū aut p̄trahendū matrimoniū
Dicit enī sicut 2 Tho. in. iiij. vbi supra. q̄ si
maleficiū supueniat matrimonio an carnalē
copulaz. tūc si ē p̄petuū impedit 2 dirimit ma-
trimoniū p̄tractū cuiusmodi sentētia nō dare
tur sup̄ illuzoriū 2 fantastiū effectum vt de se
patet. Videatur Hosti. in summa copiosa. s̄
militat Hosti. 2 Raymūdus q̄ etiā nullibi le-
guntur difficultasse. An talis effectus posset
censeri imaginariū 2 nō realis. sed hoc tan-
q̄ p̄ se notū relinq̄bant. Et quōd posset cēseri
p̄petuus vel temporalis declarāt si post trieniū
duraret nec dubitabāt an imaginariē p̄ male-
ficam seu illusorie introuideret. Sed q̄ ve-
re 2 realiter p̄t talis defectus p̄curari virtus
te demonis p̄ter pactū cū eo initum. vel etiā
p̄ ip̄m demonē absq; malefica. licet hoc rarissi-
me fiat in ecclia vbi sacramentū matrimo-
nij meritoriū existit. sed q̄ inter infideles hoc
cōtingat hoc ē q̄ iusto titulo illos possidere
se cernit vt petrus de palude in suo quarto re-
citat de sponso q̄ desponsauerat ydolū 2 ni-
hilominus cōtraxerat. cū quadaz iuuenula.
quā tū cognoscere nō potuit p̄ter diabolū m-
q̄ semp̄ se in corpe assumpto iterposuerat. cū
tamē in ecclia diabolus conatur potius p̄
maleficas p̄pter suū lucrū in p̄ditionē aiaruz
tales effectus introumittere. 2 qualiter hoc fa-
cere p̄t 2 quib; medijs inferius declarabit.
vbi de septē modis nocēdi hominib; p̄ consi-
miles effectus tractabit. At alijs etiā questio-
nibus quas theologi 2 canoniste circa banc
matertā mouent hoc idem patet. discutiētes
quōd possit tolli 2 an licitum sit p̄ aliud malefi-
ciū tollere qd̄ si malefica mortua sit p̄ quam
maleficiū est immissum. De quo casu Hostri-
dus in sua summa mentionem facit. de q̄bus
in q̄stionibus terciē p̄tis patebit. Cur deniq;
tam diligētē cauoniste varias penas pmul-
gassent distingūendo de occulto 2 manifesto
peccato maleficor; seu potius diuinatoz cuz
notoria superstitio varias habeat species vt si
notoriū sit eukaristia denegat. Si occultus

penitentia. xl. dierū. de conse. di. ij. p̄ dilectōes
 Itē si clericus q̄ deponēdus 2 i monasterio
 detrudendus. Si laycus excomunicandus.
 xxvi. q. v. Non oportet. Item q̄ tales infā-
 mes debeant censeri 2 qui ad eos concurrūt
 immo nec ad accusationem debent admitti.
 ij. q. viij. quisquis nec. Sed 2 per legem aut
 lem hoc idem ostēditur. Nam **Non in sum-**
ma super. ix. libro Lodici Rubrica de male-
ficiis. l. post corneliā. de sicarijs 2 homici-
djs dicit. Sciendū q̄ omnes illi quos vul-
gus maleficos vocat 2 etiā illi qui artem di-
uinandi sciunt patiuntur capitalem penam.
vt. l. nemo. l. de maleficiis. Item inferunt pe-
nam. l. culpa. l. nullus. De enī leges his ver-
bis vtuntur. Remini permittitur diuinare
alioquin supplicium capitis gladio vltore se-
ret prostratus 2 subdit. Sunt 2 alij qui arte
magica vite innocentum insidiātur animos
mulierum ad libidinem flectunt. et hi bestijs
obijciuntur vt eo. l. l. multi. Decernūt etiā
leges q̄ ad eorum accusationem quilibet ad-
mittatur sicut 2 canon. in ca. in fauorem si-
dei. libro. vi. de here. Unde subditur ibidem
Ad hanc accusationem quilibet admittitur
quasi in crimine lese maiestatis. Ipsam enī
prope modūm pulsant maiestatem diuinam
Item q̄ questionibus ad interrogādū subij-
ciant subdit. Et quilibet nulla dignitate ob-
stante questionī subijciatur 2 qui conuincitur
vel si detegat facinus suuz sit eculeo deditus
2 vngulis sulcantibus latera perferat penas
dignas suo facinori vt eo. l. l. si ex. l. l. Notā
q̄ olim duplici pena talis plectebantur. capi-
tis 2 vngulis ad dilacerationē corporis sc̄t
ad deuorandum bestijs obijciendo. Jam au-
tem cremantur forte propter femineū sexum.
Item prohibent participationē. Unde sub-
ditur. sed nec permittantur tales ad limē alte-
rius accedere alioquin concremantur bona.
nec aliquis debet eos suscipere vel consilere
alioquin deportantur in insulam 2 omnia bo-
na publicantur. Sic notatur pena exilij cuz
amissione omniū bonorum qui tales consu-
lunt aut suscipiunt. Has penas vbi predica-
tores populis 2 rectoribus terrarum publi-
cant. plus aduersus maleficas q̄ et alijs scri-
pturarum allegationibus marcescunt. Prete-
rea 2 per leges cōmendantur qui eorum ma-
leficijs obstant. Vñ vbi supra. l. eoz. Alij au-
tem qui faciunt id ne labores hominū vento-
rū grandinisq; lapidatione sternūtur. nō pe-
na sed p̄mio digni sunt. Qualiter aut sit lici-
tū talia impedire inferi patebit vt p̄t tacitū
ē. Omnia autem hec negare aut frivole illia

pm 104 q̄ maleficor; amobur

q̄/104 B

Et p̄p̄p̄

148

280

148

fuit in paulo. i. thi. i. **Q**uam cōsecutus sum
 qz ignorās feci in incredulitate. Quia tñ di-
 citur affectata indirecte. qz propter alias oc-
 cupationes negligit addiscere ea que scire te-
 nentur. nec vult laborare in studio ad sciendū
 illa tēculat non a toto sed a tanto. Et etiam
 in tra Ambrosium super illud Roma. ij. **A**n
 ignoras qz benignitas dei ad penitentiam te
 adducit. dicit **G**rauiissime peccas si ignoras
 grauiissime. i. valde piculose. Ideo p̄sertim iā
 in t̄pibus ad succurrendū aīaz periculis oēm
 ignorantia repellamus z durissimū iudiciūz
 qd nobis imminet sup districtā rōnez z talē
 tū nobis creditū sp̄ p̄e oculis habeamus ne
 ipa ignorantia etiam in nobis notet crassa vel
 supina per metaphoraz hominis crassi vel
 supini qui nō videt etiā ea que corā ipō sunt.
Dicit enī cancellarius in floribus regularūz
 moralū. z in secunda regula. qz culpabilis
 ignorantia iuris diuini nō cadit in facientes
 quod in se est. **R**atio ē. Quia spūs sanctus ta-
 lem hominē de necessarijs ad salutēz qz vires
 eius excedūt docere immediate patet ē. **A**d
 primū argumentū solutio patz p̄ sanū intel-
 lectū canonis. **A**d secūdū dicitur De. de t̄barā.
 p̄meret vtiqz ex magna sua inuidia qua ad-
 uersus hoīem agitā. si a deo p̄mitteretur. **E**x
 autē deus p̄mittit sibi aliqua z aliqua nō. hoc
 cedit in maiorez ipius diaboli p̄metiam z
 displicentiā. qz deus in oīibus v̄ritur eo cō-
 tra suā volūtatem ad manifestationēz glorie
 sue. **A**d terciū dicitur qz alte rōnem egritudi-
 nis aut alterius effectus maleficialis semp p̄
 cedit aliquis motus localis inquantūz demō
 p̄ maleficā colligit determinata actiua q̄ vide-
 licet ledere p̄nt z apponit determinatis passi-
 uis ad inferendū dolorē vel nocumentū aut
 actū aliquē spurcissimū. Et si q̄ritur an mo-
 tus ille rerū a demone localis reducat in mo-
 tū celestem. Dicendū ē qz non. Quia non mo-
 uent ex virtute naturali sed mouētur ex obe-
 diētia naturali qua subijciuntur virtuti demo-
 nis qui habet hoc ex virtute nature sue qz p̄t
 supra corpora. **P**otest dico nō qz possit influe-
 re rebus materialibus aliquā formā vel sub-
 stantialem vel accidentalem absqz aminicu-
 lo alterius rei naturalis. **S**z quia potest deo
 p̄mittente res localiter mouere z ex rebus cō-
 iunctis dolorē vel aliquā qualitatem p̄ducere
Unde effectus maleficialis non subijciē mo-
 tui celi sicut nec ipē demon licet res ille z in-
 strumēta subijciant. **A**d quartū dicendum.
Opus dei p̄t ope diaboli viciari. put ad p̄ns
 loqm̄ur de effectu maleficiali. **S**z qz hoc nō
 p̄t nisi diuina p̄missione. ideo non seq̄tur qz

diabolus sit deo fortior. demum qz nō viciat
 opa dei p̄ violētā cū sic etiāz destruere posset
Ad q̄ntū simplr notū ē qz corpora celestia non
 h̄nt p̄tutē imp̄mendi in demones cum nihil
 agat vltra suā virtutē. sed qz a magis aduoca-
 ti sub certa p̄stellatōne veniūt. duplici ex cau-
 sa hoc facere vident. **P**rio qz sciūt virtutē il-
 lius p̄stellatōis iu uare ad effectū quem magi
 optāt. **S**ecō faciūt vt hoīes inducāt ad ve-
 nerandū aliq̄d numē i stellis. ex q̄ veneratio-
 ne etiā aī t̄pa ritus ydolatrie p̄cessit. **A**d vlti-
 mū q̄ntū ad terminos argumēti sup aurū al-
 chemicū. dicendū fm sc̄m̄ tho. in. ij. dif. vij. i
 solutione vni⁹ argumēti. vbi declarat de p̄tu-
 te demonū in opando. **E**x licz qdā forme sub-
 stantiales p̄ artē induci possunt p̄tute natura-
 lis agentis vt q̄n forma ignis inducitur p̄ artē
 in lignū hoc tñ nō p̄t fieri vniuersaliter eo qz
 ars nō p̄t inuenire sp̄ seu p̄iūgere p̄pria acti-
 ua p̄p̄ris passiuus p̄t tñ facere aliq̄d sile z sic
 alchimiste faciūt aliq̄d sile auro q̄ntū ad accē-
 dentia exteriora sed tñ nō faciūt vtz aurū. qz
 forma subalis auri nō ē p̄ calorem ignis quo
 vtūt alchimiste sed p̄ calorem solis i loco deter-
 miato vbi viger p̄tus mineralis. z iō tale au-
 rū nō h̄z opatōez p̄sequēte sp̄em z sile ē de alijs
 eoz opatōibus. **A**d p̄positū. Demones opantur
 p̄ artē circa effect⁹ maleficiales z ideo abs-
 qz aminiculo alteri⁹ agētis nullā formā sub-
 stantiale vl̄ accidentale inducere p̄nt z qz nō di-
 cimus qz maleficia inferat p̄tē absqz amini-
 culo alteri⁹ agētis. iō ē cūz tali aminiculo p̄t
 veras q̄litates egritudinis aut alteri⁹ passio-
 nis inducere. sz q̄lit hec aminicula seu ami-
 nistratōes instroz h̄nt ad effectū maleficialē
 cum demonibus cōcurrere vel nō patebit p̄
 sequentia. **S**ecūda questio.

A catholicū sit asserere qz ad effectūz
 maleficialē sp̄ habeat demō cū malefi-
 co p̄currere vl̄ qz vn⁹ sine altero vt de-
 mon sine malefico vl̄ cōuerso talē effectum
 possit p̄ducere. Et arguit p̄mo qz demō sine
 malefico. **A**ug⁹. i. li. lxxiij. q. **D**ia q̄ visibilib⁹
 fiunt etiā p̄ inferiores p̄tātis aeris fieri posse
 credūtur. Sed oīa nocumenta corporalia non
 sunt inuisibilia sed pot⁹ sensibilia. igit etiā a
 demonibus fieri p̄nt. **P**reterea ex scripturis
 nocumēta iob illata vbi ignis de celis ceci-
 dit z familiā cū gregib⁹ pecoz vno impetu cō-
 sumpsit z turbo domū deijciēs liberos occi-
 dit demō p̄ se absqz maleficis p̄currēte t̄mō
 diuina p̄missione opar⁹ ē. **G**a sili i alijs q̄ma-
 leficis ascribūtur. patz z de. vij. viris sare vir-
 ginis q̄s demō occidit. **P**reterea q̄cqd p̄t vir-
 tus inferior absqz aminiculo virtutis superioris

potest et virtus superior absque amminiculo virtutis inferioris. Sed virtus inferior potest concitare grandines et inducere infirmitates absque auxilio virtutis superioris. Dicit enim Albertus de preceptis et rebus que salvia putrefacta certis modis ut ibidem ponit si precepta fuerint in fonte mirabiles occurrunt in aere tempestates. Preterea si dicatur, quod demon virtus maleficio non propter indigentiam sed propter eius quam querit perditionem. Contra Aristoteles. ij. ethicoz. Malicia est voluntarium, quod probatur per hoc quod nullus operatur iniuste voluntarie non velle iniustum esse, et voluntarie stuprante non velle iniustum continentem esse, et per hoc etiam legislatores puniunt malos quasi voluntarie mala operantes. Demon ergo si operatur per maleficam operatur tantum per instrumentum, et cum instrumentum dependet ad voluntatem principalis agentis et non voluntarie agit si concurrat non erit ei actio imputanda nec persequens punienda. Sed contra quod nihil possit efficere in inferioribus absque maleficis. Primo de generatione. Omnis actio est per contactum. Et quia non est aliquis contactus demonis ad corpora cum nihil habeat cum eis commune, ergo virtus aliquo instrumento illi influendo virtute ledendi per contactum. Juxta hoc etiam quod maleficia possunt fieri absque ope demonum, probatur per textum et glo. ad Gala. ij. Quod insensati gallate quis vos fascinavit veritati non obedire, glo. quidam habent oculos videntes res qui solo aspectu inficiunt alios et maxime pueros. Est ad hoc etiam Avicenna. vi. naturalium. li. ij. ca. vlti. ita dicens. Multoties autem anima operatur in corpore alieno sicut in proprio quemadmodum est opus oculi fascinantis et estimationis operantis. Et eandem sententiam etiam ponit Algazel libro. v. suo physicoz. ca. ix. Putat etiam Avicenna licet non teneat in illo quod virtus imaginativa etiam absque visu possit extranea corpora immutare, ubi nimis extendit virtutem imaginativam, et capimur hic virtutem imaginativam non in quantum distinguitur contra alias virtutes sensitivas inferiores ut est sensus communis et fantasia et estimatio, sed in quantum includit omnes illas virtutes interiores. Sed bene verum quod talis virtus imaginativa potest transmutare corpus conuictum, scilicet illud in quo est, sicut homo potest ambulare supra trabem que est in medio vic. Si vero posita fuerit super aquam per fundam non audebit ambulare super eam, eo quod imaginabitur in eius anima forma cadendi vehementer impressa cui obedit materia eius et virtus membrorum eius et non obediunt ei concitrario, scilicet ad directe ambulandum. In hoc ergo

conuenit hec immutatio cum oculo fascinantis in quantum immutat corpus proprium primo sed non corpus alienum de qua immutatione iam loquimur. Preterea si dicatur quod talis immutatio causatur a corpore vivo mediante anima in aliud corpus vivum. Contra, quia ad presentiam interfectoris manat sanguis ex vulneribus occisi ergo etiam absque virtute anime corpora possunt mirabiles effectus producere. Item homo vivens et prope cadaver hominis occisi transiens etiam non sentiendo illud adhuc terrore concutit, preterea sicut res naturales habent quasdam virtutes occultas quarum ratio ab homine assignari non potest, sicut quod adamas trahit ferrum et multa que Augustinus enumerat. et de ci. dei. Ita mulieres ad immutationes faciendas in corporibus alienis certis rebus uti possunt, absque auxilio demonum que etiam nostram rationem excedunt. Et que excedunt non debemus propterea demonibus quasi si ex maleficis insimul conuersantes ascribere. Preterea malefici certis virtutibus imaginibus et rebus instrumentalis quas interdum ponunt sub limine ostij domus aut ad certa loca, ubi peccides conveniunt aut etiam homines que maleficiantur et interdum moriuntur. Sed que hominum effectus possunt evenire ex imaginibus illis in quantum habent quasdam influentias a corporibus celestibus receptas, probatur. Nam sicut corpora naturalia subduntur corporibus celestibus, ita et artificialia. Sed corpora naturalia possunt recipere quasdam virtutes occultas, que etiam et artificialia, vnde videtur quod eorum opera possent per tales impressiones praticari et non per demones. Preterea si vera miracula possunt fieri ex potestate nature in eo que operatur, ita et miranda et stupenda opera ex virtute nature, probatur. Nam Gregorius dicit. ij. dyalo. Sancti miracula faciunt aliquando ex potestate, exemplum datur de viroque. Petrus orando suscitavit thabitam mortuam. Ananiam et saphiram mentientes morti increpando tradidit absque prece, ergo et homo per virtutem sue anime poterit materiam corporalem in altero etiam transmutare seu immutare de sanitate in infirmitate et converso. Preterea corpus humanum est nobilius quam alia corpora inferiora, sed propter apprehensionem anime humane immutat corpus humanum ad calorem et frigus ut patet in irascensibus et timensibus, immo etiam hec immutatio pringit quousque usque ad egritudinem et mortem, et multo magis per sua virtute materiam corporalem immutare. Sed contra est. Substantia spiritualis non potest imprimere aliquam formam nisi amminiculo alterius agentis ut supra tactum est. vnde et Augustinus in prefato li. Non est putandum istis transgressoribus angelis ad nutum servare banc

uisibilium rerum materiaz. sed soli deo. ergo multominus homo ex potestate naturali efficere potest effectus maleficiales. Respondedo quia non desunt errantes in hac materia maleficas excusantes et demones tantummodo aut inculpantes aut quibusdam naturalibus transformationibus earum facta ascribentes. Ideo horum falsitas ostenditur primo per descriptionem maleficorum. De qua Irido. viij. ethimo. c. ix. Malefici dicuntur ob facinorum magnitudinem. s. mala pre cunctis malefactoribus efficiencia. unde subdit. hi elementa concitantur ope scilicet demonum ad grandines et tempestates concitandas. Item dicit. Venes hominum turbant. intellige ad amentiam odium et amorem inordinatum. Item subdit. Ac sine villo veneni haustu violentia tantum carminis animas interimit. Ad idem. xxvi. q. v. c. nec mirum. et sunt verba Augustini in de ciui. dei. vbi declaratur qui dicuntur magi et malefici. Magi sunt qui vulgo dicuntur malefici et ob facinorum magnitudinem sic nuncupantur. hi sunt qui permissu dei elementa concitantur. hominum turbant mentes minus confidentium in deo ac si ne villo veneni haustu violentia tantum carminis interimit homines. Unde et Lucanus. Venes hausti nulla sanie polluta veneni incantata perit demonibus enim accitis audent vitare vt quosque suos perimant malis artibus inimicos. Et quibus patet quod in hominum operibus semper habent demones cum maleficis concurrere. Secundo quia cum quadruplices effectus penales assignare possumus. s. ministeriales. noxiales. maleficiales et naturales. Et ministeriales dicuntur qui ministerio bonorum angelorum sicut noxiales malorum spirituum immittunt. Moyse enim egyptum in. r. plagis ministerio bonorum percussit vbi magi in. ix. tantum per malos spiritus concurrerunt et triduum pestem propter peccatum dauid circa numerationem populi commissum. et de. lxxij. milibus hominum vna nocte prostratis de exercitu sennacherib videlicet hic per angelos domini id est per bonos demonum venerantes et cognoscentes peracta fuerunt. Noxiales vero effectus cum in scripturis nominantur. Immissiones per angelos malos sunt quas populus ille in deserto sepe percussus fuit. Et maleficiales effectus dicuntur quando demon per maleficos et per magos operatur. sicut et naturales qui ex influentijs corporum celestium in istis inferioribus circa mortalitates sterilitates terrarum et grandines et his similibus causantur. Et inter hos effectus magna sit differentia. ideo cum Job noxiali plaga fuit a demone percussus et non maleficiali ideo nihil

adpositum. Si quis vero curiosus instaret sicut plerumque hec materia curiosas patit a maleficarum defensoribus instancias. semper in cortice verborum aerem verberantes et medullam veritatis nunquam penetrantes. Cur Job non maleficiali effectui per demonem sicut noxiali percussus fuit. His curioso etiam responderi potest. quod Job fuit percussus a diabolo solum. et non mediante malefico vel malefica. Quia hoc genus superstitionis vel nondum erat inuentum. vel si erat inuentum. diuina tamen providentia voluit vt potestas demonis mundo ad precauendum eius insidias per dei gloria innotesceret cum nihil nisi a deo permissus efficere potest. Et de tempe quidem quo primum genus superstitionis inuentum fuit. Et dico primum genus quo ad demonum inuocationem non quo ad pyram et idolatriam. Dicit Vincentius in Speculo. allegans plures doctores quod primum inuentor artis magice et mathematice fuit zoroastres qui dicitur fuisse Cham filius Noe. hic secundum Augusti. de ciui. dei. solus risit nascendo et hoc non nisi ope diaboli. Vicit etiam cum esset rex superatus est a nino filio belii qui edificauit ninium. vel amplius sub quo cepit regnum assyriorum tempe Abrae. Vicit etiam ninus ob inordinatum amorem patris fecit fieri imaginem patri mortuo ad quam quicumque confugerant malefactores liberi erant ab omni punitione debita. Et ex hoc ceperunt homines imagines adorare vt deos. sed hoc post primam etatem. quia sub illo tempe non erat idolatria. propter recentem memoriam creationis mundi. vt dicit sanctus Thome. secunda secunde. q. xcv. ar. iij. vel etiam incepit a Hembz orb. qui coegit homines ignem adorare. et sic in secunda etate incepit idolatria. que est primum genus superstitionis. sicut diuinatione secundum. et obseruantia tertium. Maleficorum autem ritus reducitur ad secundum genus superstitionis. scilicet ad diuinationem que fit per expressam demonum inuocationem. cuius etiam sunt tria genera. s. nigromantia. planetarum seu potius mathematica. et diuinatione per somniam. hec ideo posui vt prius lector intelligat noxias illas artes non subito sed processu temporis fuisse inuentas nec absonum esse asserere maleficas tempore Job non fuisse. Sicut enim per incrementa temporum vt Grego. in moralibus dicit crenit scientia sanctorum ita et noxie artes demoniorum. Et sicut iam repleta est terra scientia domini. Esai. xi. Ita iam mundi vespere ad occasum declinante et malicia hominum excrecescente et charitate refrigerante supabundat omnis maleficorum iniquitas. Ipse tamen zoroastres cum esset incertus

ministeriales

Noxiales

Maleficiales

Naturales

illis actibus et solummodo considerationi astro-
 rum a diabolo succensus est. **H**ec ubi supra.
 De tempore autem quo malefici leguntur cum
 demonibus ad maleficia inferenda convenisse
 factum est supra. et habetur **Exodi. septimo.**
 quo ad magos pharaonis qui in plagis sup-
 egyptum demonum assistentia sicut moyses
 ministerio bonorum angelorum signa pluri-
 ma perpetrarunt. Unde concluditur veritas
 catholica videlicet quod ad effectum maleficia-
 lem licet non ad effectum noxiale semper habet
 maleficus cum demone concurrere. Et per hec
 patet responsio ad argumenta. Nam ad pri-
 mum non negatur quin effectus noxiales que
 visibiliter cernuntur super homines in meta ter-
 re fruges. et que etiam ex influentijs corpo-
 celestium sepe proveniunt etiam a demonibus
 deo permittente inferuntur. Dicit enim **Angu-**
stinus. ij. de civi. Demonibus subsunt ignis et
 aer quantum eis a deo permittitur. patet et per
 glossam super illud **Inmissiones** per ange-
 los malos que dicit. **Deus** punit per malos
 angelos. Et quibus etiam patet responsio ad
 secundum de **Job** et ex his que prius tacta sunt
 de initio artis magice. Et ad tertium de sal-
 via putrefacta et in puteum proiecta dicit. **Q**uod li-
 cet sequatur effectus noxialis absque auxilio de-
 monis. licet non absque influentia corporis ce-
 lestis. Loquimur autem de effectu maleficia-
 li unde non est simile. Ad quartum dicit ve-
 rum esse quod demones utuntur maleficijs tantum-
 modo propter eorum perditionem. Et cum infer-
 tur quod non essent puniendi. quia concurrunt
 tanquam instrumenta que moventur ad nutum non
 proprium sed principalis agentis. **R**idetur quod
 sunt instrumenta animata et libere agentia. et
 licet post expressum pactum initium cum demoni-
 bus non iam sint sue libertatis. quia ut ex earum
 passionibus accepimus. et loquor de muliercu-
 lis combustis ad plurima maleficia coacte si-
 verbera demonum subterfugere volunt coope-
 rantur. prima tamen professione qua sponte se de-
 moribus subiecerunt manent ligate.

Alia vero argumenta in quibus per-
 batur maleficiales effectus posse abs-
 que opere demonum a vetulis percurari. Di-
 cendum quod ex vno particulari concludere univer-
 sale est dissonum rationi. Et cum in tota ut videtur
 scriptura sacra non inuenitur tale nisi hic ubi
 agitur de fascinatione seu innultuatione ve-
 tulaz. Ideo non valet per hoc concludere quod
 semper habeat ita evenire. Insup est etiam du-
 bium per glossam. **A**n absque opere demonum talis
 fascinatio fieri possit eo quod ex glossis ibi elicif
 quod fascinatio capitur tripliciter. Uno modo di-

citur ludificatio sensuum que fit per artem ma-
 gicam et sic potest fieri ministerio demonum. ni-
 si prohibeantur a deo immediate mediante vel
 ministerio sanctorum angelorum. **S**ecundo
 modo potest dici invidia. ut ubi **Apostolus**
 dicit. **Quis** vos fascinavit id est tanto odio
 persecutus est. **T**ercio quod ex tali odio fiat im-
 mutatio ad malum in corpore alicuius per o-
 culos alterius aspicientis in eum. **E**t de fascina-
 tione hoc modo dicta communiter loquuntur
 doctores secundum quem modum etiam **Auicenna**
 et **Algazel** ut in argumentis deducitur locu-
 ti sunt. Nam et sanctus **Tho.** hanc fascinatio-
 nem declarat. prima parte. q. cxxij. per hunc mo-
 dum. **E**t forte inquit imaginatione anime im-
 mutantur spiritus corporis coniuncti. **Q**ue-
 quidem immutatio spirituum maxime fit in
 oculis ad quos subtiliores spiritus proveni-
 unt. **O**culi enim insciant aerem continuus
 usque ad determinatum spacium per quez mo-
 dum specula si sunt nova et pura contrahunt
 quandam impuritate ex aspectu mulieris me-
 struate. ut **Aristoteles** dicit in lib. de somno et
 vigil. **S**ic igitur cum aliqua anima fuerit ve-
 hementer commota ad malitiam sicut maxime
 vetulis contigit efficitur secundum modum predi-
 ctum. **A**spectus eius venenosus et noxius et
 maxime pueris qui habent corpus tenerum
 et defacili receptivum impressionem. **S**ubdit
 tamen quod possibile est etiam quod dei permissio-
 ne vel ex aliquo occulto facto cooperetur ad
 hoc malignitas demonum cum quibus for-
 tilege vetule pactum aliquod habent.

Ad pro ampliori intellectu solutio-
 num aliqua dubia moventur ex quo-
 rum solutione veritas magis patebit
Uidetur enim obstare primo illud quod su-
 perius dictum est. **Q**uod substantie spirituales
 non possunt transmutare corpora ad aliquam
 naturalem formam nisi amminiculo alteri-
 us agentis ergo multominus hoc poterit effi-
 cere imaginatio quantumcumque fortis in ani-
 ma. **P**reterea est articulus condemnatus in
 plerisque uniuersitatibus precipue tamen pa-
 risiensi. quod incarnator aliquis proiecit camelum
 in foueam solo visu eo quod sicut intelligentie su-
 periores imprimunt inferiores. sic anima in-
 tellectiua imprimunt in aliam et etiam in animam
 sensitiuam. **I**tem ad hoc est articulus condē-
 natus. quod materia exterior obedit substantie
 spirituali si intelligatur simpliciter et secundum omnem
 modum transmutationis. **Q**uia sic soli deo
 ut prius patuit obedit. **H**is visis fascinatio
 de qua loquimur qualiter sit possibilis et qua-
 liter non declaratur. **N**on enim est possibile

b

homini q̄ per naturalem virtutē anime sue
p̄ oculos talem virtutem emittat que nō me-
diante transmutatione pp̄ij corporis neq̄
medij nocentur inferre possit corpori ho-
minis quid aspiciat maxime cum fm̄ opinio-
nem cōmuniorem videamus intra suscipien-
tes nihil extra mittentes. Non est etiam pos-
sibile homini q̄ p̄ virtutē naturalem anime sue
pro volūtate sua transmutationez faciat ima-
ginando in oculis suis que mediante trans-
mutatione medijs. s. aeris possit corpus homi-
nis quem aspicit in aliquā transmutare qua-
litate fm̄ quod sibi placuerit. Et quia fm̄
hos duos modos predictos non potest vn̄
homo alium fascinare cuz nulli hominū po-
test inesse talis virtus per naturalem virtutē
anime sue. Ideo velle probare quod malefici
ales effectus possent prodiri ex naturali aliq̄
virtute super ad infringendum opera male-
ficiorum que virtute demonū sunt est pluri-
mū alienū a veritate. quia etiam fm̄ hos du-
os modos fascinatio reprobatur sicut p̄pre-
fati duo articuli. Qualiter tamen sit possibi-
lis licet superius tactum sit tamē clarius sic
deducitur. Potest enim contingere q̄ homo
vel mulier aspiciens corpus alicui⁹ pueri mo-
ueat ipsum mediantevisu z imaginatione vel
aliqua passione sensibili. Et quia passio sensi-
bilis est cum quadam immutatione corpora-
li z oculi sunt tenerrimi p̄pter quod sunt im-
pressionis multum receptivi. Ideo quando-
q̄ contingit q̄ per aliq̄ passionem interiorē
transmutantur oculi in aliq̄ malam qualita-
tem maxime cooperante ad hoc aliqua ima-
ginatione cuius imp̄ssio cito redūdat in ocu-
los z propter eoz tenerritudinē z propter vi-
cinitatez radicis sensuū particulariū ad ima-
ginationis organū. Cum autem oculi sunt
transmutati in aliquā qualitatem nociuā cō-
tingere potest quod trāsmutent aerem sibi cō-
tiguū aliquam qualitatem malā z illa pars
aliquē z sic vsq̄ ad aerem cōtiguū oculis pue-
ri qui aspiciatur ille aer cōtiguus poterit q̄n-
q̄ in materiam dispositam quā non dispositam
cui consonat transmutare oculos ipsius
pueri in aliam qualitatem malam z median-
tibus oculis ipsius pueri aliquas alias par-
tes interiores. Unde nec cibum digerere nec
in membris fortificari aut augmentari pote-
rit. Experimentuz huius rei manuductiuū
est. Quia videmus hominē patiētem in ocu-
lis quādoq̄ ex aspectu suo ledere oculos euz
aspicientis quod cōtingit ex hoc q̄ oculi ma-
la qualitate infecti inficiūt aerem medium z
aer infectus inficit oculos directos ad ocu-

Ex ad S. infer

los infirmos eo q̄ fm̄ rectam lineam infectō
illa deriuatur in directuz ad oculos inspiciē-
tium cooperante ad hec multum imaginatō
ne eius qui aspiciēdo oculos infirmos ima-
ginatur se ledi. Plura possent exempla manu-
ductina adduci que breuitatis causa obmit-
tuntur. Concordat his quedam. glo. sup̄ il-
lud psal. Qui timēt te videbunt me z le. dicēs
Magna virtus i oculis est qd̄ in naturalibz
apparet animal em̄ visum prodest ytericis pri-
or videns lupis vocem aufert vel sic. Basili-
scus si prior videt occidit si prior videtur oc-
ciditur. Et ratio quare basiliscus vidēdo oc-
cidit hominem nisi q̄ ex aspectu z imaginatō-
ne excitatur in eius corpore materia veneno-
sa per quam oculi primo inficiūtur z demuz
aer cōtiguus z sic alia z alia pars aeris vsq̄
ad aerem homini cōtiguū quem aerem per
aspiratōnem cum homo attraxit intoxicatur
z moritur. Prior autem visus ab homine vbi
homo volens basiliscum occidere circūmu-
nit se speculis ex quibz dum basiliscus inspi-
cit ex reuerberatōne aer inficitur z sic vsq̄ ad
basiliscum ptingit z occiditur. Sed dubiū.
Cur homo oculos bestie nō moritur z hic oc-
cultam quandam causam opinari necesse est
Hec sine preiudicio z temeraria asserione di-
cta sunt tantimodo dictis sanctorz inheren-
tes catholicam veritatem concludamus qd̄
ad maleficiales effectus de quibz ad presens
loquimur malefici cum demonibz semper cō-
currere z vnum sine altero nihil posse effice-
re. Ad argumenta patet responsio de fascina-
tione ad primū. Ad secundū dicitur. Juxta
Vincen. in specu. natu. c. xij. Ex vulnus in-
fectum spiritibz interficientis ex forti imagi-
natione illud vulnus trahit aerem infectum
transeūtem iam infectore sanguis ebullies
extra manat. quia ad presentiam infecto-
ris aer inclusus in vulnere sicut ab interfecto-
re intrauit. Ita ad eius p̄sentiam p̄mouetur.
ex qua cōmotione sanguis erūpit. Sunt q̄
dam alias causas allegantes quasi illa ebul-
litio sanguinis sit eius clamor de terra super
homicidā presentē. z hoc p̄pter maledictōnem
prime homicide cayn. ad illud de horrore. di-
cendū hoc q̄ homo trāsiens. p̄e cadauer ho-
minis occisi horrore concutiat. licet illud nō
sentiat. hoc fit ex spiritu q̄stumlacūq̄ infectio-
nem recipiente z eam anime representante. Sz
hec nihil concludunt aduersus opera malefi-
coz cum omnia illa naturaliter vt dictum est
fieri valeant. Ad terciū sicut dictuz est supra
maleficorū ritus deducūtur ad secundum ge-
nus sup̄stitionis quod dicit diuinitio. rebus

vero superstitione vti in obseruantijs q̄dusdas
 reducitur ad terciū genus. ideo argumentuz
 nō est simile. demū etiam qz reducitur nō ad
 quālibet diuinationē sed ad illā q̄ fit p̄ exp̄res
 sam demonū inuocationez. Et hoc etiā cum
 multis modis fieri possit. s. p̄ nigromanciaz.
 geomancā. idromancā zc. Inspiciat se. se.
 q. tcy. ar. v. Ideo hec diuination maleficoruz
 vbi maleficijs sunt intenti. sicut sup̄mū gra
 dum in flagitijs tenet ita z aliud iudicium de
 eo existit. Uñ qñ arguitur qz occultas rez
virtutes cognoscere nō possumus z malefici
etiam occultis rebz intendūt. Dicit qz si inten
derēt rebz naturalibz ad aliquos effectus na
turales ex naturali virtute pcedēdos hoc li
citū foret vt de se patet. Vel etiā pcedendo qz
si intenderent superstitione rebz naturalibz. vt
potē rebz hmōi certas characteres vel aliq̄ no
mina ignota inscribendo. z illis p̄ acquirendā
da sanitate vel amicitia z p̄ aliqua vtilitate z
nō p̄ nocimento aliquo inferendo vterētur.
tū licet absqz expressā demonū inuocatione
licet nō absqz tacita fieri ista possent z illicita
iudicantur. Quia tñ hec z his similia reducū
tur ad terciū genus superstitionis. s. ad obser
uantia vanitātū vt dictū est. ideo nihil ad p̄po
situm. sup̄ heresim maleficoruz fortificat. Etā
solutio qz huic terco generi q̄tuor assignātur
species. Quia vel vtitur q̄s obseruantijs ad
scientiā acquirendā vel ad p̄icturas sumen
das fortunioruz vel infortunioruz. vel ad suspē
siones sacroz verboruz. vel ad corpora immutā
da in melius. Uñ z notanter sc̄tus Tho. in ti
tulo illo q̄stionis vbi q̄rit. An obseruatōnes
ordinate ad corporuz immutationē sunt licite.
q. tcy. in summa p̄fata. ar. ij. addit. puta ad
sanitatem. obseruationes ergo maleficoruz cū
hic locū habēt sed vt dictū est sub secūdo ge
nere cōtinent̄ superstitionis ideo nihil ad p̄posi
tū. Ex his etiā ad quartū argumentū r̄ndet.
qz qz duplices i his obseruatijs fieri possunt
imagines nigromantice z astronomice z inf
hec talis est differentia. Qz in nigromanticis
semp̄ fuit exp̄sse inuocationes demonū p̄pter
exp̄pressa pacta cū eis inita. Inspiciat solutio
secūdi argumenti p̄fate q̄stionis. In astrono
micis vero sunt pacta tacita. z ideo nulla in
uocatio nisi fortassis tacita. puta p̄pter figu
rariū z caractez signa q̄ eis inscribūtur. z ite
rū imagines nigromantice vel fuit sub certis
cōstellatōnibz ad recipiendū certos influxus
z imp̄ssiones celestiuū corporuz. etiā certis figu
ris z caracterbz insignitū vt in anulo. lapide.
vel aliqua p̄ciosa materia. vel fuit simplr. abs
qz obseruatia cōstellationū. sed indifferenter

ex quacūqz materia etiā vili ad inferendū ma
 leficia vbi z qñ ad aliqua loca reponūtur. Et
 de his effectibz cū suis imaginibz iam fmo ē
 z nō de alijs. Ideo argumentū nō facit ad p̄
 positū. Qualiter deniqz certe imagines super
 stitione. de q̄bus tactū ē nullā h̄nt efficaciam
 in q̄sum sunt artificialia solū. licet forte ma
 terialia in eis p̄siderata possent h̄re efficaciaz
 si z in q̄tū haberēt naturalē aliquā virtutē ex
 imp̄ssione corporuz celestiuū. si cui placet. docto
 rem ibidē inspiciat Semp̄ tñ dicit esse illicitū
 tū imaginibus vti. Imagines p̄o maleficaz
 absqz naturali aptitudine ad effectū fuit. solū
 mō autē ex iussu demonū reponūt z applicāt
 manualiter ad effectū p̄currant in maiore cō
 tumeliā creatoris vt z p̄ amplius irritat̄ ma
 lac̄ fieri in flagitijs taliū vindictā amplius
 p̄mittat. Uñ z sacratoribus āni t̄pibz hmōi
 fieri p̄curant. Ad h̄ntum dicendū qz Grego.
 ibi intellexit p̄tatem gr̄e nō nature. Uñ z ibi
 dem subdit. Qui filij dei p̄tate sunt vt Johā.
 dicit. Quid mirū si signa ex p̄tate faciūt. Ad
 vltimū dicendū qz similitudo nō valet. qz alia ē
 actio aie circa corp̄ p̄p̄iū. z alia circa corpus
 alienū. Nā qz corp̄ p̄p̄io vniū aia vt forma.
 z appetitus sensitiuus ē actus alicuius orga
 ni corporalis. Ideo ad apprehensionē aie hūa
 ne p̄t̄ p̄moueri appetitus sensitiuus cū aliqua
 immutatione corporali calore z frigus. vel etiā
 vsqz ad mortē. Ad exteriora p̄o corpora immu
 tanda nulla apprehensio aie hūane sufficit nī
 si mediāte immutatōne p̄p̄ij corporis sicut de
 fascinātōne dictum ē. Uñ z malefici ex nulla
 p̄tate naturali sed solū mō auxilio demonū. z
 ipi demones āminiculo alicui⁹ alterius rei vt
 p̄ spinas ossa crines ligna ferrū z hmōi qñ in
 tromittūt. aut instr̄m aliq̄d reponūt vt successi
 ue patebit maleficiales effectus procurant.

Deinde magis in spiritali tenori bul
 le aplice inherendo p̄siderandū est de
 origine maleficoruz z eoz opez multi
 plicatione. z p̄mo de ipis maleficis. secūdo
 de eoz opibz. Ubi notādū qz qz ad hmōi effe
 ctū tria h̄nt cōcurrere. s. demon. malefica. z di
 uina p̄missio. xxiij. q. i. si p̄ fortiaras. Augu.
 etiam dicit qz ex pestifera facierate hoim z de
 monū hec superstitione vanitas adinuenta est.
 Ideo origo z multiplicatō huius heresis ex
 pestifera hac facierate sumit̄ qz etiā ex alijs elī
 citur. Nā attēto qz hec heresis maleficoruz nō
 solū differt ab alijs heresibus in hoc qz ipa p̄
 pacta nedū exp̄ssa. verū etiā placita ac federa
 ta in omnē creatoris ac sue creaturaz p̄tume
 liam z nocimentū insanit cū tñ omnes alie sim
 plices hereses p̄ nullū pactū tacitum vel ex

S. imaginibus p̄p̄iis V

b ij

pressum cū demonibz inicitū licet nō absq; in-
stinctu satoris oīs infidie. erroribz ppter diffi-
cultatē credendorū assentiūt. Verūctiaz dis-
fert ab omni noxia z superstitione arte in hoc
q; sup oīa genera diuinationū ipa maleficio-
rū heresis supremū attinet gradū malicie qd
etiā nomē a maleficiēdo seu male de fide sen-
tiendo sibi vsurpat vt prius tactū ē. Attento
etiā q; inter alios actus habent p augmento
illius pfidie qtuor exercere videlicet. fidē ca-
tholicam in toto vel in pte ore sacrilego ab-
negare seipfos in corpe z aīa deuouere. In-
fantes nondum renatos ipi maligno offerre
spurcitijz diabolicis p carnales actus cū in-
cubis z succubis demonibz insistere q; oīa vti
nam aliena ab omni veritate z figmenta foret
dicenda. Dum mō ecclesie tāta labe infectio-
nis existeret immunis. cui tamē heu obstat z
aplice sedis p bullā determinatio verū z ex-
perientia rez. magistra q; nos ex ppijs earuz
fashionibz ac flagitijs ppetratis intantū certi-
ficauit q; absq; dispendio ppe salutis iā ab
eorz inq̄sitionibz desistere neq̄mus. Ideo de
illoz origine z multiplicatione pestifera tra-
ctatur. q; laboriosum existit. ideo a legentibz
sic summa cū diligentia singula sunt pscrui-
tanda q; z admittēda q; rōni psona z scriptu-
rarū traditionibz nō dissona in ueniūt. Et
q; inter omēs actus ad multiplicationē eoz
deseruentibz duo eoz plurima coopant. scz
incubi z succubi demones z infantū sacrile-
ge oblationes. Ideo de ipis spāliter tractabi-
mus. ita tñ vt primo de ipis demonibz. secun-
do de ipis maleficijs. ztercio de ipa diuina p-
missione mentio habeat. Et q; demones per
intellectū z volūtatem opantur z potius sub
vna constellatione q; sub altera ad hoc vt se-
men ad plis pcreationē vigoret. Inq̄rendū
erit de ipis pstellationibz a demonibz obser-
uatis. Et ita principaliter q̄runtur tria. Pri-
mo an hec heresis p cōpatōnem ad demones
incubos z succubos possit originaliter mul-
tiplicari. Secūdo an ne p pationem ad cor-
pora celestia q; etiā cause sunt būanorū actūū
eoz opa possint vigorari. Tercio an ne p ob-
lationes sacrilegas infantis demonibz offe-
rentes possit ipa heresis augmētari. tñ infra
secūdam z terciā tractabit secūda q̄stio princi-
palis. s. de influentijs corporū celestū. z hoc
ppter decentē cōtinuationē sup opera malefi-
corum. Circa primuz tres erūt difficultates.
Vna generalis de incubis illis demonibus.
Altera spālīs a quibus demonibz h mōi act⁹
exercent. Tercia singularis quo ad ipas ma-
leficas demonibz se subijcientibus.

¶ Tercia questio prime partis.

Ad primū videtur q; nō sit catholicus
asserere q; per incubos z succubos de-
mones possint homines procreari. p
creatio hominū instituta est ante peccatū a
deo in hoc q; homini mulierē in adiutorijz
de costa formauit. Quibus z dixit. Crescite z
multiplicamini. Gen. i. Et itez. Adam inspl
ratus dixit. Erūt duo in carne vna. Gen. iij.
Similiter z post peccatū i lege nature dictū
est ad Noe. Crescite z multiplicamini. Gen.
ix. In tempe etiam noue legis a xpo hec con-
iunctio cōfirmata. Math. xix. Nō legistis q;
ab initio q; fecit homines masculū z feminam
fecit eos. ergo alij modi homines procreādi
nō debent assignari. Si dicatur q; demones
cōcurrunt nō vt principia naturalia sed vt ar-
tificialia quādo studiose cooperant. ad natu-
rales conceptus hominū semen recipiendo.
z iterum transfundendo. Contra. Quia aut
hoc possz diabolus in omī statu videlicet ma-
trimoniali z extra. aut in vno tantum. Non
primo modo. quia tūc opus diaboli esset for-
tius q; opus dei qui quemlibet statum insti-
tuit aut confirmauit. puta continentū z con-
iugatorum. Nec secūdo modo. quia de hoc
nullibi legitur i scripturis vt ex vno statu z
non ex altero huiusmodi hominum fieret. p
creatio. Preterea procreare hominē est actus
vivi corporis. sed demones assumptis corpo-
ribus non dant vitam. quia illa tantummo-
do formaliter fuit ab anima que ē actus cor-
poris phisici organici potentia vitam habē-
tis. ij. de anima. ergo p huiusmodi assumpta
corpora opera vite exercere non possunt. Si
dicatur q; assumunt corpus non vt vitā tri-
buant sed vt semen naturale retineant z trās-
fundant. Contra. In operibus angelorum
bonorum z malorum sicut nihil ē superfluz
nec etiam in operibus nature. Sed cum de-
mon naturali virtute qua etiam omnē virtu-
tem corporis excedit possit inuisibiliter z se-
men colligere z iterum applicare. Igitur aut
ratio dabitur. q; non possit inuisibiliter hoc
facere. aut si potest alterum erit superfluz. for-
tificatur ratio. Nam in libro de causis dicit.
q; virtus intelligentie est infinita inferius q;
uis sit finita superius. sed omnia corporalia
sunt infra intelligentias ergo z infinitate sue
virtutis potest ea qualitercūq; vult immura-
re. Sed intelligentie sunt angeli siue boni si-
ue mali. ergo possunt abiq; hoc q; corpa assu-
mant transmutationes in seminibus facere.
Preterea semen recipere ab vno z trāsfundere

in alium fieret per motum localem. sed demones non possunt corpora mouere localiter. probatur. Anima est substantia spiritualis sicut et demon. sed anima non potest localiter mouere corpus nisi a se uiuificatum. Unde si aliquod membrum mortificetur redditur immobile ergo et demones aliquod corpus mouere localiter. nisi ab eis uiuificatum non possunt. Dicitur est autem et quasi per se notum quod demones non uiuificant aliquod corpus. ergo nec semen poterunt mouere localiter de loco ad locum. Preterea. omnis actio est per contactum ut dicitur primo de generatione. Ad videtur autem quod possit esse aliquis contactus demonis ad corpora cum nihil habeat cum eis commune. Cum ergo semen immittere et mouere localiter sit quoddam agere videtur quod demones illa facere non possunt. Preterea demones non possunt mouere corpora magis propinquiora eis in ordine nature. ut sunt celestia. ergo nec alia magis distantia. Antecedens probatur. Quia cum mouens et motum sint simul. secundo physicorum. Sequeret quod demones mouentes corpora celestia essent in celo. quod neque secundum nos neque secundum platonicos habet veritatem. Sed contra. Augustinus. iij. de trinitate. Demones colligunt semina que adhibent ad corporales effectus. hoc autem sine motu locali fieri non potest. ergo demones possunt semina recepta ab aliquibus in alios transfundere. Item glosa strabi super istud Exo. vij. Vocauit pharaon sapientes etc. Dicit quod demones discurrunt per mundum et colligunt diuersa semina. et ex eorum adaptatione possunt protrahere diuersas species. Videatur etiam glosa ibidem super illa verba. Vocauit pharaon. Item Benef. vi. super illud. Videntes filij dei filias hominum etc. glosa dno dicit. Primo quod per filios dei filij se habent intelliguntur. et per filias hominum filie cayn. Secundo dicit quod non est incredibile non ab hominibus sed a quibusdam demonibus quod mulieribus sunt improprii huiusmodi homines id est gigantes esse creatos. de quibus in littera dicitur. Gigantes autem erant super terram. Quia et post diluuium corpora non solum viroorum sed etiam mulierum incredibilis pulchritudinis extiterunt.

Responso. Quia de potestate ac operibus diaboli circa maleficiales effectus plura oportet causa breuitatis obmittere. ideo pio lectori tanquam se nota relinquuntur. vel ad minus si noscere vellet in scriptis docto. super. ij. sen. distin. v. singula ad vnguem elucidata inueniet. Conspiciet enim quod cuncta opera sua per

intellectum et voluntatem demones exequuntur. Item quod hec data naturalia non sunt immutata. Sed iuxta Dionisium. iij. ca. de di. nomi. manserunt integra et splendidissima quibus eis uti ad bonum virtutis non valeant inueniet etiam quantum ad intellectum quod triplici acumine scientie viget. scilicet. subtilitate nature. experientia temporum et reuelatione supernorum spirituum. inueniet etiam in quibus et qualiter conditiones et naturales hominum impressiones ex influentijs corporum celestium predominantibus agnoscunt unde et eligunt aliquos magis esse dispositos ad maleficia exequenda quam alios quos etiam prece teris ad huiusmodi exequenda magis infestant. Quantum vero ad eius voluntatem respiciet ipsam immobiliter malo inherere semper peccare peccatis. superbie inuidie et summe displicentie. quod deus pro sui gloria eo utitur contra suam voluntatem. Cognoscet qualiter ex his duobus scilicet intellectu et voluntate mira operatur ita quod non est potestas in terra que eis potest comparari. Job. xli. Non est super terram potestas. que ei valeat comparari qui factus est ut neminem timeret. ubi glo. Et licet neminem timeret meritis tamen sanctorum subiacet. inueniet etiam qualiter cognoscit cogitationes cordium nostrorum qualiter etiam possit transmutare corpora ad modicum alterius agentis substantialiter et accidentaliter qualiter etiam possit mouere corpora localiter immutare etiam sensus exteriores et interiores ad aliquid cogitandum qualiter etiam possit immutare hominis intellectum et voluntatem licet indirecte que omnia licet ad presentem nostram deseruiret speculationem volumus tamen ex illis solummodo eorum proprietates concludere. ut ad questionis discussionem procedatur. **S**unt autem proprietates a theologis assignate quod sunt spiritus impuri. licet non immundi ex natura quod in eis secundum Dionisium inest furor irrationabilis. amens concupiscentia. fantasia proterua intellige quo ad peccata eorum spiritualia. scilicet. superbiam. inuidiam. iram. Unde sunt humani generis inimici. mente rationales absque tamen discursu intelligentes. in nequicia subtiles nocendi cupidi semper in fraude noui. immutant sensus. inquinant affectus. vigilantes turbant. dormientes per somnia inquietant. morbos inferunt. tempestates concitant. in lucis angelos se transformant. semper infernum secum portant. erga maleficos diuinum cultum sibi usurpant. magice artes per eos fiunt. super bonos dominari appetunt et

2 b ij

amplius pro posse infestant electis ad exerci-
tium dantur. semper fini hominis insidiantur.
Et licet mille nocendi habeant modos et
artes. xvi. q. ij. utpote qui conatur a princi-
pio ruine sue unitate ecclesie rescindere. cha-
ritatem vulnerare. sanctorum operam dulce-
dinem inuidie felle inficere. et omnibus mo-
dis humanum genus euertere et perturbare.
potestas tamen eius in lumbis symbolico ma-
net. Job penit. Quia videlicet per luxuriam
carnis multum dominantur hominibus. se-
des enim luxurie in viris est in lumbis. quia
inde deciditur semen sicut mulieribus abym-
belico. His presuppositis ad intellectum que-
stionis de incubis et succubis demonibus di-
cendum. quod asserere per incubos et succubos de-
mones homines interdum procreari intan-
tum est catholicum quod eius oppositum est asse-
rere nedum dictis sanctorum sed et traditioni
sacre scripture contrarium quod sic deduci-
tur. Nam Augustinus hanc questionem non
quidem quo ad maleficos sed quantum ad ipsas
operationes demonum et ad fabulas poeta-
rum in uno loco mouet et sub dubio reliquit.
Licet postea quantum ad processum sacre scri-
pture determinat. Nam libro. iij. de ciui. dei
capitulo. ij. dicit. Utrum potuerit venus ex
cubitu anchisis cneam parere in medio re-
linquamus. Nam penitentialis questio in scri-
pturis oritur. qua queritur. Utrum preua-
ricatores angeli cum filiabus hominum con-
cubuerunt. Unde natis gigantibus id est ni-
mium grandibus et fortibus viris tunc ter-
ra repleta est. Sed libro. v. ca. xxiij. questio-
nem determinat in hec verba. Creberrima fa-
ma est multis se expertos. vel ab eis qui exp-
ti erant de quorum fide dubitandum non est
se audisse confirmant siluanos et faunos quos
vulgus incubos vocant improbas extitisse
mulieribus ac earum appetisse ac peregrisse co-
cubitum. Et quosdam demones quos duf-
os galli nuncupant assidue hanc immunditiam
et temptare et efficere pluries talesque asseuerant.
ut hoc negare impudentie videatur. Nec ille
Postea ibidem determinat secundam questio-
nem videlicet quod illud Beati. Uidentes filij dei
id est scilicet filias hominum id est Cayn. non
de incubis solum intelligitur. Quod autem
incubos esse non sit credibile. Ad illud ibidem
est glosa que sic dicitur prius tactum est. Non
est incredibile non ab hominibus sed ab an-
gelis vel quibusdam demonibus qui mulie-
ribus sunt improbi eiusmodi homines. id est
gigantes esse procreatos de quibus in lite-
ra dicitur. Gigantes autem erant super terram

qui et post diluuium et. ut supra. Ad idem est
glosa Esai. xij. ubi propheta de deflectione ba-
bilonice ciuitatis predicat et monstra in ea ha-
bitanda. Ibi inquit habitabunt strutiones et
pilosi ibi saltabunt. Demones intellige ibi lo-
co pilosi. Unde glosa dicit. Pilosi sunt silues-
tres homines. hispidi. qui incubos vel sa-
tiri certa genera demonum. et Esai. xxxij.
super illo ubi propheta de defolatione terre iuda-
meorum qui persequerentur iudeos. Erunt in-
quit cubile draconum et pascua strutionum.
et occurrent demonia. Glosa interlinealis id
est monstra demonum adiuuicem. Et glosa be-
ati Gregorij ibidem. Qui alio pilosi nomine
figurantur. non hi quos greci panos latini
vero incubos vocant. Ad idem est beatus Isi-
dorus. libro. viij. capitulo ultimo sic dicens.
Pilosi qui grece paniti. latine incubi appella-
tur. Ubi et incubi dicitur ab incubando hoc
est stuprando. Sepe enim improbi existunt
etiam mulieribus rearum peragunt concu-
bitum quos demones galli dufos nuncupant.
quia assidue hanc peragunt immunditiam.
Quem autem vulgo incubonem vocant. hunc
romani faunum ficarium dicunt. Ad quem
Oratius dicit. faune nympharum fugientium
amator per meos fines et apud rura lenis in-
cedas. Insuper illud apostoli. i. Corinth. xi.
Mulier debet habere velamen super caput su-
um propter angelos. Multi catholici expo-
nunt quod sequitur propter angelos id est incu-
bos. Ad idem est Beda in historijs angelorum
Item Guil. in libro de vniuerso. parte vlti-
tracta. vi. multipliciter. Preterea hoc deter-
minat sanctus doctor prima parte. q. xv. Et
in secundo scripto. distin. viij. Et quolibet. vij.
q. x. atque super Esaias. capitulis. xij. et xxxij.
Unde talia negare dicit Thomas. impruden-
tie est. Id enim quod multis videtur non po-
test omnino falsum esse. Item philosophum in
de somno et vigilia in fine. et in. ij. ethico. Si-
leo de historijs multis. et autenticis tam ca-
tholicorum quam ethnicorum qui incubos esse pa-
lam asseuerant. Causa autem quare demones
se incubos faciunt vel succubos non delecta-
tionis est causa cum spiritus carnes et ossa non
habeat. Sed hec est potissima ut per luxurie
viciu vitiosque hominis naturam ledant cor-
poris videlicet et anime ut sic ad omnia vicia
homines proniores existant. Nec dubium quod
et sub certis constellationibus semina vigorare
sciunt sub quibus homines etiam concepti
semper malicijs existunt deprauati. Unde et
enumeratis per altissimum multis luxurie vici-
ijs a quibus suum populum mundum esse vo-

luit & quibus infideles irrenti erant. ait **Le**
 uisici. xvij. **Ne** polluamini in omnibus his
 quibus cōtaminare sunt gētes quas ego eiciā
 ante conspectum vestrum e quibus polluta ē
 terra cuius scelera ego uisitabo. Dicit glo. su
 per uerbo gentes. Demones inquit qui ppter
 multitudinem dicuntur gentes vniuersi q̄ cuz
 omni peccato gaudent. precipue tamen forni
 catione & idolatria. quia i his & corpus & ani
 ma maculatur & totus homo qui terra dicitur
 tur. Omne enim peccatum quod deus fecerit
 homo extra corpus est. qui autem fornicatur
 in corpus suum peccat. **Si** cui libet intueri
 historias de incubis & succubis inspiciat. vt
 supra. **Sed** in historijs angelozū. & **Su**il
 helmū. Thomam deniq; brabantinū in libro
 qui de apibus intulatur. **Ad** argumenta
Ad primum de naturali ppagatione institu
 ta a deo inter marem & feminam dicitur. **Ex**
 sicut dei permissione sacramentum matrimo
 nij potest opere diaboli uiciari per maleficia
 vt supra patuit. Ita a simili & a fortiori in q̄
 libet alio actu uenereo inter marem & feminā.
Sed si queritur. Quare potius in actu & su
 per actum uenereum diabolo permittitur ma
 leficia exercere q̄ super alios humanos act?
Dicitur q̄ multiplex causa assignat a docto
 ribus de quibus inferius sub illa pte ubi de
 permissione diuina discutit. **Ad** presens sus
 ficit causa que prius tacta est scilicet q̄ pote
 stas demonis ē in lumbis hominū. Quia in
 ter omnia certamina duriora sunt pelia cer
 tamini ubi continua pugna & raro victoria
Hec uale ubi dicitur. q̄ tunc opus diaboli
 esset fortius opere dei cum actus matrimo
 niales a deo institutos posset uiciari. quia nō
 uiciat per uolentiam. imo cum nihil ualeat
 inficere nisi a deo permittitur. **Ideo** magis p
 hoc eius impotentia concluditur. **Ad** se
 cundum. uerum est q̄ procreare hominem ē
 actus uiui corporis. **Sed** cum dicitur q̄ de
 mones non possunt dare uitam. quia illa flu
 it formaliter ab anima. **Iterum** uerum est sed
 quia materialiter descendit a semine & des
 mon incubus illud immūtere potest deo per
 mittente per coitum & non tanq̄ ab eo delci
 sum sed per semen alicuius hominis ad hoc
 acceptum vt dicit sanctus doctor in prima p
 re. q. li. ar. iij. utpote quod idem demon qui ē
 succubus ad uirum fiat incubus ad mulierē
 sicut etiam aliarum rerum semina assumunt
 ad aliquarum rerum generationē. vt **Augu**
 stinus dicit. iij. de trini. **Unde** si queritur cu
 ius filius sic natus existit. **Patet** q̄ non est fi
 lius demonis sed illius hominis cuius ē se

mien acceptum. **Sed** cum instatur. quod ni
 hil est superfluum in operibus angelozū sicut
 & nature. conceditur. **Sed** cum instatur
 q̄ demon potest inuisibiliter semen & recipere
 & infundere. uerum est. hoc autem potius
 operatur uisibiliter vt succubus & incubus
 vt sic per talem spurcitiam inficiat corpus et
 animam. & in vtroq; homine mulieris scilicet
 & uiri vt in corpore. q. tactum ē. **Præterea** plu
 ra possent demones inuisibiliter qui tamen
 non permittuntur etiam si uellent exercere. p
 mittuntur autem uisibiliter vel in exercitijs
 bonorum vel correctionem malozū. **Pos**
 ser deniq; cōtingere quod loco demonis suc
 cubi alter semen reciperet ab eo. et incubum
 loco alterius demonis se faceret & hoc triplici
 ex causa. **Præ** quia demon deputatus mu
 lieri reciperet semen ab altero demone depu
 tato uiro. vt sic unusquisq; circa sibi a prin
 cipe demoniozū commissum habeat male
 ficium exercere cum unicuiq; proprius de
 putetur angelus etiam a malis vel propter
 seditatem actus quā demon unus facere ab
 horreret. cum vt in sequenti questione pate
 bit certi demones ex nobilitate nature certos
 actus & spurcitas facere abhorrent. vel q̄
 inuisibiliter loco uiri seminis. suum semē id
 est q̄ incubus recipit inuisibiliter se interpo
 nendo mulieri intromittat. quam interposi
 tionem facere non est contra eius naturam.
 aut uirtutem cum etiam in corpore assum
 pto inuisibiliter & incontrēctabiliter se inter
 ponere potest sicut supra de illo iuuenē qui
 ydolum desponsauerat patuit. **Ad** terciū.
Hoc qd dicitur q̄ uirtus angeli ē infinita re
 spectu superiorum. hoc est quia eius uirtus
 comprehendendi non potest ab inferiorib; quin
 semper superexcedit eam. ita q̄ non limitatur
 ad unum effectum tantum. **Et** hoc ideo. quia
 suprema in entibus habent uirtutes maxime
 vniuersales. **Unde** propter hoc q̄ est infini
 ta superius non potest dici q̄ possit indifferē
 ter in omnem effectum illum ad producen
 dum. quia sic etiam diceretur infinita inferi
 rius sicut superius. **Demū** quia inter agens
 & patiens debet esse proportio. & nulla potest esse
 proportio inter substantiam pure spūalem & cor
 poralem. ideo nec ipi demones possent in ali
 quem effectū nisi mediāte aliquo alio princi
 pio actiuo. **Inde** est q̄ seminib; rez vtuntur
 ad effectus producidos. iuxta **Aug.** iij. de
 trini. **Unde** hoc argumentum redundat in
 pcedēs nec p illud fortificatur nisi quis uel
 let declarationē eius h̄re. quare intelligentis

asseritur habere virtutes infinitas superius et non inferius. et daretur sibi ex ordine rerum corporaliū et corporum celestium. qui secundum se in plures et infinitos effectus influere possent. Hoc autem non fit propter debilitatem inferiorum. Concluditur quod demones licet absque hoc quod corpora assumant possunt transmutationes in seminibus facere. hoc nihil arguit contra hoc quod hic intenditur de incubis et succubis quorum actus exercere non possunt. nisi in assumptis corporibus secundum quod supra tractum est. Ad quartum. quod demones non possunt mouere corpora localiter. unde nec semen. probatur quod ibi de anima per similitudinem. Dicendum quod aliud est loqui de substantia spiritali ipsius angeli aut demonis et aliud de ipsa anima. Hoc enim quod anima non potest mouere corpus localiter nisi viuificatum ab ea. vel per contactum corporis ad aliud corpus non viuificatum hoc est quia tenet infimum gradum in ordine substantiarum spiritalium ex quo etiam contingit. quod illud corpus quod habet mouere etiam per contactum oportet quod sit proportionatum non sic autem est de demonibus quorum virtus omnino corporalem virtutem excedit. Ad quintum dicendum quod contactus demonis ad corpus seminis vel cuiuscumque alterius non est contactus corporalis sed virtualis et fit secundum proportionem convenientem tam mouenti quam mobili ita quod illud corpus quod mouetur non excedat proportionem virtutis demonis ut sunt corpora celestia et etiam tota terra vel elementa mundi. Et quare illa excedunt dicere possumus ut dicit sanctus Thomas in questionibus de malo. q. x. de demonibus. Quod hoc est vel propter conditionem nature. vel propter damnationem culpe. Est enim ordo rerum sicut secundum naturam ipsarum ita et secundum motum. et sicut superiora corpora celestia mouentur a superioribus substantiis spiritalibus. ut sunt angeli boni. Ita inferiora corpora moueri possunt a substantiis spiritalibus inferioribus ut sunt demones. Et si quidem hoc contingit eis secundum conditionem nature. secundum quod aliqui ponebant demones non esse ex illis superioribus angelis. Sed ex illis que perficiuntur a deo huic terrestri ordini ut erat philosophorum opinio. vel etiam si contingit ex pena peccati ut theologorum sententia est tunc a celestibus sedibus detrusi in hunc aerem tanquam ad penam non possunt ipsum aut terram commouere. Hec addita sunt propter duo argumenta que tacite soluntur. scilicet de corporibus celestibus quod illa etiam possent mouere. Si possent corpora localiter

ter mouere. quia sunt eis magis propinqua. ut etiam vltimum argumentum pretendit. Respondetur enim quod non valet. quia illa corpora excedunt proportionem virtutis eorum. si quidem prima opinio locum habet. Si vero non sed secunda tunc iterum non possunt mouere propter penam peccati. Est etiam ad argumentum ubi quis obijceret. quod idem est motus totius et partis sicut totius terre et glebe in .iij. phisico. Unde si demones possent mouere partem terre possent etiam mouere terram non valet ut patet intuitu distinctione. Colligere autem semina rerum et applicare ad certos effectus non excedit eorum virtutem naturalem deo eis permittente. ut de se patet. Summarie concludatur quod non obstante quod quidam dicunt. demones in assumptis corporibus nullo modo posse generare. et per filios dei significantur filii setib. et non angeli incubi. sicut et per filias hominum ille que de stirpe Cayn descenderant. Quia tamen contrarium a multis ut patuit asseritur et quod multis videtur non potest omnino esse falsum. secundum philosophum in septimo ethicorum et in fine de somno et vigil. Jam etiam modernis temporibus attestantur facta et dicta maleficarum talia vere et realiter exequentium. Ideo dicimus tria. Primo quod per tales demones spurcissimi actus veneret non delectationis sed infectionis anime et corporum quibus succumbunt aut incubunt causa exercentur. Secundo quod per talem actum completa conceptio et generatio a mulieribus fieri potest. in quantum semen humanum apponere possunt in loco convenienti ventris mulieris ad materiam proportionatam ibidem preexistentem. Et simili. sicut et semina aliarum rerum colligere possunt ad complendum aliquos effectus. Tertio quod demonibus attribuitur in talium generatione illud tantum quod est motus localis non autem ipsa generatio cuius principium non est virtus demonis aut corporis ab eo sumpti. sed virtus illius cuius semen fuit. unde et generatus non demonis sed alicuius hominis filius est. Et per hec patet responsio ad argumentum ubi quis arguere vellet. quod demones generare non possent propter duo. Primo quod generatio completur per virtutem formatiuam que est in semine corpore viuo resoluta. Et corpus a demonibus assumptum. quod non est tale est. Patet responsio. quia demon virtute seminis formatiuam reponit ad locum debitum et est. Secundo. si dicatur quod semen non habet virtutem generandi nisi quod diu calor anime in eo retinet. que tunc exalare necesse est per magnam distantiam delatum.

Est enim responsio q̄ demones possunt aliq̄
reponere ad conseruationem seminis ne ca-
lor vitalis euaporet. Vel etiam quia veloci-
sime mouentur propter victoriam mouentis
super rem motam. Ideo non poterit euapo-
rari tam faciliter.

**Quarta questio a quibus demonibus hu-
iusmodi exercentur.**

Utrum catholicus sit asserere q̄ actus
incuborum et succuborum demonum
conueniat omnibus spiritibus immū-
dis indifferēter et equaliter. Et videtur q̄ sic,
quia oppositum asserere esset ordinem quen-
dam bonū inter eos affirmare. probatur. Si
cut ad rationem boni pertinet modus et ordo.
Augustinus in libro de natura boni. ita ad
rationem mali pertinet inordinatio. S; in
angelis bonis nihil est inordinatum. ergo et in
malis nihil potest esse ordinatum. Unde in-
differēter huiusmodi actibus habēt insiste-
re. Inde etiā illud. Ubi nullus ordo sed sem-
piternus horroz inhabitat in terra videlicet
miserie et tenebrarum. Job. x. Preterea si nō
omnes indifferēter his actibus insistent hoc
eis competit vel ex natura vel ex culpa vel pe-
na. Nō ex natura. quia post peccatum omnes
indifferēter vt in precedenti questione tactū
est. sunt in natura ipsorum spiritus impuri li-
cet non immundi q̄stum ad diminutionem
naturalium bonorum. In nequicia subtiles
nocendi cupidi. per superbiam tumidi et c. er-
go competit eis quo ad culpam vel penam.
Tunc sic. Ubi est maior culpa ibi maior pe-
na. sed superiores angeli magis peccauerunt
ergo in eorum penam magis his spurcijs
habent insistere. Si hoc non est. dabitur ra-
tio alia. cur non illis actibus indifferēter in-
sistant. Preterea. vbi non est subiectio et obe-
dientia ibi omnes indifferēter operantur. sed
in demonibus nulla est subiectio et obedien-
tia. probatur. Quia illa sine concordia habe-
ri non possunt. sed in demonibus nulla ē cō-
cordia. Proverbior. xiiij. Inter superbos sp̄
sunt iurgia. Preterea sicut equaliter omnes p̄-
pter culpam post diem iudicij in infernū de-
trudentur. ita et ante illud tempus in aere ca-
liginoso propter officium eorum detinentur
nec legitur esse inequalitas ex parte mancipa-
tionis ergo nec inequalitas ex parte officij et
temptationis. Sed contra. glosa. i. ad 1. Cor.
xv. Quādiu durat mundus angeli angelis
homines hominibus. demones demonibus p̄-
sunt. Item Job. xl. dicitur de squamis leuia

14
tham per quas membra diaboli significatur.
q̄ vna vni adheret. ergo inter eos est diuer-
sitas et ordinis et actionis. Incidentaliter q̄-
ritur. An a bonis angelis ipsi demones ab hu-
iusmodi eorum spurcijs exequendis inter-
dum impediuntur vel non. Et dicendum q̄
quia potestates dicitur angeli quozum di-
uini virtutes aduersē subiecte sunt vt Gre-
gorius dicit. et Augustin. iij. de trini. Spi-
ritus vite desertor atq; peccator regitur p̄ spi-
ritum vite rationalem pium et iustum. Et si-
cut ille creature super alias influentiam ha-
bent que sunt perfectiores et deo p̄pinq̄iores
eo q̄ totus ordo prelationis primo et origina-
liter ē in deo et participatur a creaturis s̄m q̄
ei magis p̄pinq̄uant. Ideo etiam boni angeli
qui maxime appropinq̄uant deo propter ei-
fruitionem qua demones carent super ipsos
demones habent prelationem et per eos regun-
tur. Et cū instatur q̄ demones premisis me-
dijs multa mala faciunt. aut ergo non impe-
diuntur quia non subsunt bonis angelis. qui
eos impedire possent. aut si subsunt tunc cuz
ad negligentiam presidentis pertinere vidē-
tur ea que per subditos male fiunt. Videtur
q̄ in angelis bonis sit aliqua negligentia. Res-
pondetur q̄ sancti angeli sunt ministri diu-
ine sapientie. Unde sicut diuina sapientia p̄-
mittit aliqua mala fieri per malos angelos.
vel homines propter bona q̄ eis elicit. Ita
et boni angeli nō totaliter cohibent malos a
nocendo siue hoies siue demones. Ratio. ca-
tholicū ē asserere q̄ndam ordinē actionū inte-
riorū et exteriorū. etiā per quādā prelationē esse
in demonibus. Ubi et quādam spurcijs ab aliqui-
bus infimis p̄p̄tratur a quibus superiores p̄-
pter nobilitatē nature secluduntur. Et decla-
ratur hoc primo generaliter ex triplici cōgru-
entia qua talia cōgruunt eoz nature diuine sa-
pientie et proprie nequie. Demū magis in-
speciali. Ex natura quidē. Nā constat q̄ a prin-
cipio creationis semp̄ q̄dā alijs superiores fue-
rūt ex natura cum inter se differant specie nec
duo angeli vnius speciei existant cōmunio-
rem opinionē sequendo q̄ etiā dictis phoz
cōcordat et Dionisius q̄ ponit. x. ca. celestis ie-
rarchie in eodem ordine esse primos medios
et vltimos cui etiam necessario oportet assen-
tire. tum ex immaterialitate eorum. tum etiā
ex incorporeitate. Inspiciat q̄ vult dicta do-
ctoris in. ij. di. ij. Et quia peccatum naturam
nō tollit. et demones post casuz data natura-
lia nō amiserūt vt sup̄ tactū ē et opationes rez-
sequūt naturales eaz p̄ditōes. id sic i natura
sic et in operationibus sunt varij et multiplices.

Congruit etiam hoc diuine sapientie vt ea q̄
ab iplo sunt ordinata sunt. Roma. xij. que a
deo sunt ordinata sunt. Et qz demones sunt
a deo deputati ad exercendum homines z ad
puniendum damnatos. Ideo in exercitijs eo
rū ab extra quo ad homines sunt varij z mul
tiplices. Congruit etiam z nequitie ipsorum
Quia em̄ humano generi aduersantur. ideo
cum ordinate impugnat. ideo magis homi
nibus nocere estimant sicut faciūt. Unde cō
stat spurcitijs illis nephandissimis nō equa
liter insunt qd̄ etiam magis specificatur ta
li ratione. Nam cum operatio sequitur natu
ram rei vt dictum est. quorumcumq; sunt na
ture subordinate. oportet q̄ etiam operatiōes
subiunctim subordinentur sicut patet in res
bus corporalibus. Quia enim inferiora cor
pora naturali ordine sunt infra corpora cele
stia. actiones z motus eorum subduntur acti
onibus z motibus celestium corporum. z qz
vt dictum est demones naturali ordine inter
se differunt. Ideo etiam naturalibus actio
nibus intrinsecis et extrinsecis presertim in
huiusmodi spurcitijs peragendis. Ex quibz
concluditur q̄ quia huiusmodi spurcitijs plu
rimū p̄ter nobilitatez angelice nature exer
centur cuz etiam in actibus humanis infimi
z fetidissimi actus in se quidem consideran
do non q̄sum ad officium nature z procreati
onis reputantur. Denū cum de quolibet ordi
ne aliqui cecidisse creditur non est inconue
niens asserere q̄ illi demones qui de infimo
choro z iterum illi qui infimi in illo existunt
his spurcitijs z ab alijs deputantur z insunt
Hoc etiam plurimū est aduertendum. q̄ licz
de incubis z succubis mulieribz infestis scri
ptura tradit. tamen nusq; legitur in vitijs q̄
buscunq; contra naturam loquendo non so
lum de sodomitico sed etiam de quocūq; alio
peccato extra vas debitum perpere agendo se
incubos z succubos fecisse. In quo maxima
illoz peccaminū enormitas ostenditur cū
indifferenter omnes demones cuiuscūq; or
dinis illa peragere abhorrent z verecundum
estimant. Et hoc videtur velle glosa sup Eze
chielem. xij. vbi dicitur. Dabo te in manus
palestinorum id est demonū. qui etiaz crube
scunt de via tua scelerata vicium contra na
turam intelligens. z inuenta patet. q̄ de de
monibz oportet auctoritate intelligere. Pul
lum em̄ peccatū tam sepe deus reproba mor
te in multis condemnauit. Dicunt etiam nō
nulli z veraciter creditur q̄ nullus talis vicij
postq; tēpus mortalis vite xpi qd̄ ad annos
xxxij. extenditur in hoc scelere pseuerans ex

cesserit nisi speciali gratia redemptoris pote
rit liberari qd̄ ex eo ptz q̄ octogenarijs z cen
to generijs illo crimine inueniuntur sepe ure
tin quibus tempus xpi qz vite mortū discipli
na fuit. et ideo illo sp̄to vit vnq; sine diffi
cultate per maxima ab hoc scelere continebit
Sed z q̄ ordo sit inter eos etiaz ad officia ex
teriora quo ad impugnationes demonstrant
eorum nomina. Nam licet vnum z idem no
men. scz diabolus multipliciter exprimatur
in scripturis z hoc propter diuersas eozū p̄
prietates. Tamen his immundis operibus
vnus presidere in scripturis tradit sicut etiā
z certis alijs vitijs. Est em̄ vsus scripture z
locutionis quemlibet immundum spiritū no
minare diabolū a dya quod duo z bolus qd̄
est morsellus. quia duo occidit. scz corpus z
animā. z fm̄ etimologiam. licet grece inter
pretatur diabolus clausus ergasculo z hoc si
bi conuenit cum non permittitur sibi nocere
q̄sum vellet. Vel diabolus quasi defluens.
quia defluxit id est corruit specialiter z locali
ter. Nomina etiam demon id est sapiens super
sanguinez. vel sanguineus. s. super peccata q̄
sunt z procurat triplici scientia qua viget. scz
subtilitate nature experientia tempoz z reue
lacione bonoz spiritū. Nomina etiaz belial
qd̄ interpretat absq; ingo vel absq; dominio
qz p̄posse pugnat p̄tra cū cui deberet ee subie
ctus. Vocat etiaz beelzebub qd̄ interpretat vir
muscarū id est animaz peccantiū q̄ reliquerūt
verum sponsum xpm. Item sathanas id est
aduersarius. Unde. i. Pe. ij. Aduersarius ve
ster diabolus circuit zc. Item vebemoth id
est bestia. qz facit homines bestiales. Ipe tamē
demon fornicationis z princeps illius spur
cicy dicit asmodens. qd̄ interpretatur factura
iudicij. qz propter hmoi vicium factum fuit
terribile iudiciū sup sodomā z quatuor alijs
ciuitatibus. Sicut z demon supbie dicitur
leuiathan. quod interpretatur additamentum
eorum. quia z lucifer tentans primos paren
tes de superbia promisit eis additamentum
diuinitatis. De quo z per Esaiam dñs. Uisit
tabo sup leuiathan serpentem veterē z tortuo
sum. z demon auaricie z diuitiarum dicitur
māmona. Quē z xps i enāgelio exp̄lit. mat.
vi. Nō potestis deo seruire zc. Ad argumēta
ad primū. qz qz bonū pōt inueniri sine malo.
sed malū nūq; inuenit sine bono. qz fundat
super creaturam q̄ in se bona est. Et ideo de
mones inq̄tū habēt naturā bonam ordinati
sunt i naturalibz z in eoz actionibz. ad illud
Job. x. p̄t dicit. q̄ demones ad exercitiū depu
tati nō sunt i inferno sed isto aere calliginoso.

Unde hic habent ordinem inter se que tunc in inferno non habebunt. Vel etiam dici potest qd etiam iam omnis ordo in eis cessat quo ad ipsam beatitudinem consequendam cum a tali ordine irrecoverabiliter ceciderunt. Et dici potest qd etiam in inferno erit inter eos ordo potestatis et penarum afflictionis in quantum aliqui ad affligendum animas deputantur et non alij. Sed hic ordo magis erit a deo qd ab ipsis sicut etiam reorum tormenta. Ad tertium cum dicitur qd superiores demones quia magis peccaverunt et magis puniuntur etiam his actibus immundis amplius debeant insistere. Respondetur quia culpa ordinatur per penam et non per nature actum seu operationem. ideo non insistent illis inmunditijs propter nobilitatem nature non propter eorum culpam aut penam. Et licet omnes sint spiritus impuri et ad nocendum cupidi tamen unus amplius altero in quantum potiora naturalia sunt obtenebrata. Ad quartum dicitur qd est concordia inter demones non amicitie sed nequie ex qua homines odiunt et dei iusticie repugnat quantum possunt. Talis enim concordia inter impios reperitur ut eis se adiungant et subijciant ad propriam nequitiam exquendam quos potiores viribus vident. Ad quintum licet carceralis mancipatio omnibus equaliter deputetur iam in aere et post in inferno. non tamen et hoc naturalia in eis sunt equaliter ad equales penas et officia equalia ordinata. Imo quanto sunt nobiliores in natura et potiores in officio. tanto etiam graviore subiecti tormento. Unde Sapientia. vi. Potentes potenter tormenta patientur.

Est ergo questio super influentias corporum celestium in qua tres alij errores reprobantur. rest quinta in ordine.

Sed pro ampliori premissoz declaratione etiam obviandum quibuscumque preteritis obiectionibus. Queritur de maleficorum operibus quo ad quintuplicem causam. quatuor et illis reprobando ex quibus influere non possunt. quintam vero concludendo. scilicet virtutem intellectuam ex qua fluere habent que licet bona sit secundum naturam. est tamen mala secundum voluntatem. quatuor autem cause reprobantur contra illos que aut maleficas aut eorum opera esse negant. et sunt corporum celestium influentie. illorum corporum orbium motores moventia. hominum excrescens malicia. et imaginum ac caracterum verborum efficacia.

A Possit quod modo catholice censeatur qd origo et multiplicatio maleficorum operum processerit ex influentijs cor-

porum celestium seu ex superabundanti malicia hominum et non ex spurcitijs incuborum et succuborum demonum. et videtur qd ex propria malicia. Nam Augustinus in li. lxxxiij. q. dicit qd ad hominis voluntate causa depravationis eius redit siue aliquid siue nullo suaudente depravata sit. Sed maleficus depravatur per peccatum. ergo causa illius non est diabolus sed voluntas humana. Ad idem dicit de lib. arb. qd quilibet est causa sue malicie. quod etiam probatur ratione. Peccatum hominis ex li. ar. procedit. sed diabolus non potest lib. ar. mouere: hoc enim libertati repugnaret. ergo diabolus non potest esse causa. nec illius cuiuscumque alterius peccati. Preterea in li. de ecclesiasticis dogmatibus dicitur. Non omnes cogitationes nostre male a diabolo excitantur sed aliquotiens ex nostri arbitrii motu emergunt. Demum qd ex influentijs corporum celestium possunt oriri et non a demonibus probatur. Sicut omnis multitudo reducitur ad unum. ita omne multiforme reducitur in aliquid uniformis principium. Sed actus humani sunt varij et multiformes tam ad vicia quam ad virtutes. ergo videtur qd reducuntur in aliqua principia uniformiter mota et moventia. Sed talia non possunt assignari nisi ex moribus celestium qui sunt uniformes. ergo illa corpora sunt talium actionum cause. Preterea si celestia corpora non essent humanorum actuum ad virtutes et vicia cause. astrologi non adeo frequenter vera predicarent de bellorum eventibus et alijs humanis actibus. sunt ergo aliquo modo causa. Preterea corpora celestia moventur a substantijs spiritualibus secundum theologos et philosophos omnes. Sed illi spiritus sunt superiores animabus nostris sic ut et corpora celestia corporibus nostris. ergo ambo insimul habent imprimere in animam et corpus hominis ad causandam quoscumque actus humanos. Preterea corpora celestia possunt imprimere in ipsos demones ad causandum certa maleficia. et a fortiori in ipsos homines. Assumptum probatur ex tribus. Nam certi homines que lunatici dicuntur infestantur a demonibus plus uno tempore quam alio quod non facerent sed potius omni tempore molestarent nisi in certis lunationibus etiam ipsis demones inquietarentur ad inferendum huiusmodi. probatur etiam ex nigromanticis qui certas constellationes observant ad invocandum demones que non facerent nisi sciret illos demones corporibus celestibus esse subiectos. Probatur etiam ex illo que demones secundum Augustinum. i. de ci. dei. quibusdam corporibus inferioribus arcant. scilicet herbis. lapidibus. animalibus. et sonis quibusdam certis

errocibus & figuracionibus. sed cum corpora
celestia sint virtuosiore q̄ corpora inferiora.
Ideo multo magis actionibus corporum ce-
lestium. Et iterum amplius malefici subijci-
untur vt eorum opera ex influentijs illorum
corporum & non ex assistentia spirituum malo-
rum proueniant. Fortificatur argumentum
ex. i. Regū. c. xvi. vbi saul qui vexabatur a de-
mone alleuiabatur quando dauid cytharas
percutiebat coram eo & q̄ recedebat spiritus
malus. Sed contra. **I**mpossibile est effectus
sine causa sua producere. sed opera malefico-
rum sunt talia q̄ non possunt nisi opere de-
monū fieri. patet ex descriptione operum ma-
leficorum. ex **I**sidoro. libro. viij. et bimol. **M**a-
lefici dicuntur ob magnitudinem facinororum.
Qui enim elementa cōcutiunt. mentes hominū
turbāt & absq̄ vllō veneni haustru sola vi car-
minū animas interimūt &c. **H**uiusmodi au-
tem effectus non possunt ex influentijs cor-
porum celestium mediante homine causari.
Preterea philosophus in ethi. **D**ifficile inq̄-
rit quid sit principium operatōnis in anima
Et ostendit q̄ oportet esse aliquod extrinse-
cum. **O**mnne enim quod incipit de nouo ha-
bet aliquā causam. **I**ncipit enim homo ope-
rari quia vult. **I**ncipit autem velle. quia p̄cō-
ciliatur. si autē p̄conciliatur p̄pter aliquod
concilium p̄cedens. aut ergo est procedere
in infinitū. aut oportet ponere aliquod prin-
cipiū extrinsecū quod primo mouet hominē
ad cōciliandū nisi forte aliquis dicat q̄ hoc
est a fortuna ex quo sequeretur omnes actus
humanos esse fortuitos. quod est absurdum.
Pincipiū ergo in bonis ad bona dicit esse
deum qui non est causa peccati. **I**n malis au-
tem cum homo incipit a gere velle & concilia-
ri ad peccandū oportet q̄ huius etiā sit ali-
qua causa extrinseca. & non potest esse alia ni-
si diabolus p̄sertim in maleficijs vt supra pa-
tuit q̄ corpus celeste nō potest ad tales actus
influcere. ergo patet veritas. **P**reterea cui⁹ po-
testati subiacet motiū. cuius potestati subia-
cet & motus qui a motiuo causat. **M**otiuum
autem voluntatis est aliquid apprehensum p̄-
sensum vel intellectum quoz vtrūq̄ subiacet
potestati diaboli. **D**icit enim **A**ugustinus in li-
bro. lxxxiij. q. **S**erpit hoc malum. s. quod est
a diabolo per omnes additus sensuales. dat
se esse figuris accomodat se coloribz adheret
sonis. latet in ira & in fallacia sermonis. odo-
ribus se subijcit infundit saporibz. & quibusdā
nebulis implet omnes meatus intelligentie.
ergo videtur q̄ in potestate diaboli est moue-
re voluntatem q̄ est directe causa peccati. **P**re-

terea omne quod se habet ad vtrūlibet indi-
get aliquo determinate ad hoc q̄ exeat i actū
sed lib. arbi. hominis ad vtrūlibet se habet. s.
ad bonū & malū. ergo ad hoc quod exeat in
actum peccati indiget q̄ ab aliquo determi-
netur ad malum. **M**axime autem hoc vide-
tur fieri a diabolo p̄sertim in operibz male-
ficorum cui⁹ eius volūtas est determinata ad
malum. ergo videtur q̄ mala voluntas dia-
boli est causa male volūtatē precipue in ma-
leficijs. & potest fortificari ratio per hoc q̄ si-
cut bonus āgelus se habet ad bonum. ita ma-
lus āgelus ad malum. **S**ed ille reducit ho-
mines ad bonum. ergo iste ad malum. est enī
dicit **D**ionysius lex diuinitatis immobiliter
stabilita vt yma a summis perficiantur.
Responso. quia questio quo ad originē ma-
leficorum operum fundatur. super influen-
tiam luminarium celestium ostenditur per re-
probationem trium errorum qui hoc asserere
conantur. scilicet planetariorū generaliacorū.
& fatalium ordinem ponentū hoc non
esse possibile quo ad primū. **N**am si queritur
an ex impressione luminarium celestium cause-
tur in hominibus viciū maleficorum tunc
ad diuersitatem morum attendendo & verita-
tem fidei saluādo oportet sub distinctōne dis-
serere videlicet q̄ mores hominū a sideribus
causari potest intelligi dupliciter. **A**ut neces-
sario & sufficienter. **A**ut dispositiue & contin-
genter. **S**i dicatur primo modo tunc nō so-
lum est falsum imo hereticum. eo q̄ christia-
ne religioni adeo repugnat q̄ etiam veritas
fidei in tali errore saluari non potest. **R**atio.
Dum enim ponit omnia a sideribus necessa-
rio euenire. iam tollit meritum & per conse-
quens demeritum. **T**ollit & gratiam & p̄ con-
sequens gloriam. **T**um quia honestas morū
per hunc errorem p̄iudicium patitur dum
culpa peccantis in sydera refunditur licētia
maleficiendi sine reprehensione conceditur.
& homo ad orandum & colendum sydera in-
curuatur. **S**i autem dicatur mores hominū
a dispositionibus syderum variari disposi-
tione & contingenter sic potest habere veritatē
quia nec rōm nec fidei repugnat. **P**lanū enī
est q̄ dispositio corporis varia multum facit
ad variationem affectionū & morū anime. vt
plurimū enī anima complexionē corporis
imitatur. vt dicit in sex principijs. **U**n & co-
lerici sunt iracundi & sanguinei sunt benigni
& melancolici sunt inuidi. stegmatici pigri. hoc
autē nō ē necessario. anima enī dominat suo
corpore & maxime quando est adiuuata per gram
Multos enī videmus colericos mansuetos

et melancolicos benignos. Quoniam ergo virtus corporum celestium operatur admixtionem et qualitate complexionum. Hinc est quod consequens quodammodo operatur ad qualitatem morum valde tamen de longinquo. Plus enim facit ad qualitate complexionis virtus nature inferioris quam virtus sideris. Unde Augustinus. v. de ci. dei. in solutione cuiusdam questionis de duobus fratribus qui simul infirmabant et curabantur: cum querebatur unde hoc esset magis commendat rationem ipocratis quam astronomi. Ipcras enim respondit quod hoc erat propter similitudinem complexionis. Et astronomus respondit quod erat propter idempnitatem constellationis. Helius enim respondit philosophus. quod causam reddit magis propriam et magis propriam. Sic ergo dicendum quod impressiones siderum aliquo modo disponunt ad malitiam maleficorum: siquidem aliqua influentia in eorum corporibus predominatur potius ad huiusmodi ne phanda quam ad alia opera quecumque viciosa seu virtuosa. que tamen dispositio non debet dici necessaria prima et sufficiens. sed remota et contingens. Nec valet si quis obijceret philosophum lib. de proprietatibus elementorum. ubi dicit quod regna vacua facta sunt et terre depopulate apud coniunctiones iouis et saturni. arguendo quasi: quod talia ex libero arbitrio dependebant hominum ergo etiam influentia luminarium super lib. ar. haberent efficaciam. Rndetur enim quod philosophus per hoc dicitur non vult innuere quod homines illi non poterant resistere illius influentia constellationis ad dissolutionem inclinantis. sed quod noluerunt quia sicut ptolemy in almagesti. Sapiens homo dominabitur astris. quibus enim coniunctio iouis et saturni eo quod saturnus habet influentiam melancolicam et malam et iupiter valde bonam possit ad iram vel discordiam homines inclinare. illi tamen inclinationi homines per libertatem arbitrii possunt resistere et valde faciliter cum adiutorio gratie dei. Nec iterum valet si quis obijceret dictum Dama. li. ij. c. vi. ubi dicit. constituantur multoties comete et signa quedam mortis regum. Respondetur enim quod etiam sequendo opinionem Dama. qui fuit ut patet in predicto libro contrarie opinionis vie philosophice siue non: nihil per hoc concluditur quo ad necessitatem actuum humanorum. opinatur enim Dama. quod cometa nec naturaliter generatur nec est una de stellis in firmamento positus. unde nec eius significatio est naturalis nec influentia. Dicit enim quod comete non sunt et his que a principio genita sunt astra. sed divina iussione secundum ipsum tempus constituuntur et rursus dissoluntur. hec Damascus.

Prenunciat autem deus per tale signum mortem regis magis quam aliorum tum quia est persona communis. tum quod per hoc oriri turbatio regni. De cuius custodia magis sollicitantur angeli propter commune bonum quorum etiam ministerio et generantur et dissoluntur. Sed nec phorum opinio obstat qui dicunt quod stella cometa sit impressio calida et sicca generata in superioribus parte aeris prope ignem: et cuius vapore calido et sicco globus illius vaporis adunatus apparet corpus stelle. Partes autem illius vaporis discontinuatae circa illum globum et longum prentse in suis extremitatibus illi globo coniuncte sunt quasi eius come. et secundum hanc positionem significat et causat non per se sed per accidens mortalitatem puenientem ex infirmitatibus calidis et siccis. Et quia ut plurimum divites nutriuntur calidis et siccis. Ideo illo tempore multi divites moriuntur inter quos mors regum et principum est magis notabilis. et hec positio nec distat a positioe Dama. si quis bene considerat: nisi quo ad operationem et cooperationem angeli quam nec philosophi excludere possunt: immo ubi vapores nunquam in sua siccitate et caliditate ad generandum cometam concurrerent ad huc operationem angeli sepe concurrere habent causis predictis sicut et stella que sancti Thome doctoris transitum indicavit que utique non ex superioribus in firmamento positus profiliit sed operationem angeli ex materia aliqua preiacente formata et officio pacto iterum resoluta fuit. Unde videmus quod secundum quacunquam ultimum opinionem nullum penitus habet celi luminaria dominium super lib. arbitrium. Unde nec consequenter super malitiam et mores hominum. Nota insuper quare astronomi ut sepius vera predicunt et quod eorum iudicia ut plurimum super unam provinciam aut gentem unius terre eveniunt. Huius ratio est. quod enim sua iudicia sumunt ex astris que etiam habent maiorem influentiam capiendo probabilior non necessitantur in actibus tam nature quam voluntatis et in actibus hominum generalibus sicut unius gentis vel provincie quam in particularibus unius persone: quia maior effectus stellarum imprimitur in tota unam gentem quam in unum hominem: et quod maior pars gentis unius magis sequitur affectus naturales corporis quam unus singularis homo. ideo tamen. sed hoc incidentaliter est tactum. Secunda via per quam prefata nostra catholica assertio declarata est per reprobationem errorum genitilicorum et deam fortune colentium mathematicorum. De quibus Ios. viij. erbi. c. ix. genitilici dicitur propter natalium considerationem siderum qui vulgo mathematici dicuntur. Fortuna vero ut ibidem

Rc

dicit. s. ij. a fortuna nomen habere dicitur q̄
si deam quandā res humanas varijs casibz
et fortunis illudentem. Unde et cecam appel
lant eo q̄ passim in quoslibet incurrens sine
ylo examine meritoꝝ et ad bonos et ad ma
los venit. hec **Isidorus**. Sed talem deā cre
dere aut q̄ lesiones in corpibus et creaturis
que ex maleficoꝝ operibz inferuntur non ab
ipsis maleficis sed ab ipsa dea fortune pueni
rent: sicut est idolatria. ita et asserere malefi
cas ipsas ad hoc esse natas vt talia per eas in
mūdo exerceri possint. similiter a fide alienuz
existit immo et a cōmuni phoz traditōne. si
cui placet inspiciat doctore sanctū. li. iij. sum
me fidei cōtra gentiles. q. lxxvij. et sequenti
bus. et inueniet plura. licet hoc vnicuz ppter
eos qui fortassis copiam libroꝝ non habent
nō videtur obmittendū. q̄ quia in hoie tria
sunt vt ibi notatur que a tribus celestibz cau
sis diriguntur. voluntatis actus. intellectus
actus et corpis actus. quoz principiū a deo
tm̄ et immediate. secundū ab angelo. et terciū
a celesti corpe dirigitur. Nam electōes et vo
luntates immediate a deo in bonis opibz di
riguntur. dicente scriptura puerb. xxi. Cor
regis supple. qd̄ maiori potentia videtur pos
se resistere eo minus alij nō possunt. qz in ma
nu dñi et quocūqz voluerit inclinabit illud.
Et apls. Deus est qui opatur in nobis velle
et p̄ficere p bona voluntate. Cognitio vero
humana intellectiua a deo mediantibz ange
lis ordinatur. Ea vero que ad corpalia per
tinēt siue sint exteriora siue interiora in vsuz
hoīs venientia a deo mediantibz angelis et
celestibz corpibus dispensant. Dicit enī bea
tus **Dionysius**. iij. de diu. no. q̄ corpa cele
stia sunt cause eoz que in hoc mundo sunt:
non tm̄ necessitate inferentia. Et cum homo
sit ordinatus fm̄ corpus sub corpibus cele
stibus. fm̄ intellectum vero sub angelis. fm̄
voluntate aut sub deo potest cōringere q̄ ho
mo sp̄eta inspiratōne dei ad bonū et illumi
natione boni angeli ducatur affectōe corpo
rali ad ea ad que influentia luminarium celi
inclinant vt et siotā voluntas q̄ intellectus
malicia et erroribz inuoluantur. Non est aut
possibile hm̄oī erroribz quibus malefici irre
titi sunt et influentijs luminariū celi inuol
ui licet ad fundendū sanguinē vel furta aut
latrocinia vel etiā incōtinentias pessimas p
petrare possit quis ex illis inclinari sicut etiā
ad alia quedā naturalia. Etiā vt **Suil.** in de
vniuerso dicit. Q̄ p exp̄ientia habetur si me
retrix nititur plantare oliuam non efficitur
fructifera que tm̄ p castam plantata fructifera

efficitur. Et aliquis etiam medicus in sanan
do. et agricola in plantando. et miles in expu
gnando aliqua ex impressione celestis corpis
efficiunt que alij etiā eisdem artes habentes
efficere nō possunt. Tercia via sumitur et re
probatione fatalium effectū. Ubi notandū
q̄ fatū esse aliquid vno modo catholice asse
ritur. Alio modo asserere est omnino hereti
cum. Si enī fatum estimetur esse fm̄ estima
tionem quorundā gentiliū et etiā quozun
dam mathematicozū qui putabāt q̄ ex vi po
sitōis siderū causaretur infallibiliter diuer
sas morum: ita q̄ talis efficeretur necessario
maleficus vel virtuosus in moribz quia talē
eum esse causaret vis que in dispositōne sibe
rum sub qua talis vel conceptus vel natus
esset cōprehenderetur. Et istam vim vocauer
unt noie fati. Sed quia ista opinio non tm̄
est falsa immo heretica et omnino detestanda
ppter incōuenientia que necessario sequen
tur vt supra tactū est circa reprobationē pri
mi erroris. qz videlicet tolleretur rō meriti et
demeriti imo gratie et glorie et q̄ deus malo
rum nostroz auctor esset et plura alia. Ideo
fatum sic omnino refutatur qz nihil est. scdm̄
quam acceptionē etiā **Bregio**. dicit in **Dmel.**
epiph. Abit a fidelium cordibz vt fatum ali
quid esse dicant. et licet hec opinio videatur
eadem esse cum prima que est planetarioꝝ. et
hoc ppter eadem incōuenientia que vtrobiqz
cernuntur. tm̄ sunt diuerse quantū inter se di
uersificantur vis siderum et influxus genera
lis septē planetaz. Si aut estimetur fatū esse
fm̄ quandā dispositōne siue ordinationem
causarum secundaz ad pducenduz effectus
diuinitus prouisos. Hoc modo fatum vere
est aliquid eo q̄ puidencia dei p causas me
dias exequitur suos effectus. In illis videli
cet q̄ scōis causis subdunt licet in alijs non
vt est creatio: animaruz glorificatio: et gratie
collatio. Licet etiā angeli ad gratie infusione
cooperari possunt intellectū et voluntatis ca
pacitatem illuminando et disponendo. et sic
quedam ordinatio effectū vna et eadem di
citur puidencia et etiā fatum. Si enī consi
deratur vt est in deo sic dicitur puidencia. si
autē fm̄ q̄ est in causis medijs ordinatis a
deo ad effectus aliquos pducendos sic ha
bet rationem fati. Et hoc modo **Boetius** lo
quens de fato. iij. de consol. dicit. Fatum est
rebus mobilibus inherens dispositio p quā
puidencia suis queqz necit ordinibz. Sed
tamen sancti doctores hoc nomine vti recu
sauerunt propter eos qui illud ad vim positi
tionis siderū retorquebant. Unde **Aug.** v.

de civi. dei dicit. Si propterea quisq; res hu-
 manas fato tribuit. quia ipsam dei volunta-
 tem vel potestatem fatum vocat sententiam
 teneat et linguam corrigat. Patet etiam ex p-
 missis tacita responsio ad questionē. an om-
 nia fato subdantur et an etiam maleficorum
 opera illi subdantur. Quia si fatum dicitur
 ordinatio causarum secundarū ad effectus
 diuinitus pronisos id est vbi deus disposu-
 it per causas secundas producere effectus ta-
 les. sic in quaz subduntur fato id est subdun-
 t causis secundis: sic a deo ordinatis vt sunt
 influentie corporum celestium. Ea vero que
 immediate a deo fiunt vt est creatio rerū. glo-
 rificatio substantiarum spiritualium et alia
 huiusmodi non subduntur. Et hoc est quod
 dicit Boetius vbi supra q; ea que sunt pri-
 me deitati propinqua fatalis ordinis mobi-
 litatem excedunt. Unde maleficorum opera
 quia non subsunt secundis causis cum talia
 preter cursum cōmunem et ordinē nature eue-
 niunt. Ideo nec fato sed causis alijs quo ad
 eoz originē necessario subduntur.

Quoniam nec huiusmodi ma-
 leficorum opera possunt oriri aut cau-
 sari a substantijs separatis que sunt
 motores orbium seu corporibus celestium:
 cuius opinionis fuit Auicē. et sui sequaces
 hac ratione moti. quia enim substantie ille se-
 parate altioris sunt virtutis animabus no-
 stris et ab ipsa anima interdum cum fuerit
 in sua imaginatione ad solam quandā appre-
 hensionem interiorē circa aliquod extrin-
 secum immutatur corpus proprium. inter-
 dum etiam alienum seu extrinsecū. verbi gra-
 tia. Aliquis ambulans supra trabem in alto
 positam cadit de facili. quia imaginatur ca-
 sum ex timore. nō autem caderet si esset trabe-
 illa posita super terram vbi casum timere nō
 posset. Item ad solam apprehensionem ani-
 me incalcescit corpus vt in concupiscentibus
 vel iratis: aut etiā infrigidatur sicut in timen-
 tibus. potest etiā immutari ad aliquam egrit-
 tudinez puta febrez vel lepram ex forti ima-
 ginatione et apprehensione ad tales egritudi-
 nes. et sicut circa corpus proprium ita et cir-
 ca alienum vt illud immutetur ad sanitates
 vel egritudinem. et hic ponit causam enam
 fascinatonis de qua superius tactum est. Et
 quia scdm istam positionem effectus malefi-
 carum haberent reduci ad motores orbium
 licet non precise ad ipsa corpora celestia. Ideo
 vltra illa que ibi tacta sunt Dicamus adhuc
 q; talia sic contingere est impossibile. quia cū

motores orbium sint substantie intellectua-
 les et bone nō tam fm naturam q; et fm vo-
 luntatem quod patet ex earum operationibz
 ad bonum totius vniversi. Illa autem crea-
 tura cuius ope magice operationes fiunt: et
 si sit bona fm naturaz non tamen potest esse
 bona scdm voluntatem. Ideo non potest esse
 se idem iudiciū de ambabus substantijs. Et
 q; non potest esse bona fm voluntatem pro-
 batur. Nam prestare patrocinium aliquibz
 in his que sunt contraria virtuti non est ali-
 cuius intellectus bene dispositi: talia autem
 fiunt in huiusmodi operationibus malefico-
 rum. fiunt enī vt in secunda parte operis pa-
 tebit plurima homicidia. fornicationes. pue-
 rozum et iumentozum occisiones et alia ma-
 leficia procurantur. vnde vtentes his artibz
 malefici a malefaciendo vocantur. non est er-
 go bene disposita scdm virtutem talis intel-
 lectualis natura cui? auxilio huiusmodi ar-
 tes maleficarū innituntur: licet sit bona fm
 naturam. quia habet esse et illud omnia appe-
 tunt vt cuiuslibet intuenti patet. Item non est
 intellectus bene dispositi familiarem esse sce-
 leratis et eis patrocinium exhibere et non qui-
 busdam virtuosis. Huius autem operibus
 maleficorū vtuntur homines scelerati quia
 a fructibus eozū cognoscuntur. Auxilio au-
 tem substantiarum orbis mouentium: in bo-
 num quelibet creatura inclinatur a natura.
 licet corrumpatur per accidens sepe. ergo il-
 le substantie non possunt esse originalis cau-
 sa maleficarū. Preterea intellectus bene dispo-
 siti est reducere homines in ea que sunt ho-
 mini propria bona que quidez sunt bona ra-
 tionis. abducere ergo ab istis et prabere ad
 alia minima bona est intellectus indecenter
 dispositi. Per huius autem artes non adipi-
 scuntur homines aliquem profectum in bo-
 nis rationis que sunt scientie et virtutes sed
 in quibusdam minimis vt sunt deprehensi-
 ones et exercitia latronum et mille nocumen-
 tozum. ergo origo non est a substantijs sepa-
 ratis sed ab aliqua alia virtute non bene dis-
 posita scdm virtutem. Preterea non est bene
 dispositus fm intellectuz qui per aliqua sce-
 lera cōmissa prouocatur ad auxiliū alicui fe-
 rendum. Hoc autem fit in istis artibus ma-
 leficorū. nam vt patebit in executione ha-
 rum fidem abnegant innocentes pueros oc-
 cidunt. Substantie enim separe que sunt or-
 bium motores: propter suam bonitatez non
 his maleficijs auxiliū prestant. Concluden-
 do q; huiusmodi artes sicut nō possunt a cor-
 poribus celestibus ita nec ab eozū motoribz

c ij

oziri. et cū necesse habent oziri ex aliqua vir-
tute alicui creature collate. et illa etiā non po-
test esse bona scdm voluntates. licet sit bona
scdm naturā. et huiusmodi creature sint ipsi
demonēs: relinquitur q̄ eoz virtute huius-
modi fiant nisi fortassis adhuc obstat frivo-
la estimatio q̄ ex hominū malicia concurren-
te super maleficorū verba cōminatoria et ima-
gines repositas ad certū locū virtute quadā
stellarū sequerentur. vt verbi gratia: quando
maleficus diceret imaginē aliquā reponen-
do. faciā te cecam aut claudā et hoc eueniret.
Tunc ideo eueniret q̄ talis a sua natiuitate
ex virtute stellarū fortiretur pre ceteris homi-
nibus talem virtutē. quantumcūq; aliq̄ talia
verba proferrent et essent instructi per disci-
plinam ad proferendū. adhuc tñ efficaces in
huiusmodi operib; esse non possent. Ad que
singula respondendo declarabitur. Primo
q̄ ex malicia hoim huiusmodi effectus cau-
sari non possunt. Secundo q̄ nec ex vocib;
quorūcūq; hominū concurrente quacūq;
constellatōe etiā ad quascūq; imagines.

Et primo q̄ non ex malicia quantum-
cūq; hūana possunt oziri hōi male-
ficorū opera sic declaratur. Nam ma-
licia hois siue sit habitualis inquantū quis
ex frequentatis actibus acquirat habitū in-
clinantē ad perpetrandū peccata nō ex igno-
rantia nec infirmitate. vnde censetur peccare
ex malicia. Vel sit actualis malicia que dicit̄
ipsa mali electio que etiā ponitur peccatū in
spiritū sanctū. nunq̄ potest circa ipsum ma-
leficū tantū efficere q̄ talia opera vt sunt im-
mutatōnes elementorū et lesiones circa corpo-
ra indifferentē hominū et iumentorū absq;
assistentia alicuius altioris virtutis proueni-
ant quod declaratur primo ex parte cause. se-
cundo ex parte effectus maleficialis. Nam h
quod non potest homo efficere absq; malicia
puta per sua naturalia imminuta: minus po-
test per ipsa naturalia iam diminuta. Patet
cū iam sit virtus actiua etiā diminuta. Sed
homo per peccata qualitercūq; per malitiā
cōmissa diminuitur in bonis naturalibus. p-
batur auctoritate et ratione. Nam Dio. iij.
ca. de diu. no. dicit. Valū est defectus natu-
ralis habitudinis. et loquitur de malo cul-
pe. Unde et nemo noscens malū operatur il-
lud: quod si operatur ex defectu operat̄. Ra-
tio sic. Sicut se habet bonū gratie ad malū
nature ita se habet malū culpe ad bonū natu-
re. sed per gratiā diminuitur malū nature vt
fomes qui est inclinatio ad culpam. ergo per
culpam a fortiori diminuitur bonum natu-
re. Nec obstat si dicatur de fascinatōe que
interdū procuratur ex inuoluntate seu in-
spectione alicuius vetule maliciose puerum
aspicientis vnde puer immutatur et fascina-
tur. quia sicut supra tactū est: hoc tantū mo-
do contingere potest circa pueros propter te-
nerā p̄plexionē. Sic autē loquimur de cor-
porum quorūcūq; hominū et iumentorū
ac etiā elementorū ad grandiuēs immutatio-
nes. Si quis velit latius intelligere: inspici
et doctore sanctū in questionibus de malo.
Vtrū peccatū possit corrūpere totū bonū na-
ture. et. Ex parte deniq; effectū maleficiali-
um declarat. Nam ex effectibus deuenitur
in cognitiōe cause. Unde sicut illi effectus
quo ad nos qui sunt preter ordinē nature
create nobis note per virtutē creature nobis
ignote. licet non sint proprie miracula sicut
illa que sunt preter ordinē totius nature cre-
ate qualia fm potestates operatur ille qui est
supra omnē ordinē totius nature create qui
est deus benedictus: scdm quā acceptionē di-
citur. Tu es qui facis mirabilia magna so-
lus. ita et maleficiales effectus dicuntur mi-
raculosi inquantū sunt ab aliqua causa no-
bis ignota et preter ordinē nature create no-
bis note. Ex quibus elicitur q̄ virtus cor-
poralis hois ad huiusmodi opera causan-
da nō se extendere potest que semper hoc ha-
bet vt causa cum suo effectu naturali nota sit
naturaliter absq; admiratione. et q̄ effectus
maleficiales possunt aliquo modo dici mira-
cula inquantū noticiā humanā excedunt pa-
tet ex se ipsis cum naturaliter non sunt. patet
et per omnes doctores. presertim Augustinū.
in li. lxxiij. q. vbi dicit. Ex magicis artibus
sunt miracula plerūq; similia illis miracu-
lis que sunt per seruos dei. Et iterū in eodē
dicit. Magi faciunt miracula per priuatos
contractus. boni christiani per publicā iusti-
ciam. mali christiani per signa publice iusti-
cie que omnia sic declarantur. Nam iusticia
diuina est in toto vniuerso sicut lex publica
in ciuitate. Virtus autē creature cuiuslibet
in vniuerso se habet vt virtus alicuius pri-
uate persone in ciuitate. Ideo boni christia-
ni inquantū per diuinā iusticiā miracula fa-
ciunt dicuntur facere miracula per publicā
iusticiā. Magi autē quia operatur ex pa-
cto inuito cū demone: dicitur operari per pri-
uatum contractū quia operatur per demonē
qui sua naturali virtute potest facere aliquid
preter ordinē nature create nobis note p̄ vir-
tutem creature nobis ignote. et erit miraculū.

quo ad nos sed non simpliciter. quia nō pos-
 test operari preter ordinē totius nature crea-
 te et p omēs virtutes creaturarū nobis igno-
 tarum. Sic enī solus deus dicitur facere mi-
 racula. Juxta illud. Tu es deus qui facis mi-
 racula magna solus. **M**ali autē christiani
 faciunt per signa publice iusticie. sicut inuo-
 cando nomē christi vel exhibendo aliqua sa-
 cramēta. si cui placet inspiciat sanctū **Tho.**
 in prima parte. q. cxi. ar. iij. potest etiā atten-
 dere ea que in secunda parte operis. c. vi. de-
 ducētur inferius. Consequenter q nec p vo-
 ces et verba cōcurrente virtute stellarū.

Quemum q nec ex vocibus quorūcun-
 qz hominū cōcurrente quacūqz con-
 stellatione super quascūqz imagines
 Nam cum intellectus hoīs huius dispositi-
 onis est q eius cognitio ex rebz causatur cū
 intelligentez necesse sit fantasmata speculari.
 Non est eius conditio q ex sua conceptione
 seu intellectuali operatione intrinseca vbi il-
 lam solam per verba exprimeret res ab extra
 habeat causare. aut q conceptio intellectus
 expressa per verba haberent corpora immuta-
 re. Tales enī hoīs qui talem haberent virtu-
 tem nō essent nobiscū vniūspeciei: sed equi-
 uoce dicerentur hoīs. Preterea. si dicatur
 q illa efficiunt per verba cōcurrente virtute
 stellarū a natiuitate vnde contingit q pre ce-
 teris hominibz dum pferunt verba q per illa
 aliquid efficiunt cum tamen alij etiā pferen-
 tes eadē non possent aliquā transmutationē
 efficere: quia virtus stellarū a natiuitate eis
 non deseruit. Patet ex precedentibz illa esse
 falsa ex reprobatione triū error. planetario-
 rum. generaliacoz. et fatalem ordinē ponen-
 tium. Preterea cum verba exprimūt mentis
 conceptū. et corpora celestia non possunt im-
 primere intellectū nec etiāz coz motore nisi
 per se absqz motione cozpoz celestiu intelle-
 ctum vellent illuminare et hoc solūmodo fi-
 eret ad opera bona. quia ad mala perpetrā-
 da nō illuminatur intellectus sed obumbra-
 tur q non est officū bonoz spiritū sed ma-
 lozum. Ideo patet q si verba coz aliquid ef-
 ficiūt hoc nō est vigore alicuius cozpis cele-
 stis sed assistentia alicuius virtutis intellecti-
 ue que etiā et si sit bona scdm naturaz non tñ
 potest esse bona scdm voluntate inquantum
 semper ad malū machinatur. et talis erit de-
 mon vt supra ostensum est. Et q nec per ima-
 gines possunt talia efficere quasi cozpora cele-
 stia super ipas aliquid influerent quia hmoi
 imagines quantūcūqz caracteribz et figu-

ris sunt insignite sunt effectus hominis ope-
 rantis per artem. **C**elestia autē cozpora effe-
 ctus causant naturales cuiusmodi non sunt
 effectus maleficoz qui dicuntur maleficia-
 les. vtpote in malū creaturarū preter consue-
 tum ordinē nature psilientes: vnde nihil ad-
 ppositum. Preterea supra ostensum est etiā q
 duplices sunt imagines. astrologice et magi-
 ce. que etiā ad bonum aliquid priuatū obti-
 nendum et non ad corruptionē ordinantur.
Maleficoz autē imagines sunt omīno alteri-
 us cum semp ad nocumentū creaturarū et ex
 demonū iussu ad aliquē locum occulte repo-
 nuntur vt desuper ambulantes aut dormi-
 entes ledantur vt ipse malefice fatentur. vn-
 de et ab ipsis demonibus efficiunt quicquid
 causant et non ex cozpoz celestiu influentijs
Ad argumenta. **A**d primū dictum **A**ugusti-
 ni est intelligendū q causa deprauatōis ho-
 minis redit ad hoīs voluntatē sicut ad cau-
 sam effectuz perficientē. que pprie dicitur esse
 causa. non sic autē est causa effectū pmittentez
 vel disponentē vel conciliantē aut precipie-
 tem quibus modis scz conciliatiue. dispositi-
 ue. et preceptiue diabolus dicitur causa pec-
 cati et deprauatōis. **D**eus autē solūmodo p-
 missiue qui mala permittit ppter bona. **J**uxta
Augustinū in ench. Diabolus autē disponit
 interius suggerendo psuadit interius et exte-
 rius acrius stimulando. Precepit autē his
 qui ei totaliter se subdiderunt vt sunt malefi-
 ci quibus non est opus interius instigari sed
 tm̄ exterius rē. Et per hoc etiā ad secundūz
 q quilibet est causa sue malicie directe intelli-
 gendo. et ad probatōnes patet eadem respon-
 sio. quia licet repugnat libero arbitrio moue-
 ri per modū pipientis: non autē per modum
 disponentis. **A**d terciū. **D**otus ad virtutes
 aut ad vicia dispositiue possunt causari ab in-
 fluentijs cozpoz celestiu. et capitur motus
 pro quadā naturali inclinātōne ad virtutes
 humanas et vicia. opera autē maleficozū qz
 excedunt cōmunem ordinē nature. ideo illis
 influentijs subiacere non possunt. **A**d quar-
 tum idem patet. quia sunt cause humanozū
 actū cozpora celestia. sed illa opera nō sunt
 humanitus adiuuenti. **A**d quintū q moto-
 res orbium possunt imprimere in animas si
 intelligatur immediate sic imprimūt illumi-
 nando ad bonum et non ad maleficia vt su-
 pra tactū est. **S**i autem intelligatur mediate
 tunc iuxta influentiā cozpoz celestiu impri-
 munt indirecte et dispositiue. **A**d sextūz. hoc
 q demones fm̄ certa augmenta lune homi-
 nes vexant. ptingit ppter duo. **P**rimo quidē

c ij

ad hoc vt infament creaturam dei scz lunam
vt *Micro.* et *Crisosto.* dicunt. Secundo qz
cum nō possint opari nisi mediātibz natura
libus virtutibz vt supra dictū est. Ideo consi
derant cozpoz aptitudines ad effectus in
ducendos et qz cerebrū est humidissimū oim
ptium cozporis vt *Aristo.* dicit et naturales
omnes. Ideo maxime subijcitur operatōi lu
ne que ex sua pprietate habet mouere humo
res. In cerebro autē pficiuntur vires aiāles.
Et ideo demones fm certa augmenta lune
pturbant hoīs fantasiam quando psiderant
cerebrū ad hoc dispositū. Ad aliud qz demo
nes aduocati in certis psellatōibz aduentū
faciūt ppter duo. Primo vt hoīs in hunc er
rorem inducant qz credunt aliqđ numen esse
in stellis. Secdo qz psiderant fm aliquas cō
stellationes materiam cozpalem magis esse
dispositā ad effectus pro quibus aduocant.
Ad terciū qz sicut dicit *Aug.* xxxvi. de ciui.
dei. Per variā genera lapidū herbaz ligno
rum aiālium carminū et instrumentoz mu
sicorum demones alliciuntur nō vt animā
lia cibis sed vt spūs signis inquantū scz bec
cis exhibentur in signum diuini honoris cu
ius ipsi sunt cupidi. Tamen quia sepe obijci
tur qz demones possunt impediri p herbas
et armonias a vexatione hoīm vt in argumē
to allegatur de saul p armoniā citharis. Un
de nūcuntur defendere qz aliqui possent effe
ctus maleficiales pducere p certas herbas z
occultas causas absqz auxilio demonū tan
tūmodo ex influentiā cozporū celestium que
plus possunt imprimere in hōi res cozpo
rales ad effectus cozpales quā in ipos demo
nes ad pducendum hōi effectus maleficia
les. Ideo latius cum sit respondendū est ad
uertendum qz herbe vel armonie nō possunt
sua naturali virtute totaliter excludere vexa
tionem qua diabolus possit hoīm vexare si
sibi pmittet a deo vel angelis bonis. pos
sunt tñ illam vexationē mitigare et ita parua
posset esse vexatio illa qz possent eam penitus
excludere. s; hoc facerent nō agendo in ipm
demonē cum sit spūs separatus in quē non po
test naturaliter agere quodcunqz corpus. sed
agendo in ipm vexatū a demone. Omnis enī
causa limitate virtutis pducere potest effe
ctum intensiorē in materiam dispositā qz non
dispositam. cui z consonat illud philosophi
ij. de anima. Actus actiuoz sunt in patiente
predisposito. Demon autē est agens limitate
virtutis. ergo vexationē intensiorē facere
potest diabolus in hoie disposito ad illā ve
xationem siue ad illud ad qđ diabolus intē

dit adducere quam in homine dispositionis
cōtrarie. Puta diabolus potest vexare intens
sus passione melancolica hominē dispositū
ad illam quā hoīm contrarie dispositionis
Certum est autem qz herbe et armonie mul
tum possunt immutare dispositionē cozpo
ris. et ex psequenti motus sensualitatis. hoc
patet de herbis cum quedam inclinant ad le
ticiam quedaz ad tristitiā. et sic de alijs. Doc
etiam patet de armonijs p phm. viij. pollit.
vbi vult qz diuerse armonie habent puocare
diuersas passiones in homine. Hoc etiam re
fert *Boetius* in musica sua. Et autor de or
tu scientiarū vbi loquens de vtilitate musice
dicit. qz valet ad curandum vel allenianduz
diuersas infirmitates. Et ita patere potest qz
ceteris paribus sit vexatio debilior. Non au
tem video quomodo herbe vel armonie pos
sint in homine dispositionē aliquam causa
re ppter quam homo nullo modo posset a de
mone vexari si tamen pmitteretur. quia dia
bolus mouendo solum motu locali vapores
et ipso spiritus inordinato motu posset ho
minem multum vexare. Herbe autē vel ar
monie nullam dispositionē causare possent
in homine sua naturali virtute per quam p
hibetur demon predictā cōmotionem facere
Contingit tamen quandoqz qz diabolo non
pmittitur hominem vexare nisi vexationē ita
parua qz p aliquam fortem dispositionē ad
contrarium tolleretur totaliter. et tunc aliqz
herbe vel armonie possent corpus hominis
ita ad contrariū disponere qz illa vexatio to
taliter ammoueretur. s; bi gratia. Diabolus
quandoqz posset hoīm vexare vexatione tri
sticie ita debilitate qz per aliquas herbas vel
armonias que haberent causare dilatationē
et diffusionē spirituum qui sunt motus cō
trarij tristicie totaliter ammoueretur illa tristie
cia. Et asit *Aug.* li. ij. de doctri. christia. con
demnat ligaturas et quedam alia de quibus
ibi diffusius scribit hoc attribuens arti ma
gice. hoc est quantū ad illud qz non possunt
ex sua naturali virtute. quod patz et hoc qz di
cit sic. Ad hoc genus ptinerēt omnes ligatu
re atqz remedia que medicoz condemnat di
sciplina. In quo satis patet qz illa cōdemnat
quantū ad vsum respectu cuius non habent
aliquā efficaciam ex sua naturali virtute. Quā
tum autē ad illud quod. i. Regum. c. xvi. habe
tur. Et saul qui vexabatur a demone alleuia
batur quando dauid citharam pcutiebat co
ram eo et qz spūs malus recedebat zē. Sci
endum qz bene verum est qz per tactū cithare
virtute naturali illius armonie alleniabatur

aliquantulum afflictio saulis in quantum illa armonia aequaliter dulcorabat appetitum eius per auditum: per quam dulcorationem reddebatur minus aptus ad illam veritatem. Sed quod spiritus malus recederet quando dauid cytharabat hoc erat propter vim crucis quod satis expresse dicitur in glo. ubi sic dicit. Erat dauid in canticis musicis eruditus diuersorum sonorum rationabilis moderatusque cōcentus. Unitatem essentie significat que varijs modis quotidie resonat. Dauid malignum spiritum in cythara compefcuit: non quia tanta esset vis in cythara sed in signo crucis qui in ligno crucis et cordarum extensione id est venarum gerebatur que tam tunc demones effugebat.

Sequitur quo ad ipsas maleficas demonibus se subiicientibus. Et est sexta quo ad questionem et secundum membrum.

Pro tertia et annexa difficultate quod ad ipsas maleficas demonibus se subiicientibus plura super modum aggrediendi huiusmodi spurcitas possunt difficultari. Primo ex parte demonis et corporis ab eo assumpti ex quo elemento sit illud formatum. Secundo ex parte actus. an semper cum infusione seminis ab altero recepto. Tercio ex parte temporis et loci an potius in vno tempore quam in altero exercet. Quarto an visibiliter quo ad circumstantes se agitat. Et parte mulierum an tantummodo ille que ex huiusmodi spurcitijs procreantur a demonibus frequentantur. Secundo an ille que ab obstetricibus tempore partus demonibus offeruntur. Tercio an remissior sit in talibus ipsa venerea delectatio: Ad que omnia ad presens cum non sit respondendum eo quod tantummodo generalitati studemus. et in secunda parte operis illa singula per eorum opera explanantur ut patebit in quarto capitulo ubi de singulis modis fiet mentio. ideo ad secundum principale tendamus. Et primo cur in tam fragili sexu hoc genus perfidie inuenitur amplius quam in viris. Et erit questio prima generalis quo ad conditiones generales mulierum. Secunda specialis cuiusmodi mulieres amplius inueniuntur superstitiose et malefice. Tercia singularis quo ad ipsas obstetrices que omnes alias in malicia excedunt.

Quo ad primum. cur in sexu tam fragili mulierum maior multitudine maleficarum reperitur quam inter viros. et

quidem in contrarium argumenta deducere non expedit: cum ipsa experientia preter verborum et fidedignorum testimonia talia facit credibilia. Dicamus sexum non despiciendo in quo deus semper magna fecit fortia ut confundet. quod diuersa a diuersis super hec assignantur rationes. Semper tamen in principali concordantes. vnde et pro mulierum auisamento ipsa materia bene est predicabilis affectantibus audire ut experientia sepe docuit dummodo discrete proponatur. Nam aliqui doctores hanc rationem tradunt. Dicit enim tria esse in rerum natura. lingua. ecclesiasticus et femina. que medium in bonitate aut malicia tenere nesciunt. sed ubi limites sue conditionis excedunt. ibi quendam apicem et supremum gradum in bonitate aut malicia vendicant. In bonitate quidem quando a bono reguntur spiritu vnde et optima sunt. In malitia vero quando a malo spiritu reguntur vnde et pessima efficiunt. De lingua enim patet cum eius ministerio plurima regna fidei christiane sunt subiugata vnde et apostolis christi in igneis linguis spiritus sanctus visus est. Patet et in alijs sapientibus predictoribus quotidie lingua canum vulnera et vlcera languentis lazari lingentes. Iuxta illud. Lingua canum tuorum ex inimicis animas eripientes. Unde et dux et pater predictorum ordinis in figura catuli latrantis et accensam faculam in ore gestantis premonstratus est ut suo latratu usque in presens habeat lupos hereticos arcere a gregibus ouium christi. Patet et ex quotidiana experientia quod vnius viri prudentis lingua interdum infinitorum hominum strages prepediunt. propter que non immerito in eius comendationem Salomon puerb. decimo. plura cecinit. In labijs sapientis inuenitur sapientia. Et iterum. Argentum electum lingua iusti: cor impiorum pro nihilo. Iterum Labia iusti erudiunt plurimos: qui autem indocti sunt in cordis egestate moriuntur. Quis causa ibidem. xvi. subditur. quia hominis est preparare animum et deum gubernare lingua. De mala vero lingua inuenies Eccl. xxviii. lingua tertia multos commouit et disperdit illos a gente in gentem. ciuitates munitas destruxit. et domos magnatorum effodit. Et dicitur lingua tertia eorum qui inter duas partes contrarias incaute vel maculose loquitur. De secundo scilicet ecclesiasticis intellige clericos et religiosos in utroque sexu. Triso. sup illud. Eicit vendentes et ementes de templo. Sicut

omne bonum a sacerdotio ita omne malum ab eo egreditur. **Diero** in epla ad Nepocianum. Negociatorē clericū ex inope diuitem et ignobili gloriofum quasi quandā pestem fuge. Et beatus **Bernardus** **D** mel. xxij. super **Lant.** loquēs de clericis dicit. Si insurgeret apertus hereticus mitteret foras et arefceret. si violentus inimicus absconderent se forsitan ab eo boni. **Nūc** vero quomō abijcient aut quo absconderent se. **Omnes** amici et tamen omnes inimici omnes domesti- ci et nulli pacifici omnes proximi et omnes que sua sunt querunt. Et alibi nostri prelati facti sunt pilati. nostri pastores facti sunt tofores. Et loquitur etiā de prelati religio- rum qui onera grauiā inferioribz imponunt digito aut suo minimo nō tangerent. Et **gre** go. in pasto. dicit. Nemo amplius in ecclesia nocet q̄ qui puerse agens nomen vel ordinē sanctitatis habet: delinquentē nanqz hunc re darguere nullus presumit. et in exemplū cul pa vehementer extenditur q̄n pro reuerentia ordinis peccator honorat. De religiofis etiā dicit beatus **Aug.** ad **Vincentiū** donatistā. Simpliciter fateor charitati vestre corā do- mino deo nostro qui testis est super animam meā ex quo deo seruire cepi quoniam difficile sum expertus peiores sicut et nō meliores q̄ qui in monasterijs defecerunt aut p̄fecerunt. De mulierum vero malicia disseritur. **Eccī.** xxv. Non est caput nequius sup caput colu- bri. et nō est ira super iram mulieris. **Comozari** leoni et draconi pl^o placebit q̄ habitare cū muliere neqz. Et inter plura que sequunt̄ et p̄cedunt ibidem de muliere nequam dicit **Breuis** est omnis malicia sup maliciā mulieris. **Hinc** **Aristo.** sup **Batth.** xix. Nō ex pedit nubere. Quid aliud est mulier nisi am- icie inimica. ineffugabilis pena. necessariū malū. naturalis tentatio. desiderabilis cala- mitas. domesticū piculum. delectabile detri- mentum. malū nature bono colore depicta: ergo si dimittere illam peccatū est cum opor- tet tenere iam vere tormentū necessarium est: vt aut dimittentē adulterā faciamus aut q̄ tidianas pugnas habeamus. **Tullius** deni- qz. ij. rhetorice dicit. **Viros** ad vnūquodqz maleficium singule id est plures cupiditates impellūt. mulieres ad oīa maleficia cupiditas vna ducit. muliebriū enī vicioz oīm funda- mentū ē auaricia. et **Senec.** in suis tragedijs Aut amat aut odit mulier nihil terciū dedis- se est: sere feminā est mendaciū. Duo genera lachrymar habentur in oculis feminaz. ve- ri doloris vnum. insidiarū aliud. mulier cū

sola cogitat mala cogitat. De bonis aut mulieribus tanta laus est vt etiā beatificasse vi- ros legantur et saluasse gentes terras et vrbes. **Patet** de **Judith** **Delboza** et **Hester.** **Hinc** **apltus.** i. **Corinth.** vij. Siqua mulier habet virum et hic consentit habitare cum illa non dimittat virum: sanctificatus est enī vir infidelis per mulierē fidelem. **Idco** **Eccī.** xxvi. dicit. **Mulieris** bone beatus vir numerus enī annoz duplex. **Vulta** ibi narrat lauda- bilissima p̄ totum pene capitulū de excellen- tia bonorum. Et **puer.** vlti. **De** mulierifor- ti. que omnia etiā in nouo testamento in femi- nis claruerunt vt in virginibus et alijs san- ctis feis que p̄fidās gentes et regna ab ido- latric cultu ad christianā religionē deduxerunt. **Si** quis inspicere velit **Vin.** in spe. histo. li. xxvi. c. ix. de regno vngarie per gil- lam christianissimā. Et de regno francozum per lothlidē virginē et clodoueo desponsatā inspiciat et mira inueniet. **Unde** quecūqz vi- tuperatōes legunt̄ in ꝑcupiscentiā carnis in- terptari p̄nt vt sp̄ mulier ꝑ carnis ꝑcupiscen- tia intelligatur. **Iuxta** illud. **Inueni** amari- orem morte mulierē. et bona mulier subiecta carnis ꝑcupiscentiā. **Sunt** et alijs alias rōes assignatētur in maiore multitudine repian- tur femine superstitione q̄ viri. et dicunt esse tres causas. **Prima** est. qz prone sunt creden- dum. et qz principaliter demon querit corū pere fidem. ideo potius eas aggredit. **Un** et **Eccī.** xix. Qui cito credit leuis est corde et mi- norabitur. **Secda** causa est qz a natura p̄pter fluxibilitatē ꝑplexionis facilioris sunt imp̄s- sionis ad reuelatōes capiendas p̄ imp̄ssionēz sepatoz spiritūū qua ꝑplexione etiā cū bene vtuntur multū bone sunt: cum male peiores sunt. **Tercia** causa qz lubricā habent linguā. et ea que mala arte sciūt eis ꝑparibz feminis vix celare possunt. seqz occulte cū vires non habeant p̄ maleficia vindicare querunt. **facili** ter. **Un** **Eccī.** xxv. vt supra. **Comozari** leoni et draconi plus placebit q̄ habitare cū mul- ere nequā. breuis omnis malicia sup maliciā mulieris. **Item** potest et addi illa cum fluxi- biles sunt ideo citius pueros demonibz of- ferre possunt sicut et faciunt. **Sunt** et tercijs alias rōnes assignantes quas predicatores caute debent pponere et dicere. q̄ licet in vete- ri testamento scripture vt plurimū mala lo- quantur de mulieribus et hoc p̄pter primam preuaricatricē mulierē scilicet euam et imita- trices eius tamen ex post in nouo testamen- to propter mutationē nominis vt euā in aue- Et vt ait **Hieronymus.** Totū quod intulit

De mulieribus malicia

no

mali maledictio eue: totum abstulit benedi-
 ctio marie. Unde plurima et semper laudabi-
 lia sunt de ipsis predicanda. Sed qz adhuc
 modernis tpbus hec pfidia amplius in mu-
 lieribus qz in viris inuenitur vt ipsa experi-
 entia docet. curiosus causam inuestigando
 vltra premissa dicere possumus qz in omibz
 viribus tam anime qz corporis cu sint defe-
 ctuose non miru si plura maleficia in eos qz
 emulantur fieri procurant. quantu eni ad in-
 tellectum seu ad intelligendu spiritualia al-
 terius videntur esse speciei a viris cui aucto-
 ritas et ratio cum varijs scripture exemplis
 alludit. Therentius ait. **Mulieres ferme vt**
pueri leui sententia sunt. Et Lactantius. iij.
institutionu. Nunqz aliquam mulierem philo-
sophiam sciuisse nisi temestes. Et Proverb.
xi. quasi describens mulierem dicit. Est circu-
lus aureus in naribz suis: mulier pulcra z fa-
tua. Ratio naturalis est. quia plus carnalis
viro existit vt patet in multis carnalibz spur-
cijs. qui etia defectus notantur in formati-
one prime mulieris cum de costa curua for-
mata fuit id est de costa pectoris que est tor-
ta et quasi ptraria viro. Et quo defectu etia
procedit qz cum sit animal imperfectu semp
decipit. Propter quod semp decipit Satbo
instruit: insidias lachrymis zc. et illud. Duz
femina plorat: viruz decipere laborat. Patet
in vxore Sampsonis que multu infestans
eum ad declarandu sibi problema pposituz
sodalibus ab eo exposituz eis reuelauit et sic
decepit. Patet et in prima muliere qz ex natu-
ra minore habent fide cum dixit serpenti in-
terroganti. quare non ederent de omi ligno
paradisi. respondit. de omi zc. ne forte mori
amur in quo ostendit se dubitare et no fidem
habere ad verba dei que omia etia ethimolo-
gia nois demonstrat. Dicitur eni femina se. z
minus. quia semper minore habet et seruat fi-
dem et hoc ex natura quo ad fidelitate. licet
ex gratia simul et natura fides in beatissima
virgine nunqz defecerat cum tamen in omi-
bus viris defecisset tempe passionis christi.
Bala ergo mulier ex natura cu citius in fi-
de dubitat etia citius fidem abnegat quod est
fundamentu in maleficijs. Quantum deniqz
ad aliam potentia anime scilicet voluntatez.
ex natura cum odit aliquem quem prius ama-
uit tunc estuat per iram et impatientia. et si-
cut maris estus semper bulit z currit: sic talis
est tota impatiens. Alludit huic rationi au-
ctozitas diuersa Eccl. xxv. Non est ira sup
iram mulieris. Et Gene. traged. viij. Mul-
la vis flammę tumidiz veni tanta. nec reli-

metuenda torti quanta cum coniunt vidua-
 ta tedis ardet et odit. patet in muliere que fal-
 se accusauit ioseph et incarcerare fecit qz no-
 lit sibi in scelus consentire adulteri. **Genes.**
xxx. Et reuera potissima causa deseruiens in
augmentu maleficaz est dolorosum duelluz
inter maritatos et non maritatas feminas et
viros. inmo et inter ipsas feminas etia san-
ctas: quid tunc de ceteris. Vides eni in Be-
nesi. quanta fuit impatientia et inuidia sare
ad agar postqz concepit. Genes. xxi. Quan-
ta Rachel ad Lyam propter filios quos no
habebat Rachel Genes. xxx. Quanta anne
ad senennam fecunda ipsa sterili existente. i.
Regum. i. Quanta marie ad Boisen. Au-
meri. xij. Unde murmurauit et detraxit mo-
isi. ppter quod et lepra percussa. Quanta mar-
the ad magdalenam ipsa sedente et martha mi-
nistrante. Luce. x. Unde et eccl. xxxvij. Tra-
cta cum muliere de his que emulatur. quasi
dicat. non est tractandu cum ea quia semper
emulatio id est inuidia est in mala muliere.
Et que inter se sic agitantur quanto magis
aduersus viros. Quare etia vt narrat Vale-
rius. Foroncus rex grecoz die qua mortu-
us est dixit Leoncio fratri suo. ad summa fe-
licitate nihil mihi deesset si mihi semp vxor
defuisset. Cui leoncius. Et quomodo vxor
obitat felicitati? Et ille. Mariti hoc oes sci-
unt. Et Socrates phus interrogatus si du-
cenda esset vxor. Respondit. Si non capies
solitudo arbitrans excipiet. hic generis inte-
rius hic heres alienus. Sed si ceperis illic
perpetua sollicitudo: conquestus querularu:
dotis exprobratio affiniu graue superciliuz:
garrula socrus lingua. successor alieni matri-
monij incertus liberoruz euentus: hec dicit
vt expertus. Nam vt ait Hieronymus con-
tra Iouinianuz. Hic socrates duas habuit
vxores quas ingenti patientia sustinens no
potuit tñ ab earu cotumelijs clamoribz z vi-
tuperationibz liberari. Unde quadam die ipis
querulantibz contra eum et ipse domu egres-
sus vt earu molestias euitaret et ante domu
federet. piecerunt ille mulieres super eu aqua
immundaz super quo ipse non perturbatus
quia phus ait. Sciebā qz post tonitrua plu-
uie sequerentur. Et de quoda legitur cuius
vxor submersa erat in fluuiio qz cu quereret
cadauer ei? ad educendu de aqz ibat p fluuium
ptrā aqua: et interrogatus causam cu res gra-
ues descendant infra z no supz aqua: quare quere-
ret contra aqua. Respondit. Mulier ista in
vita semper fuit contraria dictis et factis si-
ue mandatis meis. ideo quero contrario mo-

do si forte etiam mortua contrariam voluntatem ultra consuetum tenuisset. Et quidem sicut ex primo defectu intelligentie abnegationem fidei facilius viris incurrunt. Ita ex secundo scilicet inordinatis affectibus et passionibus varias vindictas querunt excogitant et infligunt siue per maleficia siue alijs quibuscumque medijs. Unde non mirum tantam multitudinem maleficarum in hoc genere existere. Quantum in super defectum in memoratiua potentia cum hoc sit in eis et natura vicium nolle regi sed suos se qui impetus sine quacumque pietate ad hoc studet et cuncta memorata disponit. Unde theophrastus. Si totam domum ei commiseris seruum endum: et si aliquid tuo arbitrio seruaueris etiam minimum vel magnam fidem sibi adhiberi non putabit et iurgia concitet ei nisi cito consuleris parat venena aurspices et ariolos consulit. ecce maleficia. Sed quale sit dominium mulierum audi Tullium in paradoxa. Numquid ille liber est cui mulier impat leges imponit prescribit iubet verat quod ei videtur nec ille imperanti aliquid negare potest vel audet. Ego istum non modo seruum sed nequissimum seruum appellandum puto licet amplissima familia natus sit. Unde et Seneca in persona furiose medee. quid amodo cessas sequere felicem impetum pars ista vltionis qua gaudes quota est et ubi multa ponit ostendens quod mulier non vult regi sed suo impetu precedere etiam in damnus suum sicut de multis legitur mulieribus que vel ob amorem vel dolorem. quod vindictas facere non potuerunt: se ipsas occiderunt sicut et de laodice narrat Hieronimus super danielum. que existens vxor regis Antiochi regis syrie. zelans ne plus amaret beronicem quam etiam habebat vxorem beronicem et filium eius ex dicto antiocho prius fecit occidi et post se ipsam veneno occidit. Unde quod non vult regi et suo impetu precedere. Ideo Aristoteles. non immerito dicit. Quod malum omni malo peius mulier mala siue illa pauper sit siue diues. Si enim vxor diuitis sit non cessat nocte et die virum calidum stimulare sermonibus blanda nequiter et importuna violenter. Si vero pauperem virum habet ipsum quoque ad iracundiam et rixas incitare non desinit. Et si vidua sit ipsa per semetipsam omnes despiciat passim et ad omnem audaciam spiritu superbie inflammat. Queramus inuenimus a fere omnia mundi regna propter mulieres fuisse euersa. Primum enim quod fuit regnum felix scilicet Troie propter raptum vnius femine scilicet helene destructum est multis milibus grecorum occisis. Regnum iudeorum multa mala et exterminia habuit propter pessimam reginam iezabel

et filiam eius Athaliam reginam in regno iude que occidi fecerat filios filij vt eo mortuo ipsa regnaret sed vtraque occisa. Regnum romanorum multa mala sustinuit propter Cleopatram reginam egypti pessimam mulierem. Et sic de alijs. Unde et non mirum si mundus iam patitur ob malitiam mulierum. Deum inspicendo corporis ipsius carnalia desideria. Unde innumera nocumenta vite humane contingunt vt merito cum cathone vticeo. dicere possim. Si absque femina posset esse mundus conuersatio nostra non esset absque dijs cum reuera si mulierum non essent nequicie etiam tacendo de maleficijs adhuc ab innumeris periculis mundus remaneret exornatus. Valerius ad Rufinum. Time ram mulierem esse nescis sed scire debes quod mortuum illud trifur me insigni venustetur facie leonis olentis maculetur ventre capre virulente cauda vipere armetur. vult dicere. Quod est aspectus eius pulcher. tactus fetidus. conuersatio mortifera. Audiamus et aliam proprietatem per vocem. Nam sicut est mendax in natura sic et in loquela. Nam pungit et tamen delectat. vnde et earum vox cantui syrenarum assimilatur que dulci melodia transeuntes attrahunt et tandem occidunt. Occidunt quidem quia et marsupia euacuant. vires auferunt. et deum perdere cogunt. Iterum Valerius ad Rufinum. Hec loquens placet delectatio et pungit delictum. flos venenis rosa est. quod sub eius purpura multi latitant aculei. Proverb. v. Auidius oleo guttur eius id est locutio nouissima eius amara quasi absinthium. Audiamus et aliam in eius incessu statum et habitu ibi est vanitas vanitatum. Non est homo in mundo qui tantum studet placere deo benigno quantum mulier etiam medicis suis vanitatibus studet hominibus placere. De quo exemplum in vita pelagie quando dedita mundo discurrebat per antiochiam ornata nimis: quam sanctus pater noster nomine videns flere cepit et dixit socijs quod toto tempore vite sue tantam diligentiam nunquam adhibuerat deo placere et. que demum orationibus eius conuersa est. Hec est de qua Eccle. vii. et de qua iam ecclesia lamentatur propter ingentem multitudinem maleficarum. Inueni amariorum morte mulierem que laqueus est venatorum sagena cor eius. vincula sunt manus eius: qui placet deo fugiet illam. qui autem peccator est capietur ab ea. Amarior est morte id est diabolo. Apoc. vi. Nomen illi mors. Nam licet diabolus induxit eam ad peccandum: eua tamen seduxit adam.

Et sicut peccatum eue non induxisset nobis mortem anime et corporis nisi subsecuta fuisset culpa in adam ad quam induxit eua et non diabolus. ideo amarior morte. Iterum amarior morte. quia hec naturalis et interimit tamen corpus sed peccatum a muliere iuchoatum occidit animam priuando gratia et corpus similiter in penam peccati. Iterum amarior morte quia mors corporalis est inimicus manifestus et terribilis. sed mulier inimicus blandus et occultus. Et ideo amarior et periculosior laqueus iam non dicitur venatorum sed demonum. quia iam capiuntur hostes non solum per carnalia desideria eas videndo audiendo cum earum facies sit ventus vrens et vox serpentis sybulus. **Iuxta Bernardum.** Verum etiam innumeros maleficiendo homines et iumenta. Sagena dicitur cor eius id est infernalis malicia que in cordibus earum regnat. Et manus sunt vincula ad detinendum ubi manum ad maleficiendum creaturam apponunt tunc diabolo cooperante hoc efficiunt quod preterdunt. **Concludamus.** Omnia per carnalem concupiscentiam. que quia in eis est insatiabilis puerb. penul. Tria sunt insatiabilia et. et quartum quod nunquam dicit sufficit scilicet os vulue. Unde et cum demonibus causa explende libidinis se agitatur. Plura hic deduci possent sed intelligentibus satis apparet non mirum quod plures reperiuntur infecti heresi maleficorum mulieres quam viri. Unde et consequenter heresis dicenda est non maleficorum sed maleficarum ut a potiori fiat denominatio. Et benedictus altissimus qui virilem speciem a tanto flagitio usque in presens sic preseruat in quo vtrique cum pro nobis nasci et pari voluisset. ideo et ipsum priuilegiauit.

Quismodi mulieres amplius inueniuntur superstitiose et malefice.

Quo ad secundum cuiusmodi mulieres pre ceteris inueniuntur superstitiose et maleficiis infecte. Dicendum ut ex precedenti questione patuit. quod quia tria generalia vicia. scilicet infidelitas. ambitio. et luxuria precipue in malis mulieribus regnare videntur. Ideo ille pre ceteris maleficiis intendunt que pre ceteris illis viciis dedite sunt. Iterum quia inter illa tria vltimum amplius predominat. ideo quia insatiabile est. ideo et ille inter ambitiosas amplius infecte sunt que per explendis suis prauis concupiscentiis amplius inardescunt ut sunt adultere fornicarie et magnatorum concubine. et hoc ex septemplici ma-

leificio ut in bulla tangitur. venereum actum et conceptus in vtero varijs inficiendo maleficijs. Primo mentes hominum ad inordinatum amorem et. immutando. **Secundo** vim generatiuam impediendo. **Tercio** membra illi actui accomoda auferendo. **Quarto** homines prestigiosa arte in bestiales formas mutando. **Quinto** vim generatiuam quo ad femellas destruendo. **Sexto** abortum procurando. **Septimo** infantes demonibus offerendo absque alijs animalibus et terre frugibus quibus varia nocumenta inferunt. de quibus in sequentibus tractabitur. sed ad presens de nocumentis hominum demus rationes. Et primo conclusio super eos quos maleficiunt ad amorem vel odium inordinatum et post eadem materia pro maiori intelligentia sub difficultate est discutienda. conclusio autem hec est. Nam sanctus **Tho. in. iij. di. xxxij.** de impedimento maleficiali pertractans sicut ostendit quare permittitur diabolo a deo maior potestas malefici super actus venereos hois quam super alios rationes assignando. Ita dicere a simili oportet quod he mulieres amplius infestantur que his actibus amplius deseruiunt. Dicit enim quod quia corruptio peccati prima per quam homo factus est seruus diaboli in nos per actum generantem deuenit. Ideo malefici potestas permittitur diabolo a deo in hoc actu magis quam in alijs sicut etiam in serpentibus magis ostenditur virtus maleficorum ut dicitur quam in alijs animalibus. quia per serpentem diabolus tanquam per suum instrumentum mulierem tentauit. Unde etiam ut postea subdit. licet matrimonio sit opus dei tanquam ab eo institutum. ad huc per opera diaboli interdum destruitur. Non quidem per violentiam quia censeretur sic fortior deo. Sed ex diuina permissione procurando impedimentum actus coniugalis vel temporale vel perpetuum. ex quibus hoc quod experientia docet. dicamus quod propter huiusmodi spurcitas expleudas tam erga se quam et seculi potentes cuiuscumque etiam status et conditionis innumera maleficia pertractant eorum animos ad amorem hercum vel philocaptionem adeo immutando ut nulla confusione aut persuasione ab eis desistere valeant. Ex quibus etiam et exterminium fidei seu periculum intolerabile quotidie imminet quod eorum animos immutare taliter sciunt quod eis nullum nocumentum siue per se siue ab alijs fieri permittant sicque quotidie crescunt. Et vtinam experientia nos minime edocuisse. immo et odia talia etiam in sacramentis

matrimonij coniunctis suscitata p maleficia et similiter in frigidationes generatiue potentie. vt nec redditione nec extractione debiti matrimonialis locum p prole habere valeant. Sed quia amor et odium in anima existunt ne qua etiam demon intrare nequit: ne alicui hec quasi incredibilia videantur sub questione sunt discutenda cum etiam opposita iuxta se posita magis elucescunt.

Questio: an malefice mentes hoim ad amorem vel odium valeant immutare? Et est septima in ordine.

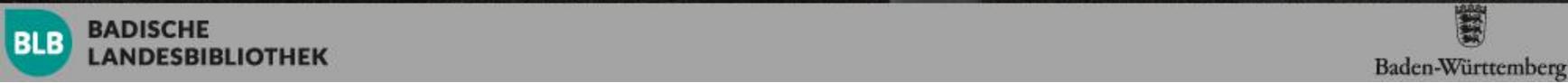
Queritur an demones p ipas maleficas mentes hoim ad amorem vel odium inordinatum immutare et incitare valeant? Et arguitur q non fm pmissa. Tria sunt in hoie voluntas, intellectus et corpus. Primum deus sicut habet p se regere. qz cor regis in manu domini. ita secundum p angelum illustrare et ipsum corpus p influxum celestium corporum dirigere. Preterea in tra corpora demones non pnt esse illa immutando. ergo minus infra animam eius potentis odium vel amorem immittendo. Patet pna. qz ex natura maiorem habent potestate supra corporalia qm supra spiritualia. et quidem q non pnt immutare supra patuit in plerisque locis quia nullam formam substantialem vel accidentalem inducere pnt nisi adminiculo alicuius alterius agentis. sicut etiam quilibet alius artifex. est etiam ad idem. c. xxvi. q. v. epi. in fi. Qui credit aliquam creaturam posse transmutari in melius vel in deterius nisi ab ipso oim creatore infideli et pagano deterior est. Preterea. omne agens ex proposito cognoscit suum effectum. Si igitur diabolus posset mentes hoim immutare ad odium vel amorem: posset internas cogitationes anime videre q est contra illud qd in li. de ecclesiasticis dogmatibus dicit. Diabolus internas cogitationes non potest videre. Et iterum ibidem. Non omnes cogitationes nostras male a diabolo excitantur. sed aliquoties ex nostri arbitrii motu emergunt. Preterea. amor et odium sunt circa voluntatem que radicatur in anima. ergo non pnt causari a diabolo quacumque arte. tenet psequentia. qz illi ubi anime. vt dicit Augustinus. illi soli est possibile qui eam creauit. Preterea. si dicatur q potest mouere sensitiuas interiores et sic consequenter voluntatem non valet. quia vis sensitiua est dignior qm vis nutritiua. Sed diabolus non potest formare actum virtutis nutritiue vt fornicet carnem aut os. ergo etiam non potest

causare aliquem actum interiorum virium anime. Sed contra. Diabolus non solum visibiliter sed etiam inuisibiliter hoies tentare dicitur hoc autem falsum esset nisi interius circa animam et eius potentias aliquid causare posset. Preterea. Damascenus in suis sententijs. Dis malicia et omnis immundicia a diabolo excogitata sunt. Et Dionysius. c. de di. no. multitudo demonum causa oim malorum et sibi et alijs est. Responsio. Hic primo danda est distinctio de causa. et secundo qualiter potest interiores potentias anime immutare que dicuntur sensitiue interiores. et sic tercio concludetur. propositum. Quo ad primum considerandum est q causa alicuius potest aliquid dici dupliciter. Uno modo directe. Alio modo indirecte. Indirecte quidem sicut cum aliquid agens causat aliquam dispositionem ad aliquem effectum dicitur esse occasio: naturaliter et indirecte causa illius effectus. sicut si dicatur q ille qui fecit ligna est occasio combustionis ipsorum. et hoc modo dicerere possumus q diabolus est causa oim peccatorum nostrorum. qz ipse instigauit primum hoiem ad peccandum ex cuius peccato consecuta est in toto genere humano quedam pronitas ad oia peccata. et sic intelligenda sunt verba Damasceni. et Dionysii. Directe autem dicitur aliquid esse causa alicuius in quantum operatur directe ad illud: et hoc modo diabolus non est causa oim peccati. Non enim oia peccata committuntur diabolo instigante sed quedam ex libertate arbitrii et carnis corruptione. Quia vt dicitur. dicit. Etiam si diabolus non esset hoies haberent appetitum cibi et venereorum et homini. circa que inordinaciones multe contingunt nisi per rationem talis appetitus refrenetur. et maxime supposita corruptione nature. Refrenare autem et ordinare homini appetitum subiacet legi. ar. sup quem etiam diabolus minus habet potestatem. Sed quia p hanc distinctionem non possumus discernere qualiter interdum amor hereticos seu philocapniam procurari potest. Est vltterius aduertendum q diabolus licet non possit esse causa illius inordinati amoris directe cogendo hois voluntatem potest tamen esse p modum persuadentis. Et hoc iterum dupliciter. scz visibiliter et inuisibiliter. Visibiliter sicut cum in aliqua specie hois sensibiliter apparet etiam ipis maleficis et eis sensibiliter loquitur et persuadet peccatum sicut tentauit primos parentes in paradiso in specie serpentis: christum in deserto in aliqua specie visibiliter ei apparens. Et quia non est putandum q solum sic persuadeat hoiem. qz sequeretur q nulla alia peccata fierent ex instructione diaboli nisi que diabolus visibiliter

apprens pſuaderet. Ideo dicendū eſt q̄ etiā
 inuiſibilit̄ inſtigat hoīem ad peccandū. qđ
 quidē ſit dupliciter. p̄ modū pſuaſionis et p̄
 modū diſpoſitōis. Per modū pſuaſionis ſi-
 cut cū pponit aliqd̄ virtuti cognitīue vt bo-
 nū. et h̄ p̄t fieri tripliciter. qz vel pponit q̄tuz
 ad intellectū vel quantū ad ſenſuz interiorē.
 vel quantū ad ſenſum exteriorē. Quantū ad
 intellectū quidē. qz intellectus hūanus p̄t ad
 iuuari ab angelico intellectu bono vel aliqd̄
 cognoscendū p̄ modū illuminatōis cuiusdā
 vt Dio. dic̄. Rō qz ſicut intelligere ſm̄ p̄m
 eſt quoddā pati. Ideo p̄t imprimere in intel-
 lectū aliquā ſpeciē: vñ actus intelligendī eli-
 citur. Et ſi dicat q̄ etiā diabolus hoc facere
 poſſit ſua p̄tate naturali q̄ nō eſt diminuta. vt
 p̄t et p̄cedentibz. Dicendū q̄ nō p̄t p̄ modū
 illuminatōis ſz p̄ modū pſuaſiōis. Rō. qz in-
 tellectus hoīs eſt iſtius p̄ditōis: q̄ quāto ma-
 gis illuminat̄ tāto magis cognoscit verū: et
 quāto magis cognoscit verū tāto magis p̄t ſi-
 bi cauere a deceptōe. Et qz hāc deceptōz dia-
 bolus finaliter intēdit. ideo quectūqz ei⁹ pſua-
 ſio nō p̄t dici illūminatio licz poſſit dici reuelā-
 tio in q̄tū p̄ impſionē quandā in vires ſenſi-
 tiuas interiores aut exteriores vbi viſibilit̄
 pſuaderet aliqd̄ imp̄meret. vñ intellectualis
 cognitio pſuaderet ad aliquē actū exercendū
 qđ q̄liter fieri p̄t videlicz vt in vires interiorē
 res aliqd̄ imp̄mere poſſit. Aduertendū eſt q̄
 qz corpalis natura nata eſt naturalit̄ moueri
 localiter a ſpūali. Patz h̄ in corpibz n̄is que
 ab aīabz mouent̄ ſilt̄ in corpibz celeſtibz. Rō
 eſt aut̄ apta nata formari ab ea imēdiatē. et lo-
 quimur p̄cipue de formis a foris manendo
 nō ab informādo vñ oportz q̄ p̄currat aliqd̄
 corpale agēs. vt p̄bat in. vi. meth. Materia
 corpalis naturalit̄ obedit bono vel malo an-
 gelo ad motū locale q̄ ſtātē qz demones ſic p̄
 motū locale ſemina colligere p̄nt et ſiungere
 ſen adhibere aliq̄bz effectibz mirabilit̄ facien-
 dis vt de magis pharaonis p̄tigis vbi p̄du-
 xerūt ſerpētes et vera aīalia vbi debita actiua
 debitis paſſiuis p̄iungebāt. Ideo q̄cunqz et
 motu locali materie corpali accidere p̄nt ni-
 ſi p̄hibet p̄ demones fieri niſi diuinū imp̄-
 pediant. Quo iterū ſtātē ſi volum⁹ intellige-
 re quō p̄t fantaſiā hoīs et interiores potētias
 ſenſitiuas incitare ad apparitōes et impetu-
 ſos actus p̄ motuz locale. Notandū q̄ ſicut
 p̄hs in li. de ſom. et vigīl. aſſignat cauſam ap-
 paritōis ſomnioz p̄ motuz locale ex eo q̄ cū
 aīal dormit descendente plurimo ſanguine
 ad principiū ſenſitiuū ſilt̄ descendunt motus
 ſue impſiones relicte ex ſenſibilit̄ morōibz

p̄teritis et que p̄ſeruate fuerūt in ſpiritibz ſine
 virtutibz ſenſibilit̄ interioribz q̄ ſunt fanta-
 ſia ſeu imaginatio q̄ idē ſunt ſm̄ ſanctū tho.
 vt patebit. Eſt enī fantaſia ſeu imaginatio q̄
 ſi theſaurus quidā formaz p̄ ſenſum accepta-
 rum. Vñ p̄tingit q̄ ita mouet principiū ap-
 prehenſiū. i. potētā p̄ſeruatiā ſpeciēz q̄
 apparēt in fantaſijs ita recenter ac ſi tūc prin-
 cipiū ſenſitiuū a rebz ip̄is exterioribz recenter
 immutaret. Verū eſt q̄ nō oēs hec intelligūt:
 ſz ſi quis ſe occupare vellet p̄ſiderare haberet
 numerū et officiū ſenſiū interiorz. q̄ ſm̄ Au-
 ſcēn. in li. de aīa licet dicat eſſe quinqz. ſcz ſen-
 ſum p̄munē: fantaſiā: imaginatiā: estimati-
 uam: memoriā. Tñ ſm̄ beatū Tho. in prima
 pie. q. lxxix. dicit eſſe quattuor tm̄ eo q̄ potē-
 tiam imaginatiā et fantaſiā ponit vnā: timef-
 p̄licitas ideo obmittit declaratio. eo q̄ etiā
 qz in pleriqz locis de his p̄tractat. tantūmo-
 do hoc qđ dictū eſt fantaſiā eſſe theſaurū for-
 marū et alicui videret memoratiuā eſſe h̄mōi:
 diſtingue. qz fantaſia eſt theſaurus ſeu p̄ſer-
 uatoriū formaz p̄ ſenſum acceptaz. memo-
 riā aut̄ theſaurus intentionū q̄ p̄ ſenſum nō
 accipiunt. Quis enī videns lupū fugit non
 p̄pter indecentiā coloris aut figure q̄ ſunt for-
 me recepte a ſenſibus exterioribz et reſpoſite in
 fantaſia: ſed fugit qz inimicus nature et hoc
 habet p̄ quandā intentionē et apprehenſionē
 ex estimatiua q̄ apprehendit vt nociuū et canē
 vt amicu. ſz p̄ſeruatoriū illaz intentionuz eſt
 memoria. qz recipe et retinere in corpali re-
 ducuntur ad diuerſa principia. nā humida
 bñ recipiūt et male retinēt. ecōtrario aut̄ eſt de
 ſiccis. Ad p̄poſitū hoc qđ p̄tingit in dormi-
 entibz de apparitōibz ſomnioz et ſpirituū. i.
 ſpeciēz in p̄ſeruatiōis reſpoſitaz et hoc ex na-
 turali motu locali p̄pter p̄motōez ſanguinis
 et humoz ad principia illa. i. ad virtutes ſen-
 ſitiuas interiores. et dicimus motu locali in-
 trinſeco in capite et in cellulis capitis. Hoc
 etiā p̄t accidere ex p̄ſilt̄ motu locali p̄ demo-
 nes p̄curato. et nō tm̄ in dormientibz ſz et vi-
 gilantibus in quibz demones p̄nt admouere
 et cōmouere interiores ſpūs et humores vt
 ſpecies p̄ſeruate in cōſeruatiōis educant̄ de
 theſauris ad p̄ncipia ſenſitiua. i. ad virtutes
 illas imaginatiuā et fantaſticā vt res aliquas
 habeat talis imaginare. et talis dicitur inte-
 rior: tentatio et nō mirū q̄ demon hoc poſſit
 ſua naturali virtute cū quilibet hō p̄ ſe vige-
 lans et vſum rōnis hñs per voluntariā com-
 motionē ſpeciēz p̄ſeruataz educere p̄t de ſu-
 is theſauris ſcz p̄ſeruatiōis h̄mōi ſpecies vt
 res aliquas ad ſuū placitū imaginetur. quo

*fantasia que
 est in
 est male*

stante ut iam clare intelligi materia de amore hereticos. Nam quod demones ut dictum est primo vere sunt homini species et faciunt ista dupliciter. Aliquam absque ligamine usus rationis ut de tentatione dictum est et per exemplum de voluntaria adhesionem que interdum fit. aliam autem quod totaliter usus rationis liget. et hoc etiam possumus exemplificare per naturales quosdam defectus ut in freneticis et ebriis. ergo non mirum quod demones sic ligare possint deo permittente usum rationis. et tales dicuntur arreptici et inde arrepticius ab arripio pis. quod arreptum a demone et hoc dupliciter. vel absque malefica et maleficio. vel cum ea absque maleficio. quod ut philosophus in prefato libro dicit quod aliquis in passione existens a modica similitudine movetur sicut amaris et modica similitudine amarum et sic etiam odium habent. Ideo demones qui per actus hominum capiunt quibus passionibus magis subdunt illos ad homini amorem vel odium inordinatum instigant eo fortius in eorum imaginationem et efficacius imprimendo hoc quod intendunt quanto etiam id facilius possunt. Facilius autem possunt quanto etiam amaris facilius specie reservata ad principium sensitivum. id est imaginatum educit et in eius cogitatione delectabilis moratur. Cum maleficio vero quod talia per maleficas et ad maleficas instantiam propter pactum iniri cum eis procurat. de quibus enumerare pro multitudinetas in spiritualibus que secularibus non est possibile. Quot enim adulteri pulcherrimas viros dimittentes in fetidissimas alias inardescunt. Novimus vetulam tres successively abbates ut publica omnium fratrum fama in illo monasterio etiam in hodiernum diem refert non solum in his maleficiasse sed et interemisse et quartum iam sibi modo demensasse quod et ipsa publica voce fateatur nec veretur dicere feci et facio nec desistere a meo amore poterunt quia tantum de micis stercoreibus comederunt. Fateor autem quod nobis non aderat vlciscendi et inquirendi super eam facultas ideo adhuc superest. Et quod dictum fuit in principio distinctio quod invisibiliter instigat diabolus hominem ad peccandum non solum per modum persuasionis ut dictum est: imo etiam per modum dispositio. licet non deseruit ad propositum sic declarat. Per similem enim ad motionem spirituum et humorum facit aliquis magis dispositos ad irascendum vel concupiscendum vel ad aliquid huius. Manifestum est enim quod corpore aliquo modo disposito est homo magis pronus ad concupiscentiam et iram et homini passiones quibus insurgentibus homo disponitur ad consensum. Sed quod precedentia difficile est predicare ideo facilius modo per populi auidamento sunt declaranda. et quibus remedijs possint tales maleficiati

Abbas

liberari tractatur in tertia parte.
¶ Modus ponendi premissa de amore hereticos in sermonibus ad populum.
Predicator de supradictis sic movet questionem. An catholicum sit asserere quod malefice valeant ad amorem alienarum feminarum inordinatum mentes hominum immutare et eorum corda sic succendere ut nulla perfusione plagis verbis aut factis ad desistendum valeant cogi: et sicut ad odium inter matrimonialiter coniunctos incitare ut nec redditis nec exactio nis debiti matrimonialis locum prole habere valeant: quinimo interdum eos oportet currere ad amantissimas in tempeste noctis silentio per multa terrarum spacia. Super que si voluerit argumenta aliqua ex precedenti questione sumat. si non dicat tamen modo quod questiones iste patiunt difficultates propter amorem et odium qui cum fundantur in voluntate que in suo actu semper libera est nec cogi potest per aliquam creaturam nisi a deo qui ea regere potest. unde nec demon vel malefica eius virtute ad amorem vel odium voluntate cogere videtur. Item quod voluntas sicut et intellectus subiective existunt in anima. et illi ab anima illi soli est possibile qui ea creavit. ideo difficultatem patitur questio quo ad veritates enucleandas in suis partibus. his tamen non obstantibus dicendum est primo super philocaptum et odium. secundo super maleficiam generative potentie. De primo quod licet in intellectum et voluntatem hominis immediate demon nequeat operari tamen in omnibus doctoribus theologos in. ij. sen. de virtute demonis in operando in corpus et in potentias corporis sive corpori alligatas sive sunt sensus interiores sive exteriores permittente deo agere valet. Hoc probatur auctoritate et ratione ex precedenti questione si placeat inveniri: si non dicat auctoritate et rationem Job. ij. Demoni dixit deus. Ecce in manu tua id est in parte est Job. et hoc erat quo ad corpus. quod patet. quod in animam noluit dare. unde dixit. verumtamen animam eius serva. id est illam serva. Ratio quod enim dedit in corpus dedit etiam super omnes potentias corpori alligatas. ut sunt quinque exteriores et quatuor interiores. scilicet sensus communis. fantasia sive imaginativa. estimativa et memorativa. si non potest aliter declarari detur de porcis et ovibus exemplum: ubi porci per memorativam redire sciunt. et oves lupum et canem discernunt ex naturali imaginatione: unum tanquam inimicum: alterum tanquam amicum sive nature. Consequenter cum omnis nostra cognitio intellectiva ortum habet a sensu: cum intelligente iuxta philosophum in. ij. de anima. necesse sit fantasmatam speculari. Ideo sicut demon potest interiorer fantasiam immutare sic etiam intellectum obtenebrare. Et hoc quidem non erit

Zyff

immediate agere in animam sed mediantibus fantasmatibus. Item quod nihil amatur nisi cognitum. dentur exempla ad placitum de auro quod amat avarus quod intelligit eius virtutem etc. Ideo obtenebrato intellectu obtenebratur voluntas in suis affectionibus. Hec autem potest facere demon et absque malefica et cum malefica: imo et accidere potest ex sola cautela oculorum. et de singulis trademus exempla. Nam ut Jacobus. i. dicitur. Unusquisque tentatur a cupiditate sua abstractus et illectus. Deinde cupiditas cum peccati parit peccatum: peccatum vero cum summatum fuerit generat mortem. Sic sychem cum vidisset Dinam exeuntem ad videndum mulieres regionis adamavit eam et rapuit et dormiuit cum illa et glutinata est anima eius cum ea. Genes. xxxij. et in glo. Infirmis anime sic accidit quando postpositis propriis ut divina aliena negotia curat seducitur consuetudine et fit vna vnicitate sensus cum illicitis. Descendo quod etiam absque maleficis oritur interdum et tentatio demonum principaliter sic declarat. Nam amon sorore sua thamar speciosissimam adamavit et depierat in ea valde ita ut propter eius amorem egrotaret. ii. Regum. xij. Non enim in tantum facinus stupri quod periret nisi in toto corruptus et a diabolo graviter tentatus. Unde glo. ibidem. Hoc monet nos et ideo deus permisit ut semper caute agamus ne vicia in nobis dominantur et princeps peccati qui falsam pacem piculantibus spondet: nos patos inveniens improvisus trucidet De hoc secundo genere amoris refertur est liber sanctorum patrum qui refert quod licet omnem tentationem carnalis cupiditatis sibi subtraxissent tamen vltra quod credi potest tentabant aliud quod amorem mulierum. Unde et. ii. Corinth. xij. apostolus dicit. Datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathan qui me colaphisat. vbi glo. Tentatio pro libidine datus est mihi. Tentatio autem cui non consentitur non est peccatum sed materia exercit de virtutis. et hoc intelligitur de tentatione que ab hoste non a carne que sepe est ad minus peccatum veniale etiam si ei non consentiat. Poterit predicator aliqua exempla deducere si placuerit. De tercio quod amor hereos perveniat ex maleficis demonum discussus est supra. et de hac loquimur tentatione. Et si quis diceret quomodo posset discerni quod non ex diabolo sed solum ex maleficio talis amor inordinatus procedit. Dicendum quod ex multis. Primo si taliter tentatus pulcrum et honestum habeat uxorem et oppositum prestat de altera etc. Secundo si iudicium rationis omnino ligatur quod nullis plagis seu verbis aut factis aut etiam confusionibus ad desistendum ab ea induci valeat. Et tercio potissime quando se pte

re non potest quin interdum inopinante se etiam per longum spacium non obstante asperitate itineris potest ex tali confessione quisque sentire potest se transferre habeant siue de die siue de nocte. Nam sicut dicit Aristoteles. super Mattheum. xx. de asina quam christus equitavit. quod cum demon voluntatem hominis peccato possidet quasi ad libitum trahit quo placet. exemplum dans de navi in mari perditio gubernaculo que ad libitum venti periclitatur. et sicut qui equo potenter insidet et rex tyranni hominis possessionem. Quarto discernitur in eo quod inopinante et subito vehunt et immutantur interdum ut nihil eis obstare possit. Eligitur etiam ex ipsius persone infamia. et antequam ad ulteriores questionem de maleficiis circa potentiam generatim procedamus que etiam annexa est primo solvenda sunt argumenta. Sequuntur solutiones argumentorum. Argumenta autem respondendo. Ad primum quod voluntas hominis regatur a deo: sicut intellectus ab angelo bono. Patet solutio. Intellectus enim sicut tamen modo illustratur ab angelo bono ad cognitionem veri. Unde sequitur amor boni. quod verum et ens perveniuntur. ita etiam intellectus potest a malo obtenebrari in cognitionem veri apparentis. et hoc per confusionem specierum principis sensitivis. i. virtutibus et potentis sensitivis interioribus representatis. unde sequitur amor inordinatus apparentis boni puta corporalis delectationis quam etiam tales querunt. Ad secundum argumentum quod intra corpora non potest esse illa immutatio. parum est verum partim non. et hoc quo ad triplicem immutationem. Non enim possunt illa immutare quantum adeductio alicuius forme siue substantialis siue accidentalis: que etiam potius dicitur est productio quam immutatio sine adminiculo alicuius alterius agentis aut etiam sine divina permissione. Si autem loquamur de immutatione qualificativa ut de sanitate et infirmitate sic ut ex precedentibus patet sunt varias infirmitates etiam usque ad ligamen rationis immittit. et sic odium et amorem inordinatum pervenire. Potest etiam addi tercia immutatio que fit quando angelus bonus vel malus illabitur corpori sicut dicimus quod deus tamen modo illabitur anime. id est essentie anime. Sed vbi dicimus quod angelus illabitur corpori precipue malus ut in obsessis ibi non illabitur infra terminos essentie corporis. quod sic ille solummodo qui dat esse scilicet deus creator illabi potest et pteinet tanquam qui habet intrinsicam operationem anime. Dicitur tamen illabi corpori quando aliquid operatur circa corpus. quia ibi est vbi operatur. ut dicit Damascenus. et tunc operatur infra terminos corporalis quantitatis et infra terminos

Unusquisque tentatur a cupiditate sua abstractus et illectus.

essentie corporis. Unde elicitur qd corpus ha-
bet terminos duplicis rōnis quantitatis et
essentie. Et est distinctio sicut inter suppositū
et naturā. Unde sicut corpori illabi pnt ita et
potentijs affixis organis corporalibz et p cōse-
quens pnt impressiones facere in potentias.
vñ p accidens talis opatio et impressio resul-
tat in intellectū cum eius obiectū sit fantas-
ma sicut color visus vt dicit in. iij. de aia. et
psequenter p accidens vsqz ad voluntatē qz
voluntas suam obiectū recipit ab intellectu
sub rōne boni fm q intellectus apprehendit
aliquid in rōne boni veri et apparentis. Ad
terciū argumentū cognoscere cogitatōes cor-
dis est dupliciter. vel in suo effectu vñ vt sunt
in intellectu. Primo modo nō soluz angelus
sed etiā homo cognoscere pnt licz angelus sub-
tilius vt patebit. Nam interdū cogitatio co-
gnoscitur non solū p actū exteriorē sed etiā
p immutationē vultus. et etiā medici aliqz
affectōnes animi p pulsū cognoscere pnt.
Vñ Aug⁹ in li. de diuinitate demonū. dicit.
qd aliqñ hoim dispositōnes nō solū voce pla-
tas sed etiā cogitatōe pceptas cum signa que
dam ex animo exprimunt in corpe tota faci-
litate pdiscunt. Quis in libro retractationū
hoc dicat nō esse asserendū. quōd fiat estimo
qd retractat. Si quis diceret eum sensisse qd
cogitatōes demon cognosceret in intellectu.
Alio modo pnt cognosci cogitōes put sunt
in intellectu et affectōnes put sunt in volun-
tate. et sic solus deus cogitatōes cordium et
affectōnes voluntatiū cognoscere pnt. Cuius
rō est. qz voluntas creature rōnalis soli deo
subiacet. et ipse in eam solus opari pnt qui est
pncipale eius obiectum et vltimus finis. et
ideo ea que in voluntate sunt vel ex volunta-
te sola dependent. soli deo sunt nota. Dani-
festū ē aut qd ex sola volūate depēdet qd actu
aliquis aliqz pnderet. qz cum aliqz habet ha-
tum scientie vel species intelligibiles in eo ex-
istentes vritur eis cum vult. Probat etiā ex
his que dicta sunt. qz angelus non pnt illabi
aie ergo nō pnt p naturā videre ea que sunt in
aia. et qd diu sunt in intimo anime. Unde qñ
arguitur. Demon non pnt videre cogitatōnes
cordiū. ergo non pnt corda seu mentes hoim
ad amorē vel odiū incitare. Dicitur qd sicut
cognoscit scz p effectus et subtiliori modo qz
homo: ita etiā subtiliori modo pnt immutare
ad odiū vel amorē cōmouendo fantasmata et
intellectū obtrebrandō. Est etiā aliquid ti-
morosis scientijs et virtuosis p eoz sola
tione aduertendū qd immutatio sensibilis ex-
terior et corporalis que pcomitatur cogitatōes

hois qñqz est ita exilis et indeterminata qd
abolus p eam in certā pgnitionē cogitatōis
venire nō pnt. presertim qñ studijs aut bonia
opibus vacant interpellatim et tales tunc in
somnia plus vcrat. experientia hec docet. Qñ
qd est ita fortis et determinata qd p illaz pnt co-
gnoscere cogitatōne quantū ad specie vt qd
cogitat de inuidia vel de luxuria. sed an p eā
possit certitudinaliter pgnoscere quantū ad
oēs circūstantias vt videlicz sup talem vel ta-
lem sub dubio dimittamus sicut et repimus.
nisi qd verū est qd tales circūstantias ex acti-
bus postmodū cognoscere pnt. Ad quartū pa-
tet qd licet illabi aie tm pueniat deo: tm illabi
corpori et p psequens potentijs affixis corpori
modo supra tacto. hec pnt cōuenire angelo si-
ue bono siue malo: vnde amor et odiū in tali
hoie causari pnt. Ad illud qd virtus sensitua
sit dignior qz nutritua que tm non pnt immu-
tari ab eo. Dicendū qd imo sup vim nutriti-
uam etiā possit ita vt aliquid citius vel tar-
dius diriget in os vel in carnē. sed ad illud
nō cooperat sicut ad impediendū vel agitan-
dum vires sensitivas interiores vel exterior-
es et hoc ppter suū lucrum qd ex sensu de-
ceptione et intellectus illusione plurimū p-
curat.

**Questio octaua. An generatiua potentia
seu actū venerū malefice impedire pnt qd
maleficiū in bulla cōtinetur.**

**Secundo eadez veritas scz qd adultere
fornicarie et. amplius existunt male-
fice ostendit p impedimentū malefici-
ale sup actū generatiue potentie et vt veritas
magis eluceat arguit primo. qd nō sit possi-
bile. qz si tale maleficiū esset possibile posset
etiā maritatis ptingere. qd si pceditur tūc cū
matrimonii sit opus dei et maleficiū opus
diaboli fortius erit opus diaboli opere dei.
Si vero pceditur qd tm modo fornicarijs et
nō maritatis tunc redibit opinio qd malefici-
um nihil sit in re: sed tm in opinione hoim ca-
ius oppositū in prima. q. tactū est. aut dabitur
rō cur istis et nō illis ptingere pnt. et cum nō
videtur subesse alia ratio nisi qz opus dei ma-
trimoniū existit. Et illa rō fm theologos nō
pcludit. vt p3 in. iij. di. xxxiij. de impedimē-
to maleficiali. manet adhuc argumentum qd
opus diaboli erit fortius opere dei. et cū hoc
sit incōueniens asserere. ergo etiā incōueni-
ens est asserere per maleficiū posse impediri
actum venerū. Item diabolus nō pnt impe-
dire actus aliaz virium naturalium vt come-
dendi. ambulandi. erigendi. qd videtur esse
verū et ex eo qd interimere possent totū mundū.**

Non

*Quid p[ro] maleficiis dicitur esse in g[en]tibus 1170
quod dicitur +*

Præterea cum actus veneris equaliter se ha-
bet ad o[mn]em mulierem si impeditur, impeditur
etiam ad o[mn]em mulierem, sed hoc est falsum, er-
go et primum, quod falsum sit docet experientia
cum tales qui dicunt se maleficiatos sunt po-
tentes ad alias, licet non ad illas quas cogno-
scere non potest, quia videlicet non vult, unde
nihil potest in re. In contrarium et per veritatem
est, c. Si per fortiaras, xxxiiij. q. viij. Item om-
nium theologorum et canonistarum sententia ubi
tractant de maleficiali impedimento, matri-
monij. Item ratio alludit cum maior sit potestas
demonis quam hominis, et homo impeditur per potentiam
generativam suam per herbas frigidissimas sive per
alia impedimenta etc. ut quisque imaginari potest
ergo et demon qui acutioris scientie existit
facere amplius potest. Responsio ex duobus
que supra tacta sunt veritas satis patere po-
test licet modus impediendi non sit speculati-
ve declaratus. Nam tactum est quod malefici-
um non est solum in opinione hominum quasi nihil in
re, immo effectus innumeri maleficiales ac-
cidere possunt vere et realiter deo permittente. Osten-
sum est etiam quod deus amplius permittit super-
viam generativam propter maiorem eius corrupti-
onem quam super alios actus humanos. Sed de
modo quo tale impedimentum procuratur est
advertendum quod non procuratur solum circa vim gene-
ratiivam sed etiam circa vim imaginatiivam seu
fantasiam et super hoc notat, Pe. de palu. in
suo. iij. dist. xxxiiij. quinq[ue] modos. Dicit enim
quod quia demon ex hoc quod est spiritus habet pote-
statem super creaturam corpoream ad motum loco-
calem prohibendum vel faciendum. Ideo potest
corpora impedire ne sibi appropinquant di-
recte vel indirecte interponendo se quibus in
corpore assumpto, sicut accidit sponso qui de-
sponsauerat idolum, et nihilominus contra-
perat cum iuvenula, nec propter hoc poterat eam
cognoscere. Secundo modo hominem inflama-
re ad actum illum vel etiam refrigerare ab
actu illo adhibendo occulte virtutes rerum
quas optime novit ad hoc validas. Tercio
modo turbando estimationem et imaginationem
qua reddit mulierem exosam, quia potest ut di-
ctum est in imaginationem imprimere. Quar-
to reprimendo directe rigorem membri fructi-
ficationi congruenti, sicut etiam motum localem
reprimere potest. Quinto prohibendo missionem
spirituum ad membra in quibus est virtus moti-
va: quasi intercludendo vias seminis ne ad
vasa generativis descendat vel ne ab eis re-
cedat, vel ne excidat vel emittatur et multis
alijs modis. Et subdit hoc quod supra actum
est ab alijs doctoribus concordando dices. Plus

enim permittit deus super hunc actum per quem
primum peccatum diffundit quam super alios actus
humanos, sicut et super serpentes qui magis
incantationibus deseruiunt quam alia animalia, et
post pauca dicit, Idem etiam de muliere est, quia
potest imaginationem eius sic dementare ut ex-
osum habeat virum quod per toto mundo non permit-
tit se cognosci. Post vult dare rationem quare
plus maleficiunt viri circa talem actum quam mu-
lieres, et dicit quod quia tale impedimentum fit in-
terdum per obstructionem vasis, vel etiam per mo-
tum localem reprimendo rigorem membri, que
potius et facilius in viris contingere possunt, ideo
plures viri maleficiantur quam mulieres. Posset
etiam quis dicere quod ideo quia plures mulieres
superstitiose sunt quam viri, et potius allicere
possunt viros quam mulieres, vel etiam in despectu
hoc faciunt mulieris coniuncte ut utrobique
ciant occasionem adulterandi, dum vir alii
cognoscere potest et non propriam, et similiter viri
etiam alios habeat querere amatores. Ad
etiam quod deus permittit amplius sentire in pe-
ccatores quam in iustos. Unde angelus dixit Thobie,
In illos qui libidini vacant accipit de-
monium potestatem, licet etiam aliqui in iustos si-
cut in Job, sed non circa vim generatiivam propter
que debent facere confessiones et alia bona ne
ferro manente in vulnere frustra sit medicinam
apponere, hec Pe. sed de ammotione talis ef-
fectus patebit in tertia parte operis.

Accidentaliter aliqua dubia declarantur.

Accidentaliter vero si queritur, *Qua-
re actus ille aliquando impeditur respectu
vnius mulieris, et non respectu alteri-
us?* Responsio secundum Bonauenturam, hec est, vel quia
fortilegus seu malefica ad hoc respectu plus
ne determinate diabolum immutavit, vel quia
deus respectu persone cuiuslibet impedire non
permittit. Occultum enim dei iudicium hic lateret
ut patet in v[er]bo thobie. Et addit, si queritur,
quomodo diabolus hoc facit. Dicendum quod
impedit generatiivam non impedimento extrin-
seco ledendo organum sed extrinseco impe-
diendo usum. Unde quod est impedimentum ar-
tificiale non naturale, ideo potest impedire ad unam
quod non ad alias, vel tollendo excitationem pec-
cipientie ad illam et non ad adversus alias et
hoc per virtutem propriam vel herbam, vel lapidem
vel per aliquam naturam occultam. Et hec veni-
unt cum dictis Pe. de palude. Præterea cum
in potentia talis actus beneque ex frigiditate
nature seu naturali defectu contingit. Si que-
ritur quomodo potest discerni quod ex maleficio vel non
d. iij

*Quod dicitur quod a pupina curandus per ex p[ro]p[ri]o
frigiditate aut maleficio*

maleficio contigerit. Respondit Hostien. in
summa. licet hoc non sit predicandū publice
qñ virga nullatenus mouetur et nunq̄s po-
tuit cognoscere. hoc est signū frigiditatis. sed
qñ mouetur et erigitur p̄ficere aut non potest
est signū maleficij. Notandū insup q̄ nō so-
lum sit maleficiū ne quis actū illum exercere
valeat. sed etiā aliquando sit ne mulier conci-
piat vel vt abortum faciat. Sed nota f̄m ca-
nonum sanctiones. q̄ quicūq̄ p̄pter vindicte
libidinē explendam. vel p̄pter odiū aliquid
fecerit viro vel mulieri p̄pter quod nō posset
generare vt p̄cipe reputat homicida. extra d̄
homic. si aliq̄s. Et nota q̄ cōiter loquit. c. de
amatoribz seculi qui suis amatis per pocula
ne p̄fusionē incurrant talia pcurant. vel etiā
p̄ certas herbas naturam n̄m̄iū infrigidan-
tes absq̄ auxilio demonū. vnde penitentes si-
cut homicide sunt puniendi. Malefici aut p̄
maleficia talia pcurantes sunt f̄m leges vlti-
mo supplicio puniende. vt supra in p̄ma q̄-
stione tactum est. Et p̄ solutione argu-
mento vbi difficultatur an m̄rimonialiter cō-
iunctis talia cōtingere possint. Est vltimus
aduertendū q̄ licet ex his que tacta sunt non
pateat sup hoc veritas t̄m vere et realiter illis
in matrimonio sicut et extra p̄tingere p̄nt. Et
prudens lector qui copiam librorū habet in-
ueniet tam apud theologos q̄ canonistas p̄-
cipue. extra. et in materia de frigid. et malefi-
ciatis. et in. iij. di. xxxiij. mutuo cōcordan-
tes. et duos errores reprobantes: presertim
circa matrimonialiter cōiunctos qui sentire
videbantur q̄ tale maleficiū non posset con-
tingere inter matrimonialiter cōiunctos mo-
tis illis rōnibus q̄ diabolus nō posset opera-
dei destruere. Et primus error qui ab eis re-
probatur est cōtra illos qui dicebant malefi-
cium nihil esse in mundo. sed t̄m esset in opi-
nionē hoim qui ex ignorantia causarū occul-
tarum. et quas etiā nullus hoim scire potest
aliquos effectus naturales maleficijs impu-
tabant. quasi illos efficerent nō occulte cause
sed demones p̄ se vel maleficos. Et hic error
licet ab omnibz alijs doctoribz sub simplici
falsitate reprobatur. t̄m a sancto Tho. acrius
impugnatur vbi ipsum tanq̄ heresim cōde-
minat dicens. q̄ hic error ex radice infidelita-
tis p̄cedit. Et q̄ infidelitas in christiano he-
resis dicit. ideo tales vt heretici merito sunt
suspecti. De qua tamen materia etiā in p̄ma
questionē tactū est. licet ibi nō taliter sit decla-
ratum. Nam si quis alia dicta doctoris san-
cti in alijs locis p̄siderat. rōnes inuenit. qua-
re asserit talem errorem ex radice infidelitatis

procedere. Nam in questionibz de malo vbi
tractat de demonibz. et in. q. i. an demones ha-
beant corpora naturaliter sibi vnita? Inter
alia que ibi recitant mentio de illis qui sin-
gulos effectus ad virtutes celestium corporū.
quibus et subesse dicebāt occultas causas ef-
fectuum inferiorū dicens. Considerandū est
q̄ paripatetici aristotelis sectatores nō pos-
erunt demones esse sed ea que attribuunt de-
monibus dicebant puenire ex virtute cele-
stium corporū et aliarū naturalium rerum. Vñ
Aug⁹ dicit. x. de ci. dei. p̄phirio visum fu-
isse q̄ herbis et lapidibus et animantibus ac so-
nis certis et vocibz ac figurationibz atq̄ fi-
gmentis quibusdā etiā obseruatis in celi con-
uersione motibz siderū fabricari in terra ab
hominibz potestates siderū idoneas varijs
effectibus exequendas. Et quibz apparet er-
ror q̄ oia reducebant in causas occultas sive
rum et demones t̄m modo fabricantur ex opi-
nionē hoim. Sed q̄ hec positio sit falsa ma-
nifeste probat sanctus Tho. et hoc ibidem. q̄
repiuntur aliquę operationes demonum que
nullo modo p̄nt ex aliq̄ naturali causa p̄ce-
dere. puta q̄ aliquis obsessus a demone loq̄-
tur linguā ignotam. et multa alia inneniunt
op̄a demonū tam in arrepticis q̄ nigroman-
ticis artibz. q̄ nullo modo p̄nt nisi ex aliq̄ in-
tellectu p̄cedere. ad minus bona f̄m natura-
licz mala f̄m voluntatē. Et ideo coacti fuerūt
p̄pter incōueniētia tacta aliq̄ p̄hi ponere demo-
nes esse. licet post in varios errores inciderūt
alijs putantibus aias hoim a corpibz exeuntibus
demones fieri. Vñ et multi aurispices
pueros occiderūt vt aias eoz suos coopato-
res haberent. et plures aliq̄ ibi errores recita-
tur. Vñ p̄t q̄ nō immerito doctor sc̄us dicit
talem opinionē ex radice infidelitatis p̄cedere.
Si cui placet legat Aug⁹. in. viij. et. ix. de
ci. dei. sup varios errores infidelit̄ circa na-
turam demonū. quare etiā cōmunis rō oim
doctorū que in p̄fata distinctōe allegat cōtra
hmoī errantes sc̄z qui maleficiū aliquid esse
negantes magne est efficacie in sententiā licz
breuis sit in verbis. vbi dicit q̄ qui malefici-
um nihil esse in mundo asserunt. p̄triantur
oim doctorū sententijs et sacre scripture decla-
rantis demones esse et demones habere pote-
statem supra corpa et supra imaginatōes ho-
minū deo p̄mittente. vñ et p̄ eos malefici mi-
ra opari p̄nt circa creaturas. Vnde et merito
ipsoz demonū instrumenta et ad quoz instā-
tiam demones interdum ad creaturaz nocu-
menta opantur malefici dicunt. Et quidē q̄
p̄ reprobatoz huius p̄mi erroris a doctoribz

Ponitur pro-
p̄ter q̄
homicida
p̄ter p̄mit

Impostura et maleficio per se autem opus
aut per se

non fit mentio de matrimonialiter coniunctis. tñ p reprobationē secundi erroris hoc patet. Dicunt enī q̄ aliorū error erat q̄ licet maleficium esset et abundaret in mundo etiā cōtra carnalē copulā. tñ q̄ nullū tale maleficium p̄ censerī p̄petuū ideo nunq̄ dirimeret m̄rimonium iam tractū. Ecce q̄ mentio fit de matrimonialiter coniunctis. Improbando autē hūc errorē licet hoc declarare nō deseruiat ad p̄positū. tñ p̄pter eos qui copīa librorū nō habent. Notandū q̄ improbant p̄ hoc q̄ talia asserere dicunt esse p̄tra experimentū et p̄tra iura antiqua et noua. Unde dant talē catholici doctores distinctōz q̄ impotentia ex maleficio p̄curata aut est t̄p̄alis aut p̄petua. Si t̄p̄oralis tūc nō impedit. Tunc aut̄ p̄sumitur esse t̄p̄alis q̄n̄ infra spaciū triū annorū cobabitantes et quantū p̄nt operam dantes sive p̄ ecclesiastica sacramenta sive p̄ alia remedia sanari p̄nt. Si vero nō sanentur aliquo remedio extunc p̄sumitur esse p̄petua. et tūc aut p̄cedit matrimonij tractōz et p̄summatōz et sic impedit matrimonij tractandum et dirimit iam tractū. aut sequit̄ matrimonij contractionem sed nō p̄summatōz et sic etiā vt dicunt aliqui dirimit matrimonij iam tractū dicit̄ enī. xxxij. q. i. c. i. q̄ p̄ngiū p̄firmat officio sez carnis. vt dicit̄ glo. aut sequit̄ matrimonium p̄summatū et tūc vinculū matrimoniale nō dirimit. plura ibi notantur. extra de frigid. 2. c. p̄ Hostien. et Hostre. et doctores. etiā theologos vbi sup̄. Ad argumenta. Ad primū fact̄ p̄z ex his q̄ dicta sūt. Nam p̄mo q̄ dei opa p̄nt destrui p̄ opera diaboli si maleficium posset inter coniugatos cōtingere. nō valet instantia immo oppositū patet cū nihil possit diabolus nisi deo p̄mittente. Item q̄ nō per violentiā destruit vt tyrannus. sed p̄ quandaz artē extrinsecā vt supra patuit. Ad secundū patuit supra quare potius deus p̄mittit sup̄ hunc actū venereū q̄ super alios actus p̄t etiā super alios q̄n̄ deus permittit. Unde nō valet q̄ perimat mundū. Ad tertium similiter patet. ex dictis.

Questio nona. An malefice p̄stigiōsa illusionē operant̄ circa membra virilia quasi illa omnino sint a corporibus euulsa?

Qercio eadē veritas declaratur per diabolicas operatōnes circa membrū virile. cuius rei veritas vt magis eucescat querit̄. An malefice valeant mēbra virilia virtute demonū vere et realiter vel solūmodo p̄stigiōsa apparitōne auferre: et arguitur q̄ vere et realiter p̄ argumentū a fortiori. Maiora p̄nt demonca vt

hoies occidere vel localiter transferre. vt supra patuit de iob. et thobie. vij. viris occisis. ergo etiā p̄nt membra hois vere et realiter auferre. Preterea. glo sup̄ illud. ps. Immissio nes per angelos malos. Deus punit per malos angelos sicut populū israeliticū sepe punit varijs languoribz vere et realiter corporibus immisilis. ergo et h̄mōi infirmitates circa membrū tale immittēre p̄t. Si dicatur q̄ potest diuina p̄missione tūc sic in p̄cedentibz dictū est. q̄ deus amplius p̄mittit vim generatiuam maleficari. p̄pter primā corruptōem peccati que per actū generantē in nos deuenit. ergo etiā amplius permittit sup̄ membrū illius potentie generatiue vt ip̄m totaliter auferat. Preterea maior fuit conuersio vtoris loth in statuā salis. Gen. xix. q̄ auferre membrum virile. sed illa fuit vera et realis et nō apparenis conuersio. q̄ adhuc visibiliter vt dicit̄ superest illa statua Et facta fuit per malū angelum vt coacti a bonis q̄ prius cecitate eos percusserant vt hostiū domus inuenire non possent sicut etiā alie punitōes sodomitarū. q̄ et glo. ibidem asserit ip̄am etiā illo vicio infectam. ergo et ista facere p̄nt. Preterea. quicumq̄ p̄t inducere formā naturalē p̄t et illā auferre. Sed demones formas naturales plures induxerūt vt patz de magis pharaonis qui virtute demonū ranas et serpentes fecerunt. Itē Aug. in li. lxxvij. q. dicit q̄ oīa que visibilia sūt etiā p̄ inferiores p̄tates aeris Nec nō absurde fieri posse credunt. s̄ h̄ p̄nt facere hoies vt aliq̄ arte vel incisione membrū auferatur. q̄ et demones ista facere inuisibilit̄ qd̄ alij visibilit̄ p̄nt. s̄ Aug. xvij. de ci. dei. Nō est credendū etiā hois corpus demonūz arte vel p̄tate in bestiali lineamēta posse conuertere. q̄ etiā a sili nō p̄t auferre h̄ qd̄ ad veritatem corpis hūani defuit. Itē. ij. de tri. dicit. Nō est putandum istis trāsgressoribz angelis ad nutū seruire hāc visibiliū rez materiā s̄ soli deo. Rñtio. Nulli dubiū quin malefice qdā mira opant̄ circa mēbra virilia vt ex visis et audit̄ plurimorū imo et ex ip̄a publica fama p̄stat de h̄ q̄ p̄ sensum visus aut tactus veritas illi mēbra cognoscebat. qd̄ q̄liter fieri p̄t Dicendū q̄ lz dupliciter fieri possit. s̄ p̄t et realiter vt argumēta prima tetigerūt et p̄stigiōsa opatōe. ea tñ q̄ a malefice sūt circa h̄mōi non sūt nisi p̄stigiōsa illusionē. q̄ tñ illustro nō h̄z locū in imaginatōne patiētis. q̄ imaginatio ei p̄t vere et realiter estimare aliquā rē nō esse presentem licet p̄ nullam operationēz sensus exterioris scilicet visum aut tactum percipit esse presentem Unde potest dici vera ablatio

Supra
et multa
membra virilia
p̄nt

dem in lactuce sp̄ aut in ipsa lactuca erat. vel etiā cōtigit Anthonio in massa auri quā in deserto reperit. vel etiā qñ hoīem verū te- git et facit vt brutū aīal videatur put iam di- cetur. Quarto modo vt qñ turbat organum vīsus vt videat res nubilosa que est clara vt ecōuerso vt vetula appareat iuuenicula. Nam et post sterū apparet aliter lumē q̄ ante. Quin- to modo vt in imaginatiuā potentiā operan- do z transmutatō; speciez sensibiliū p cōmo- tionem humorū vt supra tactūz est faciendo vt tunc quasi recentes et noue apparīōnes in ipsis potentijs sensitiuis causent. Et sic tribz vltimis modis demon illudere p̄ p̄stigiōsa arte sensus hoīs. et etiā sc̄do modo. Vñ nul- la difficultas quin membrū virile occultare p̄stigiōsa arte velit. Euidens indicū siue ex- perimentum qd̄ nobis in officio inquisitōis exīstentibz reuelatū fuit infra ponetur vbi de his et alijs factis plura recitant in sc̄da par- te tractatus.

Quomodo maleficium a defectu naturali p̄discerni.

Acidentalis questio cum certis alijs difficultatibz. Q̄ si querit. Petro ab- latum est membrū ignorat aut an per maleficiū seu als diuina p̄missione p̄ demo- nis potentiā sit ablatū sunt ne modi cogno- scendi et discernendi inter ista? R̄nderi p̄ q̄ sic. Primo q̄ tales quibz accidunt vt pluri- mum sunt adulteri seu als fornicarij. Vñ dū amalijs nō ad nutum seruiunt seu eas relin- quere volunt alijs adherendo tūc in vindic- tam talia pcurāt. aut als potentiā illius mē- bri amputant. Sc̄do cognoscit p̄ hoc q̄ nō est durabile. Nam si nō sit ex maleficio tunc nō est durabile sed qñq; redibit. Sed hic ite- rum suboritur dubitatio an hoc sit ex natu- ra maleficij q̄ nō sit durabile. R̄ndetur q̄ p̄ esse perpetuū et durare vsq; ad mortem. sicut etiā de impedimento maleficiali in matrimo- nio. Judicant canoniste z theologij. q̄ reperit t̄pale z p̄petuū. Nā dicit Soffre. in summa. Maleficiū nō p̄t solui semp p̄ illuz qui fecit. vel qz est mortuus vel qz nescit delere ipsū vel qz maleficiū est p̄ditum. Unde a simili di- cere possumus q̄ maleficiū petro illatūz erit p̄petuū. vel qz illa malefica que fecit nō p̄t eū sanare. Sunt enī malefice in triplici genere. Nam quedā sanant z ledūt. Quedāz ledūt sz sanari nequeūt. Quedā t̄m modo sanare vidē- tur. i. lesiones amouere vt inferius patebit. Sic enī nobis p̄tigit. Nā due malefice mu- tuo rixantes dum vna alteri improperaret: vna dixit. Non sum tam pessima sicut tu qz

quos ledo sanare scio. Vel etiāz durabit vbi ante eius sanationē malefica discederet vel lo- cum mutando vel ab hac vita discedendo. Nam et sc̄us Tho. dicit. Maleficiū quodli- bet ita p̄t esse p̄petuum q̄ nō p̄t habere huma- num remediū. qz z si habet remediū: nō est tū- hoc homini notū vel licitūz. licet deus possit prestare remediū p̄ sanctū angelū demonē li- cet nō maleficā cogendo. Verumtamē sum- mum remediū p̄ra maleficiū est penitētie sa- cramentum. extra de frigid. Nam et infirmi- tas corp̄alis sepe puenit ex peccato. extra de peni. cum infirmitas. qualiter etiā maleficia sint auferenda patebit in terciā pte tractatus et in sc̄da pte. capitulo. vi. tres alie differentie tanguntur.

Solutōes argumentoz.

P Atet ad primū. q̄ nulli dubiūz quin sicut deo p̄mittente occidere p̄nt ho- mines. ita et membrū illud seu alia au- ferre p̄nt vere et realiter. Sed tunc demones nō operant p̄ maleficas. de quibz iam men- tio habet. Et p̄ hec etiā ad secundū p̄z solu- tio. Sed ad illud q̄ qz deus amplius p̄mit- tit vñ generatiuaz maleficiari. p̄pter zc̄. ergo etiā p̄mittitur vt illud membrū vere et reali- ter auferatur. nō valet vt semp hoc fiat. qz nō esset per modū maleficij hoc fieri. nec etiā ma- lefice hoc affectant dum talia operant q̄ non habeant potestātē restituendi membrū quan- do volunt z sciunt. Et quo patet q̄ nō vere: sed p̄stigiōsa arte auferatur. Ad terciū de con- uersione vxoris loth dicimus vera fuit et nō p̄stigiōsa arte. nunc aut loquimur de arte p̄sti- giōsa. Ad quartū q̄ demones possunt indu- cere aliquas formas substantiales. ergo etiāz auferre. Dicitur quantū ad magos p̄baro- nis q̄ fecerunt veros serpentes: et p̄nt demo- nes circa aliquas imperfectas creaturas admi- niculo alicuius alterius agentis aliquos ef- fectus p̄ducere que non possunt circa hoīes de quibus deo magis est cura. Juxta illud. Nunquid deo cura est de bobus. Possunt tū- semp vt dictū est deo p̄mittente hoībz etiā no- cere vere et realiter. aut etiā p̄stigiōsa arte. et p̄ hec etiā p̄z solutio ad vltimū argumentū.

Questio. v. An malefice operant circa ho- mines in bestiales formas prestigiosa arte il- los transmutando?

Quarto ipsa veritas declarat. vbi etiā hoīes transformant in bestias. quod qualiter fiat arguit q̄ nō sit possibile hoc fieri. r̄v. q. v. Epi. ex concilio acquirensi. Quisquis credit posse

magis p̄stigiōsa

Magis p̄stigiōsa

Malefice p̄nt in r̄p̄t q̄ p̄nt

fieri aliquam creaturam. aut melius aut de-
terius immutari aut transformari in aliam
spēz: vel aliā i similitudinē nisi ab ipso creatore
qui oīa fecit et per quē oīa facta sunt: pculdu
bio infidelis est z pagano deterior. et vtamur
argumentis sancti Tho. in. ij. sent. dist. viij.
**An demones possint impmere in sensus cor-
porales p̄stigij deludendo? Ubi primo ar-
guit q̄ nō. Nam illa forma bestie que videt̄
oportet q̄ sit alicubi. sed nō p̄t esse t̄m in sen-
su. qz sensus nō habet aliquā speciē nisi a re
acceptā. et ibi nō est vera bestia p̄ auctoritatez
cañ. allegatā. nec iterū p̄t esse in re que videt̄:
sicut q̄ mulier videatur bestia. qz due forme
substantiales nō p̄nt esse in eodem simul z se-
mel. ergo cū illa forma bestie que videt̄ nulli
bi possit esse ideo nulla prestigiosa illusio in
oculo videntis fieri p̄t. cū visio p̄ aliquā for-
mam necessārio habeat terminari. Preterea
si dicatur q̄ forma illa sit in aere circumstan-
te. hoc nō p̄t esse. tum quia aer nō est suscepti-
uus alicuius forme seu figure. tum etiā quia
nō semp vnus z idem aer circa illā p̄sonā p̄-
pter fluxibilitatē manere p̄t p̄cipue qm moue-
tur. tum etiā qz sic videretur ab omnibz talis
transformatio qd̄ t̄m nō fit qz demones nō vi-
dentur ad minus sanctorz viroz visiones de-
cipere. Preterea sensus visiuus seu potentia
visiua est potentia passiuā. sed omne passiuū
mouet̄ ab actiuo sibi p̄portionato. actiuū aut̄
p̄portionatū sensui est duplex. Vnū q̄si ori-
ginās actū scz obiectū. Aliud aut̄ q̄si deferēs
sicut mediū. sed forma illa que videtur nō p̄t
esse obiectū sensus: neqz etiā mediū quasi de-
ferens. De primo scz q̄ nō p̄t esse obiectus. qz
a nulla re sumi p̄t vt in p̄cedenti argumento
tactū est cum non sit in sensu a re accepta. nec
in ipsa re nec etiā in ipso aere quasi in medio
deferente vt prius tactū est in tercio argumē-
to. Preterea si demon mouet vim cognitiuāz
interiorē aut hoc facit se obijciendo virtuti
cognitiue. aut hoc facit immutando ipāz. nō
autē hoc facit se ei obijciendo. qz oporteret q̄
vel assumeret corpus: et sic nō posset interius
ingredi ad organū imaginatōis. cū duo cor-
pora nō sint simul in eodē loco: neqz in assu-
mēdo fantasma. qd̄ eē esse nō p̄t. qz fantasma
nō est sine quantitate. Demon aut̄ omni quā-
titate caret: s̄t etiā non p̄t hoc facere immutā-
do. quia aut immutaret alterando qd̄ vide-
tur nō posse facere: qz omnis alteratio fit per
qualitates actiuas quibus demones carent.
**Aut immutaret transmutando siue localiter
mouendo qd̄ videtur esse incōueniēs duabz
rōnibus. Primo quidē qz transmutatio or-****

gani nō posset fieri sine sensu doloris. **Secūdo**
quia fm hoc demon non ostenderet homini
nisi nota. cum t̄m Aug^o dicit. q̄ ostendit hōi
formas et notas z ignotas. ergo videt̄ q̄ de-
mones nullo modo p̄nt imaginatōz vel sen-
sum hōis decipere. **Sed cōtra Aug^o. xviij. de**
ci. dei. dicit q̄ transmutatōes hōim in aialia
bruta que dicunt̄ arte demonū facte nō fue-
runt fm veritatē s̄z solū fm apparentiā. Hoc
aut̄ fieri nō posset si demones hūanos sensus
trāsmutare nō possent. Preterea alludit et au-
toritas Aug^o. in li. lxxxiij. q. que etiāz prius
allegata fuit. serpit hoc malū demonis p̄ oēs
additns sensuales zc. R̄sio si lector volue-
rit sup̄ modū transmutādū inspicere inueni-
et in sc̄da pte opis. ca. vi. varios modos. Ad
p̄ns t̄m modo scholasticē p̄cedendo. dicam^o
trū doctoz snias p̄cordantes in eo q̄ diabo-
lus p̄t fantasiā hōis decipere. vt hō verus
aial videatur. inter quas etiā vltima subtili-
oz ceteris. q̄ et sc̄ti Tho. est. Et prima est dūi
Antonini in prima pte summe. ti. v. c. v. §.
v. declarantis q̄ diabolus fantasiāz hōis ad
decipiendū qnqz opatur: et p̄cipue circa illu-
sionem sensuū. et declarat naturali rōne. ca-
nonis auctoritate z exp̄imentoz multiplici-
tate. Primū sic. Corpa naturaliter subdunt̄
et obediūt nature angelice quantū ad motuz
localē. Angeli aut̄ mali etiā si amiserint grati-
am nō t̄m virtutem naturalē. vt sepius supra
tactum est. Tum aut̄ potentia fantastica siue
imaginatiua sit corporalis id est affixa orga-
no corporeo naturaliter subditur etiā malis:
vt possint eam trāsmutare causando varias
fantasias ex descensione humorz et spirituz
ad principū sensiuū p̄curata ab eis. hec il-
le. et subdit. Patet et ex hoc canone. xxvi. q. v.
ep̄scopi. Illud nō est obmittendū q̄ quedāz
scelerate mulieres post sathan retro conuerse
demonum illusionibz z fantasmatibz seducte
credunt se et p̄itent cū dyana horis noctur-
nis dea paganorum. vel cum herodiade z c̄si
innumera multitudine mulierz equitare sup̄
quasdam bestias. et multa terraruz spacia in
tempeste noctis silentio pertransire. et infra.
Qua propter sacerdotēs predicare debēt po-
pulo dei vt nouerint omnino hec falsa esse. et
non a diuino sed a maligno spiritu talia fan-
tasmata mentibus fidelium irrogari. siquidē
ip̄e sathanas transformat se in diuersarum p̄-
sonarum species atqz similitudines z mentē
quam captiuā tenet in somnis deludendo p̄-
deuā queqz deducit. Et quidem intellectus
hūius canonis in prima q̄stione tactus est q̄
ad quoz q̄ p̄dicanda sunt. Sed q̄ nō valeāt

etiam vbi vbi hoc affectant et non impediuntur diuina virtute. sic non esset verus intellectus. quia sepius huiusmodi inuicti et non malefici per multa terrarum spacia corporaliter transferantur. Sed quod retro modo potest fieri sequitur in preterita summa. et in ca. nec mirum. ca. q. Aug. narrat quod in libris gentium legitur de quadam maga diuina circa que socios vltimis mutauerat in bestias quod magicis prestigijs potius fingebat quam in re. veritate proleceretur alterando fantasias hominum. Paret hoc etiam per plura exempla. Legitur enim in vitasparum quod quedam iuuenula quod assensere noluit cuidam iuueni de turpitudine eam sollicitanti ipse iuuenis turbatus et hoc a quodam indeo procurant maleficiu fieri per il lam. quo pacto mulier conuersa est in equam. que peruersio non fuit nisi rei veritate scilicet per mundificationem demonis immutantis fantasiam et sensum ipsius mulieris et aspicientium eam ut videretur equa que erat vera mulier: vnde ducta ad beatum Zacharium non potuit diabolus ita operari quod illuderet sensus eius sicut aliorum propter suam sanctitatem. nam sibi videbat mulier vera non equa. cuius tandem oratione liberata est ab illa illusionis. dicitur hoc sibi accidisse quod non vacabat diuinitis nec frequentabat sacramenta ut dicebat: ideo diabolus preterea habuerat super eam. et si aliam esset honesta. Potest igitur diabolus per motum interiorum spirituum et humorum operari ad immutandum actum et potentiam nutritiue. sensitiue et appetitiue et cuiuscumque potentie corporalis organo videntis. secundum beatum Thome. i. preter q. cxi. Sicut credi potest fuisse gestum super sumonem magum in incantationibus suis que de eo narrantur. Sed nihil horum potest diabolus facere nisi si deo permittente qui cum angelis suis bonis frequenter reprimit maliciam eius decipere nos et nocere querentis. Unde dicit Aug. loquens de maleficis. Hi sunt qui permittit dei clementia percutiunt homines mentes perturbant minus confidentium in deo. xxvi. q. v. nec mirum. Horum etiam operatio per maleficam artem fit quibus ut vir non possit videre retro et reuerso. et hoc per immutationem fantasie representando ei tale ut re odibilem et horribile. Ipse etiam diabolus vigilanti bus et dormientibus suggerit representationes turpium fantasie ad decipiendum et inducendum ad malum. Verum quod peccatum non consistit in imaginatione sed in voluntate. ideo ex hominis fantasie per diabolum suggestis et alterationibus varijs homo non peccat nisi voluntate propria peccato assentiat. Secunda sententia ad idem modernorum doctorum declarantes primo quid sit prestigiu et quomodo demon potest hominis illusiones causare. Dic nota quod Antonius allegat ea que in pre-

cedenti. q. ix. tacta sunt. vnde non est opus illa re nouare. Tercia sententia est sancti Thome. et est responsiva super argumentum quo queritur vbi sit illa forma bestie que videtur. Aut in sensu aut in re. aut in aere circumstante. et est talis. quod illa forma bestie que videtur non est nisi in sensu primo interiori et per forte imaginatio resultat in sensum exteriori quodammodo. et quod ibi sit potest per demonis operationem contingere dupliciter. Uno modo ut spes animalium dicamus que sunt in thesauro imaginationis referuata fluat operatione demonum ad organa sensuum interiorum: sic etiam in somno contingit. put supra declaratum est. Et ideo quando ille spes contingit organa sensuum exterioris puta visus videntur ac si essent res preter extra: et actu sentirentur. Alius modus potest esse ex immutatione organorum interiorum quibus mutatis fallit sensus iudicium sicut patet in eo qui habet gustum corruptum cui omnia dulcia videntur amara. et parum differt a primo. Hoc autem facere possunt etiam homines virtute quorundam rerum naturalium sicut ad vaporatorem cuiusdam fumi trabes domus videntur serpentes. et multa experimenta huius inueniuntur. ut etiam supra tactum est.

Solutiones argumentorum.

Ad argumenta preter ad primum quod tertius ille sepe allegatur et male intelligitur Nam quo ad hoc quod loquitur de transformatione in aliam speciem vel similitudinem declaratum est quod licet hoc fieri potest per prestigiosa arte. Sed quo ad hoc quod dicit quod non possit fieri aliam creaturam virtute demonis. si capis fieri per creaturam manifestum est quod non. si vero capis fieri per naturalem productionem sic certum est quod potest facere aliquas creaturas imperfectas. quod qualiter sit declarat sanctus Thome. vbi. s. Nam dicit quod omnia transformationes corporaliu rerum que potest fieri per aliquas virtutes naturales ad que pertinent semina que in elementis huius mundi inueniuntur puta in terra vel aquis sicut relinquunt sua semina serpentes et rane et his similia potest fieri per operationes demonum hominum seminibus adhibitis. sicut cum aliqua res transmutatur in serpentes vel ranas que per putrefactionem generari possunt. Ille vero transformationes corporaliu rerum que non potest virtute nature fieri nullo modo operatione demonum secundum rei veritatem perfici potest. sicut quod corpus humanum mutetur in corpus bestie. aut quod corpus mortui ruiuiscat. quod si fieri videatur apparentia est prestigiosa. aut diabolus in assumpto corpore agitatur coram hominibus. fortificans ista. Nam Albertus in li. de animalibus vbi querit An demones seu esse dicamus malefici possint facere per animalia. Respondit quod sic deo permittente. et hoc

quo ad imperfecta animalia. sed non possunt in
instanti sicut deus facere: sed motu quodam li
cet subito sicut patet de maleficis. *Exod. vii.* su
per isto. *Vocavit pharao sapientes dicit. De-*
mones discurrunt per mundum et colligunt diuersa
semina et eorum adaptatio prout primum diuersa
sempes. Et glo. ibidem sic dicit. Dum per incanta-
tionem demonum malefici aliquid efficere conantur
discurrunt per mundum et semina subito eorum de quibus
hoc agitatur afferunt. et sic et illis permittente
deo nonas species rerum producit. Nec etiam su-
perius tacta sunt. At ubi si difficultas subor-
reret. An talia facta demonum essent opera mira-
culosa dicenda. Ratio patuit ex precedentibus.
quod etiam demones aliquid per miracula facere possunt
ad quam virtus nature particularis se extendere potest
Et licet talia sunt vera non tamen ad veri cognitorem
ab eo sunt. sicut in quibus sensum opera antequam possunt di-
ci signa mendacia: quod ad seductorem hominum sunt.
Patet et solutio ad aliud argumentum de sub-
iecto forme dicam. Bestie forma quam videtur non
est in aere nec in ipsa re: ut patuit. sed in ipso sen-
su. patet ex sententia sancti Thome. ut superius declaratum
est. Ad illud quod omne passivum movetur ab actu
quo sibi proportionato procedit. Et quoniam subinfertur:
quod forma illa quam videtur non potest esse obiectum ori-
ginans actum seu elicium eo quod a nulla re sumat
Dicitur quod imo a re quod a specie sensibili in ima-
ginatione reservata quam educere potest et imaginati-
oni seu etiam sensuiue potestatis offerre potest ut su-
pra dictum est. Ad ultimum dicendum. quod demon
non immutat potentiam sensitivam et imaginati-
vam se ei obijciendo ut ostensum est: sed eam
transmutando. non quidem alterando nisi quantum
ad motum localem. quod non potest de se imprimere no-
vas species ut dictum est. immutat autem transmu-
tando. id est localiter movendo. et hoc iterum facit
non subam organum dividendo ut sic consequatur
sensus doloris. sed movendo spiritus et humores.
Quare ulterius obijciatur. quod sequeret quod secundum
hoc demon non possit aliquid novi homini de-
monstrare secundum imaginativam visionem. Dicen-
dum est quod novum aliquid potest intelligi dupliciter
Uno modo totaliter novum et secundum se et secundum sua
principia. et secundum hoc demon non potest aliquid no-
vum homini secundum visionem imaginativam demonstra-
re. non enim potest facere quod cecus natus imaginem
colores vel quod sardus natus imaginem sonos
Alio modo dicitur aliquid novum secundum species
totius. puta si dicam esse novum in imagina-
tione quod aliquis imaginetur montes aureos
quos nunquam vidit quod tamen vidit et aurum et montem
potest naturali motu imaginari fantasinata au-
rum montis. et hoc modo potest demon aliquid novi
imaginationi offerre.

¶ Quid de lupis interdum homines et pueros ex cunabulis rapietes et comedentes sentiendum sit: an etiam prestigiosa arte per maleficas.

Accidentaliter questio de lupis interdum homines et pueros eorum in rapientes et comedentes et cum magna astucia discurreres ita ut neque aliquid arte aut potentia ledi aut capi valeat. Dicendum est quod hoc interdum habet naturale causam. interdum vero prestigiosa arte dum per maleficas contingit. De primo Albertus in de animalibus dicit quod ex quinque causis pervenire potest. Aliquod propter famem augmentum. sicut et cervi aliquod et alie bestie hominibus appropinquat. Aliquod propter ferocitatem virium et hoc in regionibus frigidis. et etiam quoniam habent catulos. Sed quia de his nihil ad propositum dicimus. quod demonum illusionem fiunt. quoniam deus propter peccata puniat aliquem populum. Juxta illud *Levit. xvi.* Si non feceritis mandata mea mittam in vos bestias agri que consumant vos et pecora vestra. et *Deutro. xxxii.* Dentes bestiarum immittam in eos cum furore etc. Per quem autem modum. An sint veri lupi vel demones in formis sic apparentibus: dicitur quod sunt veri lupi sed obsidentur a demonibus vel agitantur duplici modo. Uno modo absque maleficorum operante sicut quadraginta duobus pueris contingit a duobus viris de silva exeuntibus quos iugulaverunt propter irrisionem factam heliseo prophete dicendo: ascende calve etc. Et de leone qui prophetam dei iussu non implente occidit. *iiij. Reg. xiiij.* Et historia de episcopo viennensi: qui letanias minores instituerat ante ascensionem domini eo quod lupi civitates intrantes homines voraverunt publice. Alio modo etiam maleficorum illusionem. Sicut *Guil.* ubi super narrat de quodam viro qui se conati putabat in lupum certis temporibus quibus in antris latitabat. Illuc enim certo tempore iit et sibi interim cum fixus maneret videbat quod lupus ipse factus circumiret pueros devorando. et cum illud realiter solus demon quendam lupum possidens faceret putabat falso se somnians circumire: et sic tam diu dementatus fuit quousque inuentus est iacere in silva raptus. Delectatur in his demon ut paganorum errorum qui homines et vetulas in bestias mutari credebant: inducat. Unde discernit quod ex singulari dei permissione et demonum ope talia eveniunt: et non ex naturali aliquid defectu. quoniam nulla arte aut potentia ledi aut capi possunt. sicut etiam *Vin.* in spe. histo. li. vi. c. xl. narrat. In gallia inquit ante christi incarnationem et ante bellum punicum: lupus vigile vagina gladium abstulit.

Questio. ix. **Q**ue obstetrices malefice conce-
ptus i vtero diuersis modis interimunt abor-
sum pcurat. r vbi hoc no faciunt demonibus
natos infantes offerunt.

Quinto sexto r septimo insimul veri-
tas supradicta pbaf per qmior horre-
dos actus quos circa infantes in vte-
ro r ex vtero matris exercent q cu p mulieres
demonos exercere hnt r no p viros ideo po-
tius mulieres q viros sibi associare ille infa-
stabilis homicida fatagit r sunt hmoi opera
Na canoniste plus q theologo de maleficiali
impedimeto tractantes vbi supra. Dicunt q
maleficiu fit no solu ne qd actu carnale exerce-
re valeat de quo supra tactu e. Sed etiam fit
ne mulier pcurat vel si pcurat. q tuc aborsuz
faciat. Et addit tercius modus cu quarto q
vbi aborsum no pcurant q tuc infante pcurat
munt vel demoni offerunt. De primis duobus
modis no est dubiu cuz p naturalia ho absqz
demonu auxilio vt p herbas vel alia impedi-
menta pcurare possit q mulier no possit ge-
nerare vel pcurare vt supra tactum e. Sed de
alijs duobz q etia a maleficis pcuratur disse-
rendu e nec opus e argumenta deducere vbi
evidentissima indicia r expuneta hec reddunt
credibilis. Et de primo q certe malefice co-
tra huane nature inclinacem imo aduersus
oim bestiaz coditones lupina duntaxat specie
etcepta infantes deuorare r comedere solent.
Est inqstioz cumanus de q supra mentio ha-
bita e q hec nobis remittit q ea de ca ab inco-
lis comitatus burbie vocatus ad inqstionem
facienda. eovidelz q qdam cu puez ex cunis
amississet r explorado puentione mulierz no-
cturno tpe vidisset r ppendisset infante occi-
di r liquore ebibito deuorare. Ideo vt prius
tactu e vnico ano q r fuit an? prime elapsus
xl. r vna maleficus igni tradidit certis alijs
ad dominiu archiducis austrie Sigismundi
fuga capientibz. assunt p pfirmatione huius
scripta qda Johanni. nider i suo fornicario
cui? vtiqz r eoz q scripsit recens memoria sup-
est. vñ no incredibilia sicut apparer existunt. sed
r hoc q maiora dana in his oibz obstetrices
malefice pcurat put malefice penitentes no-
bis r alijs sepius retulerunt dicentes. Nemo
fidei catholice amplius nocet q obstetrices
vbi em pueros no interimunt tuc quasi aliqd
acturi foris extra camera infantem deferunt r
sursum in are eleuantes demonibz offerunt.
Modus aut in hmoi flagitijs qui obseruat
in. ij. iam pre patebit. r. ca. vij. qua r aggredi
necesse est prius vnica duntaxat decisione q-
stionis de pmissione diuina pmissa. Dicitu est

em a principio tria necessario ad maleficiales
effectu concurrere. demonem cu malefica r di-
uinam permissionem.

Quinde considerandu est de ipa pmissi-
one diuina. circa qua quatuor qrun-
t. **P**rimo an necessariu sit ipam pmissi-
onem ad maleficialē effectū concurrere. **S**ecū-
do q deus iuste pmittit creaturam ex natura
peccabile etiam actū maleficialē r alia horre-
da flagitia perpetrare alijs duabz pmissioni-
bus presuppositis. **T**ercō q maleficioz flagi-
tia cūcta mala q deus fieri pmittit excedunt.
Quarto qlit hec materia sit ppo publicada.

Quare terciū principale huius pme-
partis tangens diuinā pmissionēz
queritur. **A**n diuinā pmissionē in
his opibus maleficioz cōmendare
ita sit catholicū q eius oppositū. s. redargue-
re illaz omnino sit hereticū. r arguitur q no
sit hereticū asserere. q deus tantam potētatē
no pmittat diabolo in hmoi maleficijs. refu-
tare em illa q in contumeliam creatoris pos-
sunt cedere est catholicū r non hereticū. **S**z
asserere q diabolo no permittatur talis pote-
stas nocendi hominibz e catholicuz. pbatur.
quia oppositum asserere videtur cedere in cō-
tumeliam creatoris. Nam seqtur q no omnia
sine subiecta diuine puidencie eo q omnis sa-
piens prouisor excludit defectū r malū quan-
tum potest ab his quoz curam gerit. **C**ū aut
ea que p maleficia fiunt si a deo pmittuntur ab
eo no excluduntur. r si ab eo no excluduntur no
erit sapiens prouisor ipse deus r sic no subsunt
omnia sue puidencie. qd quia falsum e ideo
hoc falsum q deus pmittat. **P**reterea ille ali-
quid pmittit fieri qd possit impedire si velle-
ret aut q non potest impedire etiam si velle-
ret. sed neutru illoz deo potest cōuenire. **N**o primū
qz talis iudicatur inuidus. no scdm quia ta-
lis iudicat impotēs. **T**ūc qritur incidentaliter.
hoc maleficiū petro accidit r deus potuit
impedire r no fecit. ergo deus e inuidus seu
no habet curam de oimibz. **S**i vo no potuit
impedire etiā si velle- tūc no est omnipotēs q
oia sicut incōueniēs e asserere. s. deū no habe-
re curā oim rē. qz hoc q maleficia ex dei per-
missione ptingūt. **P**reterea. qcuqz dimittit si
bi rē dñs actū suoz no subest pmissioni aut
puidētie alicui? gubernātis. sed hoies sibi-
ipsis dimittuntur a deo fm illud **Eccī. xv. De?**
ab initio cōstituit hoiem. r reliqt eū in manu
consulij sui. spāliter etiā mali in suis opibz re-
linquuntur fm illud. **Dimisit eos scdm desi-**
deria cordis eozū. igit no omnia mala diuine
pmissioni subdūtur. Preterea Aug. dicit in

2 c f

Encheri. sicut etiam phus in. ix. meth. De
lius ē qdam nescire q̄ scire vt vitia. sed om̄e
qd̄ ē melius ē deo attribuendū. ergo de⁹ non
impedit se de illis vilissimis maleficorū opi-
bus vt illa permittat vel nō. Ad idē ap̄ls. ij.
Corinth. ix. Nō est deo cura de bob. ⁊ eadē
rōne de alijs irrōnalibz creaturis. vñ qñ ma-
lesciatur vel nō. nō est deo cura. nec etiā eius
pm̄ssioni q̄ ex eius p̄uidentiā p̄cedit subdū-
tur. **Præterea** q̄ ex necessitate cōtingunt p̄ui-
dam pm̄ssionem nō requirūt sicut nec p̄ui-
dentiā. patet hoc p̄ phm in. vi. et̄bi. **Pruden-**
tia ē recta ratio contingentū de quibz ē con-
siliū ⁊ electio. sed plures effectus maleficia-
les ex necessitate cōtingūt. puta qñ ex aliqua
causa ⁊ influentiā corporū celestium accidunt
infirmitates vel aliqua alia q̄ nos iudicam⁹
maleficia vñ nō semp subduntur diuine per-
missioni. **Præterea** si pm̄ssione diuina homi-
nes maleficiatur tūc q̄ritur. **Cur** potius sup
vñ q̄ sup aliū. **Si** dicatur q̄ p̄pter peccata.
q̄ magis abundāt in vno q̄ in altero. hoc vi-
detur esse falsum qz tunc maiores peccatores
amplius maleficiaretur. cuius cōtrariū dum
apparet eo q̄ minus in mūdo sicut puniuntur
Iuxta illud. **Bene** est om̄ibz q̄ p̄uaricant ita
etiā maleficiatur. **Patet** deniqz ex eo q̄ inno-
centes pueri ⁊ aliq̄ iusti amplius maleficiun-
tur. **Sed** p̄tra deus pm̄ssit licet nō velit ma-
lum fieri ⁊ hoc p̄pter p̄fectionē vniuersi. **Dio-**
nisius. iij. ca. de di. no. **Erit** malū ad om̄es id
ē p̄fectionē vniuersi p̄ferēs. ⁊ **Aug⁹** in ench.
Ex om̄ibz bonis ⁊ malis cōsistit vniuersita-
tis admirabilis pulcritudo. **In** quā tū etiam
illud qd̄ malū dicit bene ordinatum ⁊ in loco
suo positū eminentius cōmendat bona ⁊ illa
magis placeant ⁊ laudabiliora sint dū cōpa-
rant malis. **Item** scr̄us **Tho.** improbat opi-
nionē illoz. qz licet deus nō velit mala qz ne-
qz creatura aliqua appetit malū siue appetitu
naturali siue animali siue intellectuali que ē
volūtas cuius obiectū est bonū. vult tū mala
esse vel fieri. hoc dicit esse falsum. qz deus ne-
qz vult mala fieri neqz vult mala nō fieri. sed
vult pm̄ssit malū fieri ⁊ hoc est bonū p̄pter
p̄fectionē vniuersi. **Quare** aut sit erroneū di-
cere. **Deus** vult mala esse vel fieri p̄pter bonū
vniuersi dicit. **Quia** nihil ē iudicandū bonū
nisi scdm̄ id qd̄ competit ei p̄ se ⁊ nō per acci-
dēs. sicut virtuosus iudicat bonus in intel-
lectuali creatura ⁊ nō animali. **Malū** aut nō
ordinatur ad bonū p̄ se sed p̄ accidēs. qz p̄-
ter int̄tionē eoz q̄ malū op̄atur resultat bo-
nū. sicut p̄ter int̄tionē maleficorū aut p̄ter
int̄tionē tyrannoz fuit qz ex eoz persecutō-

ne claresceret patiētia martyrum. **Rūso.** **Que-**
stio quanta vtilior ad p̄dicandū tanto etiam
difficilior ad intelligendū existit. **Est** em̄ in-
ter argumenta hoc p̄cipuū nō tam laicorū q̄
⁊ quorūdam sapientū. **Maleficia** tam horre-
da vt superius tacta sunt non permitti a deo
causas diuine pm̄ssionis huius ignorātes.
ex qua etiā ignorātia qz malefice nō sup̄pri-
muntur p̄ vltionem debitam iam totā xp̄iani-
tatem depopulare videtur. vt ergo ad vtran-
qz viā iuxta theologoz sententiā docto ⁊ in-
docto satisfiat p̄ discussiones duaz difficul-
tū est respondendū ⁊ primo. **Q̄** mūdus diui-
ne p̄uidentiē ita subiacet qz ip̄e im̄mediate oibz
p̄ouidet. **Secūdo** qz vniuersitatē maloz q̄
fuit siue in malis culpe siue pene siue damni
ex duobz primis pm̄ssionibz circa casum an-
geloz ⁊ primoz parentuz iuste pm̄ssit. vnde
et patebit qz in his diffidere p̄tinaciter here-
sim sapit cū erroribz infidelium talis se impli-
cat. **Quo** ad primū notandū. qz p̄supposito il-
lo qz p̄ouidentia deo cōueniat. **Iuxta** illud
Sapient. xiiij. **Tu** autē pater gubernas oīa
p̄ouidentia. oportet etiam asserere qz omnia
sunt ita subiecta sue p̄ouidentie qz etiā om̄ibz
im̄mediate p̄uideat quod vt pateat ostēda-
mus primo per reprobationem cuiusdam cō-
trarij erroris. **Nam** sup̄ illud **Job. xxiij.** **Au-**
bes latibulum eius ⁊ circa cardines celi per-
ambulat nec nostra considerat. **Quidā** opi-
nati fuerunt iuxta doctrinam sancti **Tho. i.**
parte. q. xxiij. **Ponere** tantummodō incorrupti-
bilia subiacere diuine p̄ouidentie. p̄out sunt
substantie separate ⁊ corpora celestia cum spe-
ciebus rerum inferiorum que etiam sunt in-
corruptibilia. **Indiuidua** vero specierum qz
sunt corruptibilia dicebāt nō subiacere. **Uñ**
sic diuine p̄ouidentie dicebāt subiacere oīa
inferiora que in mundo aguntur. in vniuersi-
tati tantū ⁊ non in particulari seu singulari.
Sed quia hoc alijs videbatur inconueniēs.
vt de homine nō esset amplior deo cura qz de
alijs animalibus. **Ideo** rabbi moyses volēs
mediū tenere dixit concordando cū primis.
Corruptibilia om̄ia sicut sunt indiuidua re-
rum. omnino non subiacere diuine guberna-
tioni sed tantūmodo vniuersalia ⁊ alia q̄ ta-
cta sunt. **Hominem** vero ab illa generalitate
corruptibilium excepit. ⁊ hoc propter splendo-
rem intellectus quo participant cum substā-
tijs separatis. ⁊ sic fm̄ istam opinionem qz
quid hominibus accideret in maleficijs esset
ex pm̄ssione dei non autem quicqd̄ anima-
libus aut alijs terre frugibz eneniret. **Et** hec
opinio licet sit veritati p̄p̄inquitior qz illa que

omnino providentiam dei de rebus mundi ne gabat asserens mundum casu esse factum sicut fuerunt Democritus et epicuri. tamē etiā nō caret magna falsitate eo q̄ necesse ē dicere oīa diuine providentie subiaccere. nō in vniuersa li tantū sed etiā in particulari. vt non solū maleficia hominū sed z iumentoz z terre frugum ex diuina z prouida pmissione eueniūt quod sic patet. Ad tantum se extendit prouidentia z ordinantia rerum in finem quantum ip̄a causalitas se extendit. sicut a simili in rebus alicuius dominio subiectis que intāq̄z subiaccunt eius prouidentie in quantum sibi existunt subiecte. Cum autem causalitas dei que est primū agens extendit se ad omnia entia non solum quantum ad principia speciei sed etiā quātum ad principia indiuidualia z non solum incorruptibiliū sed etiā corruptibiliū. Ideo sicut omnia habent esse a deo ita omnia sunt prouisa ab eo id est ad aliquem finem ordinata. Et hoc tangit apostolus ad Roma. xij. Que a deo sunt ordinata sunt. quasi dicat. Sicut omnia a deo sunt. ita etiā omnia ab ip̄o ordinata sunt. z p̄ consequens prouidentie eius subiecte. quia prouidentia dei nihil aliud esse noscitur q̄ ratio. id est causa ordinis rerū in finem. Omnia ergo in quantum participant de esse instantū etiā subduntur diuine prouidentie. Item deus omnia cognoscit non solum in vniuersali seu vniuersalia imo z in particulari seu particularia. Et cum dei cognitio cōparatur ad res creatas sicut cognitio artis ad artificata. Ideo sicut omnia artificata subdūtur ordini z prouidentie artis ita omnia subdūtur ordini z prouidentie dei. Sed q̄ per hec non satis sit vt intelligatur q̄ deus iuste permittat mala fieri. z maleficia in mūdo licet intelligamus hoc q̄ ip̄e sit puifoz omnia gubernans q̄ quia conceditur ideo etiā deberet omne malum ab his quoz curam gerit excludere. Inter homines em̄ videmus ita fieri q̄ sapiens puifoz excludit defectum z malū quantum potest ab his q̄rum curam gerit. ideo ad intelligendū ista. cur non omnia mala deus excludit. Notandum q̄ aliud est loqui de puifore particulari z aliud de puifore vniuersali. Prouifoz em̄ particularis necesse habet malum excludere quātum potest quia non potest ex malo elicere bonū. Deus autē cum sit vniuersalis puifoz totius mūdi z potest ex particularibus malis plurima bona elicere sicut ex psecutione tyrannoz patientia martyrum. z ex operibus maleficoz purgationem seu pbationez fidei z iustoz vt patebit. Ideo non habet de

omnia mala impedire ne multa bona deesse cōtingat vniuerso. **Uñ Augustinus in enchir.** Adeo misericors est omnipotens deus q̄ nō sineret aliquod malum esse in operibus suis nisi adeo esset omnipotens z bonus vt beneficeret etiā de malo. Et huius exemplū etiā habemus in actionibz rerum naturaliz. Nam corruptiones z defectus qui accidunt in rebus naturalibz. licet sint contra intentōne nature particularis illius videlicet cui talis corruptio contingit vt q̄ fur suspendatur vel q̄ animalia in cibū hominis occidātur. sunt tamē de intentione nature vniuersalis. vt videlicet conseruantur homines in vita z i bonis vt z sic bonū vniuersi conseruetur. vt em̄ species rerum conseruantur oportet vt corruptio vnius sit conseruatio alterius. Occisiones enim animalū conseruat vitas leonum.

Declaratur super permissionem diuinam q̄ deus non potuit cōferre creature vt ex natura esset impeccabilis.

Quo ad secundum q̄ vniuersitatem maloz siue in culpis siue in penis iuste deus permittat z presertim iā refrigerante z mundo ad occasum declinante declaratur ex duabus ppositionibus necessario presupponēdum quarum prima q̄ deus nō potest facere siue melius vt cū timore dei loquamur. non est possibile vt natura creata vt est homo vel angelus haberet hoc q̄ ex conditione sue nature peccare non posset. Secūda q̄ deus iuste permisit hominem peccare vel temptari. quibus stantibus cum ad diuinā prouidentiam pertinet vt vna queq̄ creatura in sua natura relinquatur dicere oportet. q̄ ex premissis impossibile est q̄ deus non permittat maleficia fieri virtute demonū. Et primū quidem q̄ non fuit possibile creature cōmunicare q̄ peccare non posset ex conditione nature. ostēditur a doctore sancto in. ij. di. xxiij. ar. i. quia si hoc fuisset cōmunicabile alicui creature deus vtiq̄z communicasset eo q̄ omnes alie cōmunicabiles bonitates z pfectōnes creaturaz sunt communicate saltem in genere vt vniō psonalis duaz naturaz in xpo. maternitatis z virginitatis in maria. vniō gratuita in viatoribus. vniō beneficiosa in electis z sic de alijs. Cū ergo nō legimus hoc alicui creature cōicari quia nec homini nec āgelo. iuxta illud. Et in angelis suis repperit prauitatem. certū ē q̄ homi a deo nō pōt cōicari hoc q̄ ex natura sit impeccabilis licet hoc p grām inueniāt. **Secundo ad**

c f ij

idem qz si esset comunicabile z non cōdicaret
vniuersum nō esset pfectum. cuius pfectio in
hoc cōsistit vt omnes bonitates creaturarū cō
municabiles in genere sint cōdicatē. Nec valet
argumētū qz deus cū sit summe potēs z alias
ad suaz similitudinē hoīes et āgelos creauit
qz etiā hoc conferre potuerit qz creatura ex
conditione sue natrue haberet qz peccare non
posset. **Uel** etiā qz faceret vt habitus ille gra
tie qz pfirmationem in bono causat esset pars
essentialis nature āgelī vel homīs vt sic scōm
naturale suū principiū z naturālē pditionem
haberet pfirmationē in bono. vt peccare nō
posset. **Nam** primū argumentū nō cōcludit.
qz licet deus sit summe potēs sicut z summe
bonus nō tamē hoc cōferre pōt nō ex impfe
ctione sue potentie. sed ex impfectione creatu
re. qz imperfectio cōsideratur primo. qz hoc re
cipere nō potest nec potuit homo vel āgelus.
Ratio qz cū sit creatura esse suum dependet a
creatore. sicut causatū a causa sui esse z creare
est aliquid ex nihilo facere ideo si sibi relinq
tur deficit. pferuatur autē qz diu cause influen
tiam recipit. **Exemplū** si via de candelā qz tā
diu lucet qz diu habet cerā. **Duo** stante notuz
ē qz deus creauit hominē. z reliquit eū in ma
nu cōsulj sui. **Ecclj. xviij.** Et similiter angelū a
principio creatōnis. Et hoc factū est p liberū
arbitriū cuius sicut ppiū est facere vel obmit
tere ita ppiū est a sua causa recedere z nō rece
dere. **Et** qz hoc ē posse peccare. posse ex liber
tate arbitrij a deo recedere. id non potuit hoc
homo vel angelus recipere. nec ei potuit a deo
cōdicari vt ex natura haberet libertatē arbitrij
z etiā ex natura haberet nō posse peccare. alia
impfectio ex qua hoc non potuit hominē vel
angelo cōdicari est. qz implicat ptradictionem
qz quia in se nō sunt factibilia dicimus deus
nō potest illa facere. **Sed** potius dicendū qz
creature non pnt ista recipere. vt videlz aliqd
sit viuū z mortuū simul z semel. **Ita** etiā im
plicat vt aliqd habeat liberū arbitrium ex quo
possit cause sue inherere vel nō inherere z qz
possit nō peccare qz si nō potest peccare nō pōt
cause sue nō inherere cū peccatū sit spzeto in
cōmutabili bono rebz mutabilibus inherere
Spernere autē vel nō spernere est ex libertate
arbitrij. **Secundū** etiā argumentū nō valet.
quia si gratia pfirmationis verteret creature
in naturā ita qz ex principijs essentialibus ha
beret nō posse peccare. tūc non haberet ex ali
quo dono accidentalī z gratia non posse de
ficere z peccare sed haberet hoc p naturam z
tunc esset deus qd ē absurdum. **Hanc** soluti
onem tangit sanctus **Tho. vii.** supra in solu

tione vltimi argumēti. cum dicit qz quicunqz
alicui nature puenit aliqd accidēs qd ex in
fluentia supioris tantūmō inest. nō pōt infe
rior natura illud accidēs p se habere nisi effi
ceretur nature supioris. sicut si aer illumina
tur in actu p ignē nō pōt esse qz sit de natura
sua lucidus in actu nisi fiat ignis. **Dico** ergo
qz cū pfirmatio insit creature rōnali solum p
gratiā qz est quoddā spūale lumen z similitu
do increati luminis. nō pōt esse qz aliqua cre
atura ex natura sua pfirmationē habeat vel
gratiā nisi efficeret diuine nature p esse dica
mus eiusdē nature. qd ē omnino impossibile
Concludamus qz nō posse peccare p naturā
deō tantūmō puenit eo qz sicut ab esse deficere
nō potest cū dat omībz esse ita nec a rectitu
dine bonitatis deficere cū hoc ei pueniat per
pditionē sue nature. **Omibus** autē alijs qui
hoc habēt vt peccare nō possint cōferēt ex hoc
qz cōfirmant p grām in bono. ex qua filij dei
efficiuntur z quoddā diuine nature pfectes.

Declaratur qstio sup duas pmissiones di
uinas quas deus iuste pmissit videlz diabo
lum actorē omnis mali peccare simul z pri
mos parentes cadere ex quibz maleficoz ope
ra iuste pmittuntur. z est tredecima in ordine
prime partis.

Secūda qstio simul z ppositio qz de
iuste pmissit quasdam creaturas āge
licas quas aliter condere nō potuit
nisi qd peccare possent etiā actu
peccare. **Et** quasdam simili mō creatas p gra
tiam pferuare z hoc absqz pziua temptatōe.
hominē vero iuste pmissit z temptari z pecca
re. qz omnia sic declarant. **Nam** ad prouiden
tiam diuinā pinct vt vniū quodqz in sua na
tura relinquatur z in suis naturalibus opibus
nō omnino impediatur. qz vt **Dionisius** dicit.
iij. ca. de di. no. Prouidentia nō est corrupti
ua nature sed saluatiua. quo stante cū mani
festū sit qz sicut bonū gentis diuinius qz bo
nū vnius. i. ethi. **Ita** z bonū vniuersi excedit
bonū pticulare cuiuscūqz nature create in p
ticulari. **Ideo** etiā attrēdere oportet qz si pecca
tū oīno impediret p hoc multi gradus tolle
rent pfectionis. tollerēt em̄ natura illa qz pōt
peccare z nō peccare. **Et** si dicat. tūc habuisset
hō ex cōditione nature vt prius tactū ē. **Ris**
detur. **Si** nullū pctm̄ fuisset subsecutū i actu
sed statim cōfirmatio tūc semp lateret qd grē
deberet in bonis erga deū z qd pās peccādi
potuisset z plura alia qz ablati vtiqz vni
uersi multū detraheret. **Dei** etiā vt nullo
suggerente ab extra peccaret. sed occasionem

peccandi ex se ipso suscipet qd̄ z fecit vbi deo equalis esse voluit. qd̄ est intelligenduz non simpliciter z directe nec indirecte. sed solum fm̄ qd̄. z hoc declarat p̄pter auctoritatē **Esaie. xiiij.** In celū ascendā z similis ero altissimo. nō cū simpliciter z directe. qz sic habuisset intellectū ligatū z erroneū appetendo aliqd̄ qd̄ sibi erat impossibile. **Cognouit** cū se esse creaturam z a deo creatū. z ideo equalē fieri creatori cognouit hoc sibi esse impossibile. **Acc** etiā indirecte qz cū totū bonū angeli z creature ē in hoc qz deo subest. sicut tota claritas aeris est i hoc qz subijcitur radijs solis. ideo hoc ab angelo nō potuit appeti. qz appetisset p̄tra bonū nature sed appetijt dei equalitatē nō absolute sed scdm̄ qd̄. hoc sic ē. cū deus habet p̄ naturā suā duo. beatitudinem z bonitatem z aliud z qz ab ipso omnis creature beatitudo z bonitas transfundit. vidēs āgelus dignitatem nature sue qua creaturis cūctis p̄minebat voluit appetijt a se i oia inferiora beatitudinē z bonitatem deriuari. z hoc p̄ sua naturalia ita qz ipse primo illa ex natura haberet z sic alie creature ex nobilitate sue nature acciperent. **Et** qz etiā illa appetijt a deo z sub deo volens esse dūmō ista haberet ideo nec etiā q̄ntū ad modū habendi deo equipari voluit. sed tantūmō fm̄ qd̄. **Nota** insup qz quia suū desiderij attētauit vt ad actū p̄duceret. ideo subito suū desiderij alijs exposuit. **Et** qz subito etiā fuit alioz āgeloz visio desiderij z d̄ sensus p̄uersus sui desiderij. **Ideo** peccatum primi angeli alioz peccata excessit z precessit quāritate culpe z causalitate. nō tū duratōne. ita qz illud. **Apoca. xij.** Draco de celo cadens traxit terciā p̄tem stellaz. **Et** in figura leuiathan habet. **Ipe** ē rex sup̄ omēs filios superbie z rex. fm̄ p̄hm. v. metha. d̄z p̄ncipiū in quātum mouet p̄ suā volūtatem z imperij sibi subiectos. **Ideo** z suū peccatū alioz occasio peccandi fuit. ita qz ipse primus a nullo extrinseco temptatus alios extrinsece temptauit. **Et** qd̄dem qd̄ dictū ē qz instantanea op̄atō in om̄ibz illis fuit exemplificat hoc ex sensibilibus. **Nā** simul tpe sunt illuminatio aeris. visio coloris. z discretio rei vise. **Dec** ad longum posui vt p̄siderando tam stupendā p̄missionē diuinā super nobilissimas creaturas p̄pter vnū dūtatat peccatū ābitōnis quō nō p̄ticulares p̄missiones sup̄ maleficoz op̄era p̄pter maiora p̄ctā q̄stum ad aliquas circūstantias admittet. **Nāz** maleficoz peccata in varijs circūstantijs p̄ctm̄ angeli z primoz parentū excedūt vt iam in secūda q̄stione patebit. **Sed** z hoc qz p̄uidencia dei iuste p̄mi-

lit primū hoīem temptari z peccare ex his q̄ dicta sunt de transgressoribz āgelis satis patere p̄t. **Sicut** em̄ ad eundē finē homo z angelus creati fuerūt z i libertate arbitrij relicti. **Ideo** vt beatitudinis p̄miū nō absqz merito perciperēt ideo sicut āgelus a casu nō fuit p̄seruatus vt potestas peccandi ex vno. z p̄tās gratie p̄firmatōnis et altero ad decorum vniuersi patefceret. ita z circa hoīem seruari oportuit. **Un̄. s. Tho. in. ij. di. xiiij. arti. ij.** Illud ex quo deus apparet laudabilis nō debet penitus impediri. sed in peccatis etiā deus apparet laudabilis cū p̄ misericordiā parcit z p̄ iusticiā punit. vñ nō debuit peccatū impedire. tantūmodo breuiter z recapitulādo ad p̄positum redeamus dicamus. **Qz** iusta dei p̄uidencia homo in his p̄missus est multis rōnibus. **Prima** vt ostendatur dei potentia qui solus inuertibilis ē omnis aut creatura mutabilis. **Secūda** aut rō vt declaret dei sapientia q̄ ex malo scit elicere bonū. qd̄ non potuit fieri nisi deus creaturam peccare permisisset. **Tercia** vt manifestet dei clementia. in q̄ x̄ps p̄ mortē suā hominē p̄ditū liberauit. **Quarta** vt ostendatur dei iusticia q̄ nō solum reddit bonis premia sed z malis supplicia. **Quinta** vt homo nō sit peioris conditionis q̄ alie creature quas omnes sic deo administrat vt eas agere p̄p̄ijs motibus sinat. **Unde** z hominē proprio arbitrio relinquere debuit. **Sexta** ē laus hūana laus em̄ viri iusti qz potuit z nō est transgressus. **Septima** est decor vniuersi. quia sicut triplex maluz culpe pene z damni inuenitur ita ex opposito triplex bonū. s. honestū bonū delectabile z vtile. decorat. **Nā** culpa decorat honestas. p̄ penā delectabilitas. p̄ damnū summa vtilitas. **Et** p̄ hec patet responsio ad argumenta.

Soluciones argumentoz.

Ad primū vbi dicit asserere qz diabolo p̄mittat p̄tās nocēdi homibz sit hereticū. **O**ppositū potius patz. qz sic cut asserere qz deus nō p̄mittat hoīem ex libertate arbitrij peccare qn̄ vult ē hereticū. ita asserere qz deus p̄ctm̄ dimittat inultū. hoc autē sit p̄ptatem nocēdi hoibz in vindictā maloz. z ad decorē vniuersi. iuxta illud **Aug. in li. soliloqozū.** Iustiti dñe vita ē vt nūqz dedec̄ culpe sit sine decore vindicte. **Probatio** deniqz argumētū nō valet de sapiente puifore qui excludit defectū z malū q̄ntū p̄t. qz aliud est de eo q̄ habz curā p̄ticulārē z de puifore vniuersali. **Nā** prim⁹ ex malo nō p̄t elicere bonū sicut vniuersalis puifor facit vt p̄ p̄cedentia patuit. **Ad** secūdū patuit qz tam potētia

e f ij

41
q̄ bonitas ⁊ iusticia diuina patescūt in hoc
q̄ mala pmittit. vñ qñ dicif. Aut deus potest
mala impedire aut nō. Dicif q̄ pōt impedi-
re sed nō debuit rōnib; p̄actis. Nec valet in-
stantia si dicat ergo vult mala fieri cū potest
impedire ⁊ nō vult. qz vt in argumentis p̄ve-
ritate tactū est. Deus nō potest velle mala ne-
qz vult mala fieri neqz vult malū nō fieri. sed
vult pmittere malū fieri ⁊ hoc p̄pter p̄fectōnē
vniuersi. Ad terciū **Augul.** ⁊ p̄hs loquūtur
de cognitione hūana cui melius ē nō cogno-
scere mala ⁊ vilia duplici de causa. **Primo** qz
p̄ ea impedimur interdū a cōsideratione ma-
loz ⁊ hoc contingit qz non possumus simul
multa intelligere. Etia; rea de causa q̄ cogita-
tio maloꝝ p̄uertit interdū voluntatem in ma-
lū. **Hec** aut̄ in deo locū nō habent qui intelli-
gunt oīa opera hoīm ⁊ maleficōꝝ absqz aliq̄
defectu. **Ad quartū** ap̄lus curam dei a bob;
remonit. vt ostēdat q̄ quia creatura rōnalis
habet p̄ liberū arbitriū dominiū sui actus vt
dictum ē. Ideo vt ei imputet aliq̄d ad culpā
vel ad meritū ⁊ reddat ei iuxta hoc pena vel
p̄miū. habet deus specialē de eo p̄uidentiā
scōm q̄ irrōnabilia nō p̄uidentur. **Velle** aut̄
asserere q̄ indiuidua irrōnabiliū creaturarū
ex illa auctoritate nō p̄nerent ad diuinā p̄-
uidentiā esset hereticū. qz esset asserere q̄ non
omnia subiecta essent diuine p̄uidentię p̄tra
scripture sacre p̄mendationē sup̄ diuinā sa-
pientiā q̄ attingit a fine vsqz ad finē fortiter ⁊
disponit oīa suauiter. ⁊ esset error rabbi moy-
ses vt in argumētis p̄ veritate patuit. **Ad q̄n-
tum** qz homo nō est institutor nature. sed vt̄
tur naturalib; opib; artis ⁊ virtutis ad suū
vsū. Ideo p̄uidentiā humana nō se exten-
dit ad necessaria que ex natura p̄ueniūt. vt q̄
cras sol oriatur. ad q̄ tñ se extendit p̄uidentiā
dei eo q̄ ip̄e ē actor nature. **Unde** ⁊ defectus
natura les. etiā si ex cursu rez naturalū p̄ue-
nient adhuc diuine p̄uidentię subiacerent.
quare ⁊ **Democritus** ⁊ alij p̄hi naturales er-
rauerūt attribuentes soli necessitate materie
quicq̄ inferiorib; accideret. **Ad vltimū** licet
om̄is pena infligat̄ a deo p̄pter peccata non ta-
men semp̄ maiorib; peccatorib; maleficia in-
fliguntur. vel qz diabolus nō vult vt illos af-
figat ⁊ tēptat q̄s iusto titulo possidere se cer-
nit. vel ideo vt nō ad deū accelerant. iuxta il-
lud. **Multiplicate** sunt infirmit̄. postea acce-
lerauerūt ⁊ ē. **Et** q̄ om̄is pena infligat̄ a deo
p̄pter peccata patz ex seq̄ntib;. qz iuxta **Hiero-
nimū.** Quicq̄d patimur peccatis nostris me-
remur.

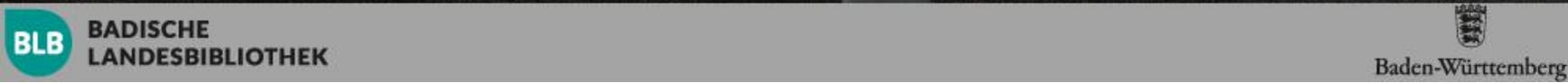
Declaratur q̄ peccata maleficōꝝ graniora
sunt peccatis maloꝝ angeloz ⁊ primoꝝ pa-
rentū. **Un̄** sicut innocentes puniūtur ex cul-
pis parentū. ita ⁊ iam plures innoxij damni-
ficant ⁊ maleficiūtur p̄pter peccata maleficōꝝ

Questio decimaquarta. ⁊ est tota maetria
predicabilis.

Sed sup̄ enormitatē criminū q̄ritur
An maleficōꝝ flagitia cūtra mala
q̄ deus fieri sinit ⁊ vsqz in p̄ns a p̄n-
cipio mūdi fieri pmittit tam in cul-
pis q̄ in penis ⁊ damnis excedūt. **Et** videtur
q̄ nō p̄cipue q̄ ad culpā. **Max** peccatū qd̄ q̄s
cōmittit qd̄ faciliter vitare potuisset excedit
peccatū qd̄ alter p̄mittit q̄ ita faciliter vitare
nō potuit. **Patz** p̄ **Augul.** in de ci. dei. **Da-**
gna ē in peccando iniquitas vbi ē tanta in non
peccando facilitas. **Sed** adam ⁊ plures q̄ ex
aliquo statu p̄fectōis seu etiā gr̄e peccauerūt.
Facilius p̄pter assistentiā gr̄e peccata vitare
potuissent. p̄sertim adam q̄ in gr̄a creatus fu-
erat q̄ plures malefice q̄ hmōi dona non p̄ce-
perūt. ḡ illoꝝ peccata omnia maleficōꝝ flagi-
tia excedūt. **P̄terea** quo ad penam. maiori
culpe maior pena debet. sed peccatū ade gra-
uissime punitū fuit in hoc qd̄ vt p̄tz in om̄es
posterios eius pena cū culpa ostendit in trās-
fusione originalis peccati ḡ eius peccatū gra-
uius ē omnib; alijs peccatis. **P̄terea** q̄ ad
damnū. **Nam** iuxta **Augul.** Ex hoc aliq̄d ē
malū qz adimit bonū. ergo vbi plus de bono
amittitur ibi maior culpa p̄cessit. sed peccatū
primi parentis maius damnū tam in natu-
ralibus q̄ in gratuitis intulit vbi nos inno-
centia ⁊ immortalitate priuauit quod nullū
alioꝝ sequentiū peccata intulit. ergo ⁊ ē. **S̄**
contra. id quod plures ratōnes mali includit
magis est malum. sed peccata maleficōꝝ sunt
huius. **Nam** omnia mala in bonis nature ⁊
fortune procurare possunt deo pmittente. vt
ex bulla pape deducif. **P̄terea** adam pecca-
uit solummō faciendo illud qd̄ est vtroqz mō
malū qz prohibitū. ⁊ qd̄ nō erat malū fm se.
Sed malefici ⁊ alij peccatores peccant facien-
do illud qd̄ est vtroqz mō malū ⁊ fm se ⁊ pro-
hibitum. vt homicidia ⁊ alia multa inhibita.
Unde eoꝝ peccata grauiora sunt alijs pecca-
tis. **P̄terea** p̄ctm̄ qd̄ ē ex certa malicia ē gra-
uius p̄ctō qd̄ ē p̄ ignorantia. sed malefice ex
magna malicia p̄remnūt fidem ⁊ sacramenta
fidei. put plures p̄fesse sunt. **Risio.** q̄ mala q̄
a modernis maleficis perpetrānt cuncta alia
mala que deus vnq̄ fieri permisit scōm quod
in titulo questionis tangitur excedunt. ⁊ hoc

quo ad peccata q̄ contingunt in perversitate
 morū. licet secus sit de peccatis q̄ opponūtur
 alijs virtutibz theologicis. potest ostendi tri
 plici via. Primo in generali compando eorū
 opera indifferēter ad quocūq; flagicia mundi
 Secūdo in speciali compando ad species sit
 perditionis ex quocūq; pacto cū demonibus
 inito. Tercio compando illa ad peccata ma
 loꝝ angeloꝝ aut etiā primoꝝ parentū. Pri
 mū sic. Nam cū triplex sit malum. videlz. cul
 pe. pene. damni. eo q̄ triplex sit bonū cui illa
 opponūtur. s. honestuz. delectabile z vtile. Et
 culpe opponitur honestū. Pene delectabile.
 Damno vtile. Q̄ culpa maleficarum excedit
 cūcta alia peccata sic apparet. Nam iuxta do
 ctrinam sancti Tho. in. ij. di. xxiij. ar. ij. Licet
 in peccato multa possint considerari ex quibus
 peccati gravitas vel etiā leuitas trahi potest.
 Un̄ z contingit q̄ idem peccatū q̄ scdm̄ vni
 eorū est gravius scdm̄ aliud leuius inueniat
 prout dicere possumus. In fornicatione iu
 uenis peccat. senex insanit. Tamē illa simpli
 citer grauiora sunt q̄ plures z potētiores ha
 bent nō dico circūstantias soluz sed in specie
 z quantitate peccati essentiali. peccati gravita
 tem. Et sic dicere possumus q̄ licet peccatuz
 ade q̄stum ad aliquas circūstantias grauius
 sit omnibz alijs peccatis q̄stum ad hoc q̄ mi
 nori tempratione pulsatus cecidit. qz videli
 cet tantū ab extrinseco. Et etiā quia facilius
 resistere potuisset ppter originālē iusticiam in
 qua creatus erat. Tamē q̄stum ad speciem z
 quantitatem peccati z etiā q̄stum ad alias cir
 cūstantias q̄ peccatum magis aggrauant si
 cut multa grauiora peccata sunt secuta ita et
 inter illa omnia maleficorū excedūt qd̄ etiā cla
 rius ex duobz deducit. Nam sicut vni pecc
 atū dicit̄ maius altero vel causalitate vt pec
 catū luciferi. vel generalitate vt peccatū ade.
 vel deformitate vt peccatū iude. Vel difficul
 tate remittendi vt peccatū in spūm̄ sanctum.
 Vel piculo vt peccatū ignorātie. Vel in sepa
 ritate vt peccatū cupiditatis. Vel pronita
 te vt peccatum carnis. Vel diuine maiestatis
 offensione vt peccatū idolatrie z infidelitatis
 Vel expugnandi difficultate vt supbia. Vel
 mentis cecitate vt ira. Ita z post peccatū luci
 feri omnia alia peccata maleficorū opa excedūt
 tam in deformitate crucifixū abnegantes. q̄
 z pronitate spurcitas carnis cū demonibus
 exercentes. Ac mentis cecitate i. omne nocu
 mentū tam animaz. quam corpoꝝ hominū z
 iumētoꝝ. toto malignitatis spiritu debachā
 tes. put ex supradictis patuit. Qd̄ etiā iuxta
 Irido. nomen ostendit. Dicitur: em̄ malefici

ob facinoꝝ magnitudinem zc. vt supra pa
 tuit. Deducitur z ex isto. Nam cum duo sunt
 in peccato auersio z puerio. Juxta illud Au
 gustini. Peccatum est sp̄reto incommutabili
 bono rebus mutabilibus inherere. Et ipsa
 etiā auersio a deo sit tanq̄ formale sicut ipa
 conuersio tanq̄ materiale. Ideo tanto aliqd̄
 peccatum est grauius quanto magis homo
 per ipsum a deo separatur. Et quia per infi
 delitatem homo maxime a deo elongatur. iō
 z maius omnibus peccatis maleficium infi
 delitatis existit. Et hoc declaratur per nomē
 heresis quod est etiam apostasia a fide simul
 z q̄ tota earum vita peccatum est. De primo.
 Nam cum peccatum infidelitatis cōsistat in
 renitendo fidei. Et hoc potest dupliciter fieri
 vel quia renititur fidei nondum suscepte aut
 suscepte. Si primo modo tūc est infidelitas
 paganorum seu gentilium. Si secundo mo
 do tunc iterum dupliciter. quia aut renititur
 christiane fidei suscepte in figura aut in ipsa
 manifestatione veritatis. Primo modo ē in
 fidelitas indeorum. Secūdo modo infideli
 tas hereticorū. Unde patet q̄ heresis malefi
 carū inter tres species infidelitatis grauisi
 ma existit. quod etiā ratione z auctoritate cō
 probatur. Nam. ij. Petri. ij. dicit̄. Melius
 erat illis viā veritatis nō cognoscere q̄ post
 cognitā retroꝝsum conuerti. Ratione. Nā
 sicut grauius peccat qui non implet quod p
 misit q̄ ille qui non implet hoc quod nunq̄
 promisit. Ideo infidelitas hereticorū qui pro
 fitentur fidem euangelij z tamen ei renitunt
 tur corrupentes ipsam grauius peccant q̄
 iudei z pagani. Et iterū. Iudei grauius pec
 cant q̄ pagani quia susceperūt fidei christia
 ne figuram in veteri lege quā male interpre
 tantes corrupunt quod pagani non faciunt
 ideo etiam iporū infidelitas est grauius pec
 catum q̄ infidelitas gentilium qui nunq̄ fi
 dem euangelij susceperunt. De secundo q̄ z
 apostate nuncupantur. Nam fm̄ Tho. se. se.
 q. xij. Apostata importat quandā retrocessi
 onem a deo z religione q̄ fit. per diuersos mo
 dos quibus homo coniūgitur deo. vel per fi
 dem. Vel per subiectam ad obediendum vo
 luntatem Vel per religionem. et clericatum.
 Secūduz quod etiam dicit̄ Raymūduz. z
 Hostiē. q̄ apostasia est temerarius a fidei sta
 tu vel obediētie vel religionis excessus. Et
 cum remoto priorī remouetur posterius sed
 non econuerso. Ideo z prima alias duas ex
 cedit. scilicet apostasia a fide precedit a religi
 one. de qua. t. i. xij. dist. quantūlibet. z. xvi. q.
 i. legi nō debet. Tamē fm̄ Ray. nō indicatur
 z e f iij

apostata seu fugitiuus etiam si ad longinqua
dina euagetur. nisi postquam sic uiuit quod animum
redeundi se deposuisse ostendit. ff. de re mili.
l. desertorem. Et hoc fieret si uxorem duceret
vel simile tale. Similiter et apostasiam inobe-
dientie ubi quis sponte contemnit precepta ec-
clesie et prelatorum. de qua. iij. q. iij. alieni. Qui
etiam infamis efficitur repellitur a testimo-
nio et debet excommunicari. xi. q. iij. Si autem.
Unde et apostasia de qua loquimur super apo-
stasiam maleficarum dicitur apostasia perfidie
quod tanto grauior. quanto et cuius inimico fidei
rationis salutis per pactum expressum pagit.
Hoc enim habent facere malefice et hoc inimi-
cus ille exigit vel in toto vel in parte. Reper-
te sunt enim per nos inquisitores quod omnes fidei
articulos abnegauerant. quasdam vero cer-
tas in numero semper tamen confessionem veram
et sacramentalem habeant abnegare. Unde et
Juliani apostate perfidia non videtur tanta
fuisse licet in alijs aduersus ecclesiam maio-
ra exercuisset. de qua. ii. q. vii. non potest. Si
quis vero incidentaliter quereretur. Quid si me-
te et corde fidem tenerent quorum scrutator so-
lum deus est. et non quecumque angelica creatu-
ra ut supra patuit. facerent tamen reuerentiam et
obedientiam diabolo per actus exteriores. Di-
cendum videtur quod cum apostasia perfidie du-
pliciter potest fieri. per actus infidelitatis ex-
teriores absque expresso pacto cum demone inito.
sicut qui in terris infidelium mahumeticam vi-
tam assumeret aut in terris christianorum cum ex-
presso pacto et. Primum ubi mente retinent fi-
dem. actu tamen exteriori negant. licet non sint apo-
state nec heretici tamen mortaliter peccant. Sic
enim salomon dijs suis uxorum reuerentiam ex-
hibuit. Nec enim aliquis excusatur si ex metu
hoc faceret. quia secundum Augustinum. Sanctius
est mori fame quam vesci idolatricis. aliqui habent
Socius. xxxij. q. iij. Socius. Malefice autem
quantumcumque fidem retinent corde et abnegant
ore apostate tamen iudicantur eo quod sedus cum
morte et pactum cum inferno pepigerunt. Un-
de sanctus Thomas in. ii. dif. iij. ar. ultimo.
Loquens de similibus operibus magicis. Et quod
quocumque modo auxilium petunt a demonibus
dicit. In omnibus est apostasia a fide. propter pa-
ctum initum cum demone vel verbotenus si
inuocatio interfit vel facto aliquo etiam si sa-
crificia desint. non enim potest homo duobus do-
minis seruire. Ad idem Albertus ubi supra
dif. viij. ubi queritur. Utrum magicis et ma-
thematis intendere sit peccatum et apostasia
a fide. Ita respondit. In talibus est semper
apostasia verbi vel operis. Si enim inuocatio

nes fiant tunc apertum pactum inicitur cum de-
mone et tunc est aperta apostasia verborum.
Si autem non sit nisi opere simplici tunc est
apostasia operis. Et quia in his omnibus sem-
per est fidei contumelia quia expectatur a de-
mone quod expectandum est a deo ideo sem-
per apostasia iudicatur. Ecce quod clare dupli-
cem apostasiam ponunt terciam subintelligentes
scilicet cordis que si desit tamen malefice
verbis et operibus apostatrices iudicantur. Pe-
nis ergo ut patebit hereticorum et apostata-
rum subiacere debet. Est et tercia criminis enor-
mitas pre cunctis alijs hereticis in eis. Nam
si iuxta Augustinum omnis infidelium vita pec-
catum est. xxxvij. q. i. §. ij. et est glosa super illud
Ramanorum. xiiij. Omne quod non est ex fide
peccatum est. Quid iudicandum est de tota vi-
ta id est de omnibus alijs operibus malefica-
rum que tamen non ad complacentiam demo-
num fiant sicut ieiunare. ecclesias frequenta-
re. communicare et sic de alijs. In omnibus enim
peccant mortaliter quod sic declaratur. Tan-
ta est enim labes huius peccati quod facultatem re-
surgendi licet non ex toto amputat. eo quod pec-
catum non corrumpit totum bonum nature
et lumen naturale in eis remaneat. Tamen pro-
pter prestitum homagium nisi ab illo absol-
uantur. omnia eorum opera etiam de genere
bonorum sunt potius de genere malorum quod
in alijs infidelibus non cernitur. Nam secundum Tho-
ma. se. q. x. An omnis actio infidelium sit pecca-
tum dicit quod quousque opera infidelium que sunt
de genere bonorum ut ieiunia elemosine et hu-
iusmodi non sunt eis meritoria propter infi-
delitatem que est grauissimum peccatum. ta-
men quia peccatum non corrumpit totum bo-
num nature sed remanet in eis lumen natu-
rale. Ideo non omnis actus eorum est morta-
le peccatum. sed actus procedens ex ipsa infi-
delitate vel relatus ad ipsam etiam si sit de ge-
nere bonorum. puta sarracenus ieiunat ut ser-
uat legem. Mahumeti de ieiunio mandan-
tem Iudeus celebrat suas festiuitates et hu-
iusmodi in his est mortale. Et sic intelligitur
illud Augustini supra allegatum. Omnis in-
fidelium vita peccatum est.

Et malefice grauissimas merentur penas
ultra omnes flagitiosos mundi.

Denique quod eorum flagicia cuncta ali-
orum peccata excedunt quantum ad
demeritum pene declaratur. Primo
quo ad penam hereticis infligen-
dam. Secundo quo ad penam apostatis in-

ferendam. Nam heretici quadruplici pena puniuntur scilicet Raymundū scilicet excommunicatione. depositione. rerum ablatione. et corporali morte. De quibus omnibus lector inueniet super primū. de senten. excom. Nouerit. et super secundum. xxiij. q. i. Qui contra pacem. et tertium. dist. viij. quo iure. et xxiij. q. vij. ca. i. et sequenti. super quartum. eo. titu. scilicet de hereticis. Excommunicamus primo et secundo. imo et grauissimas incurrunt penas. Credentes. receptatores. fautores et defensores. Nam ultra penam excommunicationis illis inflictam heretici cum fautoribus et defensoribus suis et receptatoribus et ipsorum filij usque ad secundam generationem per lineam paternam. per lineam vero maternam usque ad primum gradum ad nullum beneficiū vel officium ecclesiasticum admittuntur ut eo. tit. quicūq. et c. statutum. li. vi. Sed super terciam penam si heretici habent filios catholicos priuatur paterna hereditate in detestatione criminis. Et super quartam penam si post deprehensionem erroris continuo non uelit reuerti et heresim abiurare subito debet comburi si laicus est. Falsarij enim pecunie statim morti traduntur quantum magis falsarij fidei. Si uero clericus post solennem degradationem relinquitur curie seculari occidendus. Si autem reuertantur ad fidem detruendi debent in perpetuum carcerem. de hereticis. Excommunicamus. primo et secundo. et hoc de rigore iuris. Dicitur tamen agitur cum eis post abiurationem quam ad arbitrium episcopi et inquisitoris facere debent. put in tercia parte operis patebit ubi de varijs modis sententiarum tales tractatur. quis etiam dicatur deprehensus et conuictus seu etiam relapsus. His autem modis mulctare maleficos non uidetur sufficere cum non sint simplices heretice. sed et apostate et ultra hoc quod in ipsa apostasia non hominibus propter metum aut carnis oblectamenta fidem abnegant. ut supra tactum est. Sed ipsis demonibus ultra abnegationem etiam hominibus corpora et animas offerendo prestant. Et quibus satis probabile uidetur quod quantumcumque peniteant et ad fidem reuertantur non debent. sicut alij heretici carceribus perpetuis mancipari sed ultimo supplicio puniri. et hoc etiam propter damna temporalia hominibus et iumentis varijs modis illata leges imperant. ut patet. De maleficis. l. nullus. l. nemo. et l. culpa. Et est similis culpa phibita. discere et docere. Et loquitur leges super foris illegos. quātomagis super maleficos. ubi dicitur quod pena illorum est bonorum publicatio et de-

capitatio. Et si quis tali arte mulierē ad luxuriam prouocauerit vel econuerso bestijs exponitur. ut dicitur ibidem. l. multi. et de his in prima questione tactum est.

¶ Questione decimaquinta. Declaratur quod propter peccata maleficarum innoxij sepe maleficiantur licet etiam interdum propter peccata propria.

Sed hoc quod diuina promissione plures innoxij damnificantur et puniuntur in premisis nocentis propter aliena peccata maleficarum et non propter culpas proprias. Nec alicui hoc uideatur inconueniens ostendit sanctus thomas scda scda. q. cxiij. Hoc fieri iuste a deo. loquendo de penis presentis uite triplici ratione. Primo quidem quod vnus homo est res alterius. et sicut quis punitur in rebus ita et in penam alterius aliquis puniri potest. Nam filij secundum corpus sunt quedam res patris. et serui et animalia res dominorum. et sic filij puniuntur quandoque pro parentibus sicut filius natus ex adulterio dauid mortuus fuit citius. et animalia amalechitarum iussa sunt interfici. quāuis et in huiusmodi sit ratio mistica. ut habetur. i. q. iij. §. paruulos. Secundo quia peccatum vnus deriuatur in alterum et hoc dupliciter. Per imitationem sicut filij imitantur peccata parentum et serui et subditi peccata dominorum ut audacius peccent ut fit in rebus male acquisitis in quibus filij succedunt. serui in atrocibus et guerris iniustis. Unde sepius interficiuntur. et subditi prelatorum audacius peccant dum eos peccare cernunt etiam si eadem peccata non committunt unde et iuste puniuntur. Deriuatur etiam peccatum vnus in alterum per modum meriti. ut subditorum in malum prelatum id est quod peccata subditorum merentur peccatorem prelatum secundum illud Job. Regnare facit hypocritam propter peccata populi. Deriuatur etiam peccatum et consequenter pena per aliquem consensum vel dissimulationem. Hoc est quando superiores peccata non redarguunt tunc sepius sunt boni cum malis puniuntur. ut dicit Augustinus in primo de ciui. dei. Exemplum ubi inter nos inquisitores vnus reperit quoddam oppidum mortalitate hominum quasi destitutum et ubi fama uolabat quod quedam mulier sepulta in theamē in qua sepulta erat successiue deglutiret et quod pestis cessare non possit nisi ex integro theamē deglutiret ad ventrem sumpsisset

Habito consilio desup scultetus cū prefecto civitatis sepulcrū effodientes inuenerūt qua si dimidietatem lintbeaminis p os r collum. vsq; in ventre immisam r cōsumptam. Quo viso motus scultetus gladium extraxit r caput amputando extra foueam proiecit. sicq; subito pestis cessauit. **E**x quib; utiq; diuina pmissione peccata illius vetule sup innoxios ppter dissimulationem presidentiū punita fu erunt. Nam p̄habita inquisitione repertū fuit ipam longo tempe vite sue fortilegam r magam fuisse. **E**xemplū de punitione dauid in enumeratione populi p pestem. **T**ercio sit diuina pmissione vt bñane societatis vnio cōmendetur ex quaynus homo debet pro alio sollicitus esse vt nō peccet r ad detestationem peccati dum. s. pena vnus redūdat in omnes. quasi omnes sint vnū corp⁹. **E**xemplū de peccato **A**chor. **J**osue. vii. Possumus adhuc ad dere duos modos p̄t puniūtur mali interdū per bonos interdū etiam p̄ alios malos. **N**am vt **Gratian⁹** dicit. **xxij. q. v. §. vlti.** Ali quando deus punit malos p̄ legitimā potestatem gerentes ex mandato suo. r hoc dupli ceter. **I**nterdū cū merito punientū sicut punit peccata chananeoz p̄ populū suū. **I**nterdū absq; merito punientū sed etiā in iporū penam sicut tribum beniamin punit. et delevit vsq; ad paucos. **A**liqñ punit etiam p̄ populos suos iussu seu pmissione excitatos non tamē intendentes deo obsequi sed sue satisfacere cupiditati. r ideo cū sui damnatione sicut iam punit populū suū p̄ thurcos. r sepius ante p̄ alienigenas etiam in veteri lege. **S**ed nota. q̄ quacūq; de causa q̄s puniatur si nō sustinet patiēter penas tūc sunt flagella nō ad satisfactionē sed ad vindictam tantum id est punitionē. **I**uxta illud **Deutro. xxxij.** **I**gnis. s. pene temporalis succensus est in furore meo id est in punitione. qz alias non est in deo furor. r ardebit vsq; ad inferni nouissima id est vindicta hic incipiet r ardebit vsq; ad extremā damnationē. vt exponit **Augus.** **E**t habetur de pe. di. iij. §. auctoritas. **S**ed si patienter ferant ipsa flagella r sit patiens in statu gratie habet locū satisfactionis vt dicit **Tho. in. iij.** **E**tia si quis puniret a iudice ppter maleficiū cōmissum vel etiam malefica r hoc fm plus r minus fm deuotionē patientis r qualitatem criminis. **D**ors autē naturalis cum sit vltimū terribiliū. nō tñ est satisfactoria qz p naturā inoleuit in penā originalis peccati. **L**icet fm **Scotū** etiā volūtarie r cū deuotione expectata r deo oblata in sua amaritudine possit fieri aliquo mō satisfactoria. **D**ors tñ

violenta siue quis eam meruit siue non semper est satisfactoria si patienter sustineatur r in gratia. **E**t hec quidem quo ad penas propter aliorum peccata inflictas. **P**ropter propria autem etiam deus flagellat in vita p̄senti r specialiter circa maleficia inferenda. **N**ā **Thobie septimo.** **S**uper illos qui libidini deseruiūt diabolus accipit potestatem. quod etiam ex precedentibus patuit declarādo maleficia circa mēbra r potestas generatiue potentie que deus amplius permittit maleficari. **A**tamen ad predicandum populo notandum q̄ premisis punitionibus non obstantibus scdm̄ quas deus pro culpis alienis siue proprijs punit hanc regulaz iuris p̄ fundamento teneat r populo proponat que dicit **S**ine culpa nisi subsit causa non est aliquis puniendus. extra de regu. iij. r hec regula locum habet in iudicio poli id est dei. r in iudicio fori id est in foro humano siue seculari siue ecclesiastico. **D**ecleara de iudicio poli. **N**ā cum deus duplici pena spiritali r temporalis punit. **I**n prima inuenitur q̄ nūq; sine culpa. **I**n secunda inuenitur q̄ interdum bene sine culpa sed non sine causa. **D**e prima spūa li pena que cum est triplex scilicet. subtractio gratie. vnde sequitur obduratio in p̄sitis. non fit sine culpa propria. **S**ecūda pena dāni id est p̄riuationis glorie. hoc etiam nunq; infligitur sine culpa propriavt in adultis. vt contracta vt in paruulis in originali decedē tibus. **T**ercia pena sensus. i. cruciatio ignis infernalis etiam patet. **U**nde qd̄ dicit **Exo. xx.** **E**go dominus zelotes visitās peccata parentum in filios vsq; in tertiam r quartaz generationem. intelligitur de imitatoribus p̄ternoz scelez vt exponit **Gratianus. i. q. iij. §. q̄bus.** vbi etiā dat alias expositōnes. **D**e secūda autē pena spūa li punit de⁹. **P**ropter culpā alteri⁹ vt sup̄ tactū. triplici rōe. vt etiā sine culpa aliena r ppria sed non sine cā. vt etiā ex culpa ppria r nō aliena. qd̄ si vis scire causas ppter q̄s deus puuit r tñ absq; culpa aliena r ppria. videas qnq; modos q̄s ponit mgr̄ in iij. di. xv. c. ij. **E**t recipe tres primas causas. **R**eliqs duas accipe p̄ culpis pprijs. **N**ā dicit qnq; de causis de⁹ hoīem flagellat in vita p̄nti sue penas infert. **P**rimo vt de⁹ glorificetur. **E**t hoc fit qñ miraculose remouet pena siue flagellū. **E**xēplū de ceco nato. **Jo. ix.** **D**e lazaro resuscitato. **Jo. xi.** **S**ecō si p̄mū delit immittit tñ vt meritū cumulet p̄ exercitiū paciētie. **A**c etiā vt p̄tus latēs intus alijs manifestet. **E**xēpla in **Job. i.** r **Thob. ij.** **T**ercō vt virtus cōseruet p̄ humiliationem flagelloz.

Exemplū in paulo q̄ de se dicit. ij. ad. corint. xij. Ne magnitudo reuelationū extollat me datus est mihi stimulus carnis mee āgelus sathane zc. q̄ stimulus fm Remigiū fuit que dam infirmitas corporalis. De sunt cause sine culpa. Quarto vt eterna damnatio hic inchoetur. vt. f. aliq̄liter ostendat qd̄ in inferno patietur. Exemplū in herode. Act. xij. z in Antiocho. ij. Dacha. ix. Quinto vt homo purificetur. vel p̄ expulsiōe culpe cū. f. ex flagellis p̄teritur. Exemplū de maria sorore aaron Numeri. xij. a lepra infecta. z israelitis p̄stratis i deserto. fm Hiero. xxij. q. iij. qd̄ ergo. Vel ad satisfaciōe pene. Exemplū in dauid q̄ post remissionē adulteri p̄missi quo ad culpam in penā fuit expulsus de regno. vt patet in. ij. Re. qd̄ notat Grego. de pe. dif. i. si pctm̄ dauid. Posset etiā dici omnē penā quā patimur p̄cedere ex culpa nostra saltm̄ origināli cū qua nascimur qz ipm̄ ē causa omnīū casualitātū. ar. di. v. ad eius. Sed z tertia pena q̄ z damni loquēdo de illa quo ad eternā damnationē quā in futuro sustinebūt. nemo ambigat quin sup̄ omnes damnatos in penis sibi libi cruciabuntur. Sicut em̄ gr̄e visio in patria. ita mortali culpe pena in inferno succedit. Et sicut gradus beatitudinis in patria cōmensurātur iuxta gradus charitatis z gr̄e in via. ita z mensura suppliciorū in inferno iuxta mensurā criminū in via. Hoc ē qd̄ Deut. xxx. dz. Pro mensura peccati erit z plagarū modus. Et si hoc in alijs peccatis omnibus tñ in speciali maleficiis hoc cōuenit quod ad Hebre. x. tangit. Quāto magis puratis deteriora mereri supplicia q̄ filiū dei cōculcauit z sanguinē testamēti pollutū duxerit. in quo sanctificatus ē. Nec sunt pp̄ria maleficarum fidem abnegantiū z p̄ diuini sumū sacramentum plurima maleficia vt iam in secūda parte patebit excrecentium.

Sextadecima. Declaratur in speciali veritas premissa compando opera maleficarū ad alias superstitionis species.

Remissa deniqz veritas q̄ ad enormitatem criminū in maleficiis p̄batur. per p̄pationē ad alia opera magorū z diuinatoz. Nam cum quatuordecim sint species circa opa superstitionis ex triplici genere diuinationū. Quoz primū sit per manifestam demonū inuocationē. Secundū p̄ tacitam solam p̄siderationē dispositionis vel motus alicuius rei. vt siderū dierū. aurarū z hmōi. Tercij p̄ considerationem alicuius actus hūani ad inq̄rendū aliquid occultū q̄ sortū nomē habent. Et spes

cies primi generis diuinationis que sit p̄ pressam demonū inuocationem. sint prestigium. diuinationo somniorū. Nigromancia. Diuinationo p̄bitonica. Geomācia. Idromancia. Aeromancia. Piromancia et ariolorum cultus. Tho. sc. se. q. xcv. z. xxvi. q. iij. igif. z. q. v. nec mirum. Species deniqz secūdi generis generalitici. auruspices. augures omen seruantibus chyromantia z spatulamantia. Species etiā tercij generis variatur scdm̄ omnia illa que sortium nomen habent ad inquirendum aliquid occultum. scilicet per cōsiderationem punctozum. festucarum. figurarum in plumbo liquefactarum. Et de his Thomas. vbi supra. z. xxvi. q. ij. z. q. iij. per totum. Tamen hęc omnia crimina maleficarum flagicia excedunt. quod de prestantiōibus speciebus deducitur. Unde z de minori bus non difficultatur. Nam in prima specie vbi aliqui prestigiosis quibusdam apparitionibus sensus humanos decipiūt vt res corporalis aliter sentiat per sensum visus aut tactus vt in precedentibus tactum est de modo p̄stringendi. Valefice his non consente circa membra generatiue potentie illa interdum prestigiosa apparitione auferendo licet non in rerum veritate. etiam ipsam generatiuam potentiam pluries auferunt. ne mulier concipere aut vir actū exercere valeat etiā remanente membro absqz prestigiosa illusione post conceptum etiam abortum procurāt sepe procurāt cum innumeris alijs malis in diuersis etiam formis bestiarum apparent vt in superioribus patuit. In secunda deniqz specie que z nigromancia dicitur. z fit per mortuozū apparitionem vel locutionē. cum vt dicitur tercio libro ethimo. Nigros grece mors dicitur latine. mancia vero diuinationo. faciūt aut talia per sanguinē hominis aut alius cuius animalis. super quibusdam caracteribus. scientes demones sanguinē amare. id ē eius effusionē z peccata. Unde fit vt vbi mortuos ab inferis sevocare putant ad respondēdum ad interrogata. demones in eoz similitudinibus apparētes talia exercent. Et hmōi artis erat illa maga z p̄bitonissa de q̄. i. Reg. xxvij. q̄ ad instāciam saulis samuelē suscitauit. Nec ex hoc putat quis talia esse licita qz scriptura cōmemorat animam iusti p̄phete ab inferis vocatam sauli euentū futuri belli etiā per mulierē p̄bitonissam aperuisse. Quia vt Augul. dicit ad simplicianū. Nō ē absurdū credere aliq̄ dispēsatiōe p̄missum fuisse. vt nō dūante arte magica vel potētia. sed dispēsatione occulta. que p̄bitonissam z saulem latebat

se iusti spūs ostenderet regis aspectibz diuina eū sentētia percussurus. Vel non vere spūs samuelis a sua rege ē excitatus. sed aliqd fantasia z illusio demonuz imaginaria diaboli machinationibz ē facta quā appellat samuele scriptura. sicut imagines solent suaz rex nominibz appellari. Hec ex rñsione cuiusdā argumenti sup qñtionē. An diuiniatio q̄ sit inuocatione demonū sit illicita. se. se. q. rcy. ar. iij. Ad secundū. Sed si lectori placet videat rñsionē sup vltimū argumentū qñtionis. An gradus pphetie sint in beatis in eadem summa. q. clxxij. Inspiciat etiā dictū Augusti. rxi. q. v. Nec mirū. Sed hec parū ad maleficaz opa q̄ nullā in serentent spēm pietatis vt intuenti eoz opa patet sanguinē innocentem fundere nō cessantes. occulta queqz diabolicis instructionibz manifestātes nec viuis aut mortuis peunt vbi alas eū corpibz interrimūt. In tertia deniqz specie q̄ z somnioruz diuiniatio dicit̄ dupl̄ obseruatur. Primo qñ q̄s vñt̄ somnijs vt valeat aliqd occultū inuestigare ex reuelatione maloz spiritū cuiz q̄bz hñtur pacta expressa qñ. s. ad hoc inuocant̄. Secūdo vero qñ q̄s vñt̄ somnijs ad cognoscendū futura fm q̄ somnia pcedūt ex reuelatione diuina vel ex causa naturali intrinseca vel extrinseca qñtuz pōt se extendere talis virtus nō erit illicita diuiniatio. hec t̄bo. vbi supra. Pro cui⁹ intelligētia vt p̄di catores nucleū ad minus habeant. Notandū ad primū de āgelis q̄ cū āgelus sit limitate virtutis efficacius reuelare pōt aliqd futurorū ale disposito q̄s indispōsite. Dispositio aut̄ fit post sedationē motū exteriorz z interiorz vt qñ silentes sunt noctes z sedati sunt motus fumo sitatū z hoc fit circa aurorā qñ digestio ē completa. z hoc dico de nobis p̄cōzibz similibus q̄bz angeli ex diuina pietate ad p̄secutionem officij aliqua reuelāt aut tpe studij in aurora intellectū de occultis scripturaz informant̄. Prehendet em̄ angelus bonus intellectui sicut deus volūtati. z corpa celestia nostris corporibus. alijs aut̄ p̄fectioribz q̄buscūqz. pōt z q̄cūqz hora reuelare vigilando z dormiēdo q̄s vñt̄ iuxta p̄hm. in de som. z vigil. sunt magis apte recipe reuelationes vt dictum ē vno tpe q̄ altero put ceteri magi facere cōsueuerūt. Ad secundū nota q̄ ex naturali sollicitudine nature de regimine corpis cōtin̄git q̄ q̄dam futura hñt causam naturālē in hoīe somniantē. z tūc illa somnia seu visiones sunt tantūmō signa z nō cause. sicut ex pte angeli dictuz est. z hoc accidentiū futurorū in homine vt sanitatis vel egritudinis vel piculi zc. Et hec

est sententia **Aresto**. vbi supra. Quia natura representat in somnis anime aliquas dispositiones que sunt in corpore ex q̄bz postea conringit infirmitas vel aliud. vt si quis somnet de occupationibz igneis. signum est q̄ p̄cedo minatur in eo colera. si de aeris vt de volatu z huiusmodi signū est sanguinis. si aque vel alterius liquoris aquei signum est flegmatis si de terreis. signum est melancolie. Et ideo per somnia quandoqz iuuatur medici ad cognoscendum dispositiones corporis. vt etiaz dicit philosophus in eodē libro. S; hec iterum leuia sunt per compationem ad somnia a maleficis superstitione obseruata. Nā si corpozaliter vt supra tactum est nolūt transferri sed tantum imaginarie cernere que a consodalibus maleficis perpetrantur reponere se habent ad sinistrū latus in nomine sui diaboli z omniū demonioz. Unde fit vt ei singula imaginaria visione representantur a simili. Si aliqua occulta scire pro se vel alijs hominibus volunt a demonibus p̄ somnia instruitur non per tacita sed per expressa cum eis pacta inita. Nec iterum per quodcūqz pactum quocūqz modo per aliquod sacrificium alicuius animalis seu sacrilege deprecationis aut cultus etiam latric exhibitionis sed scipias in anima z corpore demonibz offerentes. fidem penitus sacrilego ore abnegādo. Nec his cōtente etiam p̄prios aut alienos infantes demonibus offerunt aut interrimūt. de quibus supra habitum est. In q̄rta deniqz specie q̄ per phitones a phiton apolline. iuxta **Isidorū** qui auctor diuinandi dicit̄ fuisse exercet. nō per somnia aut p̄ mortuoz allocutionē. sed p̄ viuos. vt in arreptiuis. qui sic arrepti a demonibz vel vltimarie aut inuoluntarie ad p̄dicandum tantummodo futura. z nō ad alia flagitia perpetrando agitāt̄ qualis fuit illa puella de qua **Actu. rvi.** Clamando post apostolos q̄ essent veri serui dei. **Uñ indignatus paulus imperauit spiritui exire ab ea.** Patet q̄ modica sit p̄p̄atio p̄ respectū ad maleficas reoz opera. q̄ vñt̄ sic ob magnitudinem facinoruz z enormitatem criminū. iuxta **Isid.** vñ supra habitū est nūcupatur. vñ cā breuitatis de alijs minoribus sp̄bz diuinationū hec pbare nō expedit vbi maiores excedere noscūt. nā vbi p̄dicato ri placet applicare alias sp̄es vt geomantiā q̄ fit circa corpus terreste vt in vngue vñ in ferro vñ lapide poluo. **Idromantiā** q̄ fit in aq̄ vel crystallo. **Aremantiā** q̄ fit in acre. **Piromantiā** que fit in igne. **Arioloz** que in visceribus animalū imolatorum in aris demonū.

Licet he omnes p expressam demonū inuocacionē fiat. nulla tñ ē spatio ad maleficia maleficarū cū ad nullū nocumētū hoīm iumentoz 7 terre frugū tendūt directe. Sz ad futurorū p̄cognitionē. De alijs etiā speciebus diuinationū q̄ cū tacita inuocatoe 7 etiā p̄ tacitū vt sic pactū erga deū p̄cōdēs practicatur vt sunt generalitici seu astrologi sic dicti p̄pter natalium p̄siderationes. Aurspices qui dies 7 horas obseruant. Augures q̄ gestus 7 garritus auū 7 omen q̄ verba hoīm obseruat. Et chyromantici q̄ ex lineamētis manū aut spatulīs aīaliū diuināt. Si cui placet inspiari p̄ceptorū. Nider circa secūdū p̄ceptū 7 plura inueniet quomō sint licita 7 quō nō. Maleficarum vero opera nūq̄ sunt licita.

Decimaseptima est declaratiua quartedecime grauitatem criminis ad peccata quecūq̄ demonū compando.

Sed tanta est eaz facinorū magnitudo q̄ etiā maloz angeloz peccata 7 ruinam excedūt. Et si in culpis quō nō etiā i infernalibz supplicijs.

Et hoc quidē quo ad culpas demonstrare nō est difficile varijs rōnibz. Primo. nā licet eius peccatū sit irremissibile hoc tñ nō est propter magnitudinē criminis habendo respectū ad eoz naturalia. 7 p̄cipue fm opinionē illoz q̄ dicūt eos tantum in naturalibz 7 nūq̄ in grauitis fuisse creatos. Et q̄ bonū gratie excedit bonū nature. ideo illoz peccata q̄ a statu gratie cadūt put malefice fidem susceptaz in baptismo abnegantes existūt. eozū vtq̄ pctā excedūt. Si vero dicamus eos in grā fuisse creatos licet nō p̄firmatos. sic etiā malefice licet nō creati in gratia tamē a gratia sponte cederunt sicut 7 ille volens peccauit. Secundo demonstrat. nam licz eius peccatū sit irremissibile varijs de causis alijs. puta fm aug. quia nullo suggerēte peccauit. ideo etiā nullo reparante redire debet. Vel q̄ fm Damas. cōtra dei formā intellectu peccauit. 7 cognitō quāto est nobilior tanto peior est error. Seruus em̄ sciens volūtatem dñi sui 7 ē. Vel iterum fm eundē Damas. quia nō est susceptibilis penitentie. ideo nec venie. 7 hoc ex natura sua. q̄ quia spūalis tantūmodo est semel verisibilis. eo q̄ se totam conuertit q̄ in homine nō fit vbi caro semp̄ repugnat spiritui. Vel iterum q̄ excelso loco peccauit vt in celo homo aut in terra. His tñ non obstantibz eius culpa in multis alijs minorat comparatiue ad maleficarū flagitia. Primo i hoc q̄ ille iuxta Anselmū in quadam oratione nulla p̄cedente delicti vindicta superbiēs peccauit. Male

fice vero post tantas penas sepe multis alijs maleficis inflictas imo 7 post penas quas p̄cipiūt in ecclesia diabolo occasione sue ruine inflictas omnia hec p̄temnūt 7 nō ad minima peccata mortalia vt ceteri peccatores q̄ ex infirmitate aut malicia absq̄ hītu malicie peccant. Sed ex p̄funda cordis malicia ad horrenda flagitia p̄perant. Secundo q̄ licet triplex sit status mali angeli. Innocentie Culpe 7 miserie seu pene. Ipse tamē sic ab innocētia semel tantū cecidit 7 q̄ ad illam nunq̄ restitutus fuit. Peccator autē ad innocētiā per baptismū restitutus itez ab illo cadēs multū profundatur. Et sup̄ omēs ipse maleficev earū flagitia demonstrant. Tercō ille contra creatorē nos autē 7 sup̄ omēs ipse malefice cōtra creatorē 7 redemptorem. 7 ē. Quarto ille dereliquit deū permittentē videlz cū peccare 7 nō ex pietate eum p̄sequētem. nos autē super omēs ipse malefice peccatis elongamur a deo p̄mittente 7 ex pietate nos p̄tinuo p̄sequēte 7 bñficis plurimis nos p̄uenientē. Quinto ille p̄stat in malicia deo reprobatē 7 suaz grām nō aponente nos miseri currimus in illā maliciam deo cōtinuo reuocante. Sexto ille manet obduratus ad punientem. nos obdurati ad blandientem. Et si ambo cōtra deū tamē ille contra se requirentem. nos p̄tra p̄ nobis morientē. quē vt p̄misimus sup̄ omnes malefice debonestantes offendunt.

Solutiones argumentozū etiā declarant veritatem per compationem.

Ad argumēta. Ad primum patet responsio per ea que in principio eoz poris questionis tacta sunt. Unde videlicet aliquod peccatum debet at ceteri grauius altero. 7 quomodo peccata maleficarum grauiora cunctis quo ad culpam existunt. Ad aliud quo ad penam. Dicēdum q̄ sicut culpa ade ita 7 eius pena dupliciter p̄sideratur. vel quo ad p̄sonam vel q̄ ad naturam totam videlicet posteritatē ex eo secuta. Primo mō. Sicut maiora peccata fuerūt post eū perpetrata q̄ videlicet ipse solum mō peccauit faciendo illud qd̄ erat malū nō fm se sed q̄ p̄hibitum. Fornicationes vero. adulteria. 7 homicidia. vtroq̄ mō mala sunt scz fm se. 7 quia prohibita ideo etiā grauior pena eis debetur. Secundo vero modo. licz maxima pena primū peccatū secuta ē. hoc tñ est per indirectum in quantum videlicet per eū tota posteritas originali peccato fuit infecta. eo q̄ ipse primū parēs oīm p̄ q̄b̄ oibz solū filiū dei satisfacere potuit potentia ordinata. Pro suo autē p̄sonali medicate diuina gratia

penituit et saluatur post solutionem factam per christum. incompalibiter autem peccata maleficarum excedunt in gravitate. non potente de suis personalibus peccatis et peccationibus cum etiam innumeris alias post se continere trahunt. Ad tertium dicendum ex premissis bitis quod hoc fuit per accidens in peccato adeo quod maiorem lesionem intulit. Et hoc videlicet quod naturam integram inuenit et quod corruptam necessario non volutarie transfundere habuit. unde non sequitur quod suum peccatum simpliciter grauius ceteris fuit. Tunc etiam quod hec idem etiam sequentia peccata fecissent si tale naturam inuenissent. sicut et secundum mortale peccatum non priuatur gratiam eo quod illam non inuenit. priuaret autem si illam inueniret. Hec est solutio sci. the. in. ij. di. xxi. ar. ij. in solutione secundi argumenti quam solutionem si quis ad plenum vult intelligere habet considerare quod adam originalem iustitiam si perdidisset non transfudisset in posterum. sicut Anselmus opinabatur. quia etiam aliquis post eum peccare potuisset. videbantur dicta docto. di. xx. In pueri mortui nati fuissent in gratia confirmati. Item quod libe. ci. an idem quod nunc saluantur homines saluati fuissent si adam non peccasset.

Sequitur modus predicandi contra quatuor argumenta laicorum quibus probare videntur sparsim quod deus non permittat tantam potestatem diabolo et maleficis circa homini maleficia inferenda.

Ad denique predicatorum quidam super certa argumenta laicorum vel etiam peritiorum quorundam quod intantum maleficia esse negant quod licet malitia et potentia demonis ad inferendum ex suo desiderio homini mala procedat diuinam tamen permissionem sibi procedentem negant. Nec volunt quod deus talia fieri permittat. et licet modum arguendi non habeant in tenebris sicut ceci palpitant. iam unum iam alterum medium tagendo. opus tamen est eorum assertiones ad quatuor argumenta reducere. Ex quibus vtiq; oculos cavillatores procedere possunt. Et primo quod deus non permittat diabolo sub tanta potestate seui re in homines.

Utrum ad maleficiale effectum a demone per maleficam procurandum semper habet concurrere diuina permissio. Et arguitur quatuor argumentis quod deus non permittit. unum etiam maleficium nihil est in mundo. Et primum sumitur ex parte dei. Secundum ex parte diaboli. Tertium ex parte malefice. Quartum ex parte morbi. Quintum ex parte predicatorum et iudicum quod talia contra eas predicant et iudicant quod vtiq; nunquam securi essent. Primo sic. Deus punire potest hominem propter peccata. et punit gladio fame et mortalitate. Item diuersis alijs infirmitatibus varijs et innumeris quibus humana conditio subiacet. unde quod opus ei non est adiungere alias punitiones id non permittit

Secundo sic. Ex parte diaboli si vera essent quod predicatur quod videlicet vim generatiuam impedire possunt. vel videlicet mulier non concipiat. vel si concipiat quod abortum faciat. vel si non abortum quod etiam post partum natos interficiunt. vtiq; sic pungere possent totum mundum. Et itez posset dici quod opera diaboli essent fortiora operibus dei. scilicet factio matrimonij quod est opus dei. Tertio ex parte hominis. Nam videmus si maleficium debet esse aliquid in mundo tunc aliquid homines plus alijs maleficiuntur. De quod si queritur vtiq; dicitur hoc esse propter punitionem peccatorum. sed hoc est falsum. quod illud quod maleficia sunt in mundo. Falsitas autem probatur ex eo. quod tunc maiores peccatores amplius punirentur. hoc est falsum cum minus puniatur quod alij interdum iusti. quod etiam certum in pueris innocens quod asseruntur maleficiari. Quarto potest addi et aliud argumentum ex parte dei. hoc quod deus impedire posset et non impedit sed fieri permittit. vtiq; iudicatur ex sua voluntate processisse. Sed deus cum sit summe bonus non potest velle malum. quod non potest permittere ut fiat malum quod ipse impedire potest. Item ex parte morbi defectus et infirmitates quod dicuntur maleficiales similes etiam sunt defectibus et infirmitatibus naturalibus. id est ex defectu nature procedunt. quod enim alij deus claudicat. excecatur vel roem perdit vel etiam moritur ex defectu nature continere possunt. unde non potest secure maleficis ascribi. Ultimo ex parte iudicum et predicatorum quod cum talia aduersus maleficias predicant et practicant vtiq; propter ingens odium a maleficis de eos perceptum nunquam essent securi. Sed per argumenta sumantur ex questione prima super tertium principalem premissis tractat. et proponant illa quod sunt magis apud populum quod videlicet permittit mala fieri sed non vult malum fieri. permittit autem propter admirabilem perfectiorem vniuersi quod consideratur in hoc quod bona premedantur eminentius et magis placent et sunt laudabiliora dum operantur malis. habentur ibi auctores. Item profunda dei diuine sapientie iusticie et bonitatis relictur. quod alias essent occulta. Et breuiter per decisione questionis possunt colligi ex his quod ibi tagunt varia documenta per informationem populi. vici quod deus iuste duos casus permittit. scilicet angelorum et hominum peccatum quod cum sunt maiores omnibus alijs casibus. Non minus si alij minores permittant. Qualiter autem sunt maiores quod ad causalitatem non quod ad alias circumstantias secundum quod peccata maleficarum. vti i. ij. q. tangit. et malorum angelorum et hominum peccatum peccata excedunt. et quod deus iuste permittit illos primos casus tangit in. ij. q. ex quibus plurima colligere et dilatare potest ad suum placitum. Sed ad respondendum super argumenta. Nam ad primos cum dicitur. Deus sufficienter punit per naturales infirmitates. mortalitates. gladio et fame. Respondet ex tribus.

37

Primo quod deus non limitavit suam virtutem ad naturalem peccatum aut etiam ad influentias corporum celestium ut videlicet propter illa agere non possit ideo et propter illa sepissime egit in punitionem peccaminum, mortalitates et alia inferendo propter omnem influentiam corporum, sicut in punitione peccati superbie in david super mortalitatem inflicta populo propter populi numerationem etc. Secundo hoc utique congruit diuine sapientie quod cum rebus omnibus sic administrat ut eas propriis motibus agere sinat. Ideo sicut non conuenit malicia demonis omnino impedire sed potius decet ipsam permittere ut agat quantum ad bonum vniuersi spectare potest. licet continuo etiam refrenat per bonos angelos ut non tantum noccat quantum nocere vellet. Ita etiam non conuenit malicia humane refrenare super ea ad quam ex libertate arbitrii potest, ut est fides abnegare et seipsum de moni deuouere que utique facere in parte sunt voluntatis humane. Ex quibus etiam duobus cum deus maxime offendit iuste permittit ea quod a malefica desiderant et propter quam fide abnegauit et ad quam diaboli potentia se extendit ut est hominibus inuentis et terre frugibus posse nocere. Tertio deus iuste permittit illa mala fieri per quam diabolus etiam per indirectum maxime torquetur et summam recipit displicentiam sed per illa mala quod a maleficis virtute demonum sunt per indirectum diabolus maxime torquetur dum contra suam voluntatem deus omnibus malis ad gloriam sui nominis ad fidei commendationem ad electorum purgationem et cumulum meritorum vntur. Quartum est enim quod inter omnes displicentias quas diabolus ex superbia quam semper contra deum erigit, iuxta illud, Superbia eorum qui te oderunt ascendet semper, hec precipua est qua sibi displicet quod deus omnia sua machinamenta in sui gloriam etc. peruertit. Iuste ergo deus cum contra permittit. Ad secundum superius responsum est, et oportet respondere ad duo quod includuntur in argumento, scilicet quod non dicitur diabolus fortior deo nec eius factura, imo certum quod minime virtutis existit cum nihil possit nisi per missionem diuinam, vnde eius virtus potest dici minima comparando ad diuinam permissionem, licet sit maxima comparando ad virtutes corporales que naturaliter excedit, iuxta illud sepe allegatum. Non est potestas super terram quam ei valeat comparari. Job. xli. Alterum ad quod respondendum, Cur videlicet deus potius super vim generatim permittit maleficia fieri quam super alios actus humanos. De quibus etiam supra tactum est in materia de permissione diuina sub titulo, quomodo malefice vim generatim tactum venereum impedire possunt. Est enim hoc propter federtatem illius

actus. Et quia originale peccatum inflicto et culpa primorum parentum per illum actum transfunditur et exemplificat etiam de serpente qui primum instrumentum diaboli fuit. Ad tertium dicendum quod sicut intentio et appetitus diaboli maior est ad temptandum bonos quam malos, licet ex parte temptati magis temptat malos quam bonos, id est quod amplior abilitas est in malis ad recipiendum temptationem demonis quam sit in bonis. Ita etiam plus affectat ledere bonos quam malos, licet maior est abilitatem ledendi inueniret in malis quam in bonis. Et huius est ratio, quod secundum Grego, quanto crebrius quis diabolo se subijcit tanto intolerabilior est sibi facit ei reluctari non possit. Sed cum mali crebrius se subijciant diabolo eis sit temptatio magis intolerabilis et frequentior cum non habeant scutum fidei formate quo se tueantur. De quo scuto apostolus Ephe. vi. In omnibus sumentes scutum fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Sed ex alia parte magis et acrius impugnat bonos quam malos. Et ratio quia cum iam possideat malos non autem bonos, ideo magis conatur per tribulationem trahere ad sui dominium iustos quos non habet quam peccatores possessos, sicut aliquis princeps terrenus magis insurgit contra illos qui plus aufert de iure suo vel qui plus nocet regno quam contra illos qui non sibi pertrahant. Ad quartum quod deus permittit mala fieri non vult in mala fieri ultra permittit quod tacta sunt predicatores declarare potest per quinque signa voluntatis diuine, quod sunt preceptum, prohibitio, consilium, operatio, et permissio, vide sanctum Thomam precipue in prima parte, quia ibi planius declarat, quod xij. ar. xij. Nam licet vna sit voluntas in deo quod est ipse deus sicut et vna eius essentia, tamen per respectum ad eius opera indicatur et significatur nobis eius voluntas multipliciter secundum quod psalmista dicit, Magna opera domini exquisita in omnes voluntates eius. Unde voluntas in deo distinguitur non ex parte rei sed ex parte suorum effectuum ita ut voluntas proprie dicta dicatur voluntas beneplaciti. Voluntas metaphorice dicta dicatur voluntas signi in quantum videlicet per signa et metaphoram indicatur nobis deum hoc vel le. A simili. Sicut paterfamilias vnam habens in se voluntatem demonstrat illam quod quod modis, scilicet per se per alium, per se dupliciter, directe et indirecte. Directe cum aliquid opatur, et tunc est operatio. Indirecte autem quod non impedit operantem sicut et in iij. phisicorum dicitur. Remouens et prohibens est mouens per accidens, et quantum ad hoc dicitur signum permissio

Per aliū autem declarat se paterfamilias alī
quid velle tripliciter. Vel inquantū ordinat
aliquē ad aliquid faciendū necessario ꝛ pbi-
bendo cōtrariū. ꝛ sic sunt pceptiō in pceptis.
ꝛ prohibitio in affirmatiuis ꝛ negatiuis pre-
ceptis. Vel inquantū ordinat aliquē psuasi-
ue ad aliqua cōciliatiue. ꝛ hoc p̄inet ad con-
siliū. ꝛ sicut volūtas humana manifestat per
hec quinq; sic ꝛ ipsius dei. Q̄ em̄ pceptum p
hibitio ꝛ consiliū dicatur volūtas dei patet p
illud **Matth. vi.** Fiat volūtas tua sicut in ce-
lo ꝛ in terra. id ē vt in terra impleamus eiꝝ p̄-
cepta vitemus p̄hibita ꝛ impleamus p̄ posse
consilia. Et similiter q̄ pmissio ꝛ opatio dica-
tur dei volūtas patet p̄ **Augustinū.** q̄ dicit in
enche. Nihil fit nisi omnipotēs deus fieri ve-
lit. vel sinendo vt fiat vel faciendo. Ad p̄posi-
tum cuiꝝ dicitur illud q̄ quis impedire posset
ꝛ nō impedit iudicat ex sua volūtate ꝛ cessisse
vex. est. Sed cū infertur. Deus ē summe bo-
nus. ergo nō potest velle mala fieri. verum ē.
voluntate beneplaciti ꝛ p̄ quatuor signa hu-
ius volūtatē q̄ nō potest opari mala nec p̄-
cipere mala nec vt nō p̄hibeat mala ꝛ psuade-
at bona superogationis. potest autē velle p̄mit-
tere mala fieri. Ad aliud quō cernitur infir-
mitates ab inuicē vt vna sit maleficialis. alte-
ra naturalis puta ex defectu nature. Respon-
det q̄ varijs modis. Primo medicorū iudi-
cio. **xxvi. q. v.** Non licet. ꝛ. q. ij. c. Illud. vbi
verba Augustini ex secundo de doc. xp̄iana.
Ad hoc genus superstitionis p̄tinent om̄es li-
gature ꝛ remedia q̄ medicorū disciplina cōdē
nat in q̄buscūq; rebꝝ suspendendis atq; ligā-
dis. A simili vbi medici ex circūstantijs v̄de
licet etate complexionē sana ꝛ subito quasi in
ictu oculi immutata ꝛ q̄ nō ex defectu sangui-
nis stomachi aut labe infirmitas acciderit. Ju-
dicant illam nō ex defectu nature. sed ab ex-
trinseco accidisse. Et ab extrinseco vbi non ex
venenosa infectione. quia sic sanguis ꝛ stoma-
chus malis hu moribus esset repletus tūc ex
sufficiente diuisione iudicāt effectū esse male-
ficialem. Item secūdo cū eis existit incurabi-
lis vt nullis medicaminibꝝ eger potest releua-
ri. imo potius cernūt ip̄m aggrauari. Tercio
q̄ sic subito interdū accidit q̄ iudiciū infir-
mi sup hoc cōtingit. Res gesta vni ex nobis
innotuit. Nam q̄dam de optimatibꝝ ciuita-
tis **Spirētis** nimis ceruico se volūtatē yro-
rem habuit intantū vt cū ip̄e libens in oibus
ei ꝛ placere studeret. tū in cūctis fere suis affe-
ctionibꝝ ei recalcitrabat ꝛ verbis contumelio-
sis semp ip̄m molestare satagebat. Accidit in-
de vt domū ingressus quadam die cū mulier

*Infirmitas
maleficialis
ꝛ naturalis
quod
p̄tinet*

solito more contra se briganti verbis obpro-
briosis ꝛ ire locuz dare ꝛ domū exire volebat
ip̄a hostiū per qd̄ exire habebat cursu veloci
anticipando obseruauit ꝛ vociferando cōte-
statur q̄ nisi eaz verberaret nulla probitas
aut honestas sibi inesset. Ad q̄ verba grauiā
ille manū nō animo ledendi extendit ꝛ ipsam
expansis digitis sup spatulā leuiter tangēdo
subito ad terrā collisus om̄nē sensum pdidit.
ꝛ p̄ plures septimanas in lecto decubens gra-
uissima infirmitate detētus fuit. qua in re p̄-
sari potest illā infirmitatē nō ex naturali de-
fectu sed per maleficiū mulieris sibi accidisse
Plura imo quasi innūera ꝛ similia acta sunt
ꝛ multis innotuerūt. Sunt q̄dam q̄ p̄ certaz
practicam experientiam rei capiūt p̄ hūc modū
Nā plūbum liq̄factum sup infirmū tenēt ꝛ in
scutellā plenaꝝ aqua infundūt ꝛ si imago aliq̄
ꝛ densata cernit tūc infirmitatē ex maleficio
accidisse iudicant. ꝛ quidam an talis imago
ope demonū aut naturali virtute erūpat vbi
interrogātur talia practicātes r̄ndere solent.
q̄ virtute saturni sup plūbum q̄ alias malus
existit sicut sol sup aurū maleficiū sua virtu-
te ostendere solet. Sed qd̄ de his sentiendū
sit. an videlz practica licita sit aut nō. Circa
terciū principale huius tractatꝝ tractabit ca-
nonistis em̄ videt licitū vt vana vanis cōrun-
dantur. licet theologis omnino ꝛtrariū vide-
atur cū nō sint facienda mala vt eueniāt bo-
na. Ad vltimū vbi diuersa querūtur. Primo
cur malefice nō dicantur. Secūdo cur prin-
cipibꝝ eis fauentibꝝ ad p̄niciem omnium inimi-
corū ip̄orū nō cooperātur. Tercio cur p̄dica-
toribꝝ ꝛ alijs eos persecūtibꝝ non nocere va-
leant. Ad primū dicendū. q̄ ideo vt plurimū
malefice non dicantur vt iuxta cōplacētiāꝝ
demonis in ꝛtrumeliā creatoris quantū pos-
sibile est p̄ vilissimo precio emanat. Et secun-
do ne in diuinijs notentur. Ad secūdo cur
principibꝝ nō nocēt causa ē manifesta. q̄ quā-
tum in ipsis est hoc fit vt ip̄os in amicitia re-
tineant. Et si queritur cur eoz inimicis non
noceant. Responderetur quia bonus angelus
ex altera parte hoc maleficiū impedit. Iuxta
illud **Danielis.** Princeps persarū restitit mi-
hi viginti vna diebꝝ. Vnde docto. in. ij. sentē.
an inter bonos angelos sit pugna ꝛ qualiter
Ad terciū dicitur q̄ ideo nec inquisitoribus
aut alijs officialibꝝ nocere possunt q̄ publica
iusticia v̄tūtur. Exēpla varia ad hoc possent
adduci. sed t̄pis p̄lixitas nō patitur.